

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Manlig Kärlek

- en studie om homosexuella mäns upplevelser

av att passera med sin sexuella läggning i vardagen

SW2227, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 30 hp
Avancerad nivå
20131227

Författare: Johan Persson
Handledare: Kristian Daneback

Abstract

Titel: Manlig kärlek– En studie om homosexuellas mäns upplevelser
av att passera med sin sexuella läggning i vardagen.

Nyckelord: manlig homosexualitet, passera, queer, stigma

Författare: Johan Persson

Handledare: Kristian Daneback

Studiens syfte är att, ur ett vardagligt perspektiv, undersöka hur några män i Göteborg upplever att de passerar som homosexuell och man genom att fråga vilka tankar och känslor dessa män har i mötet med omgivning och samhälle, och hur dessa upplever sig påverkas av detta. Undersökningen av detta fenomen rör sig därför kring hur individen påverkas av den specifika grupptillhörigheten (homosexuella män) i majoritetssamhället, främst bestående av heterosexuella individer.

Homosexuella män beskrivs ofta som en utsatt grupp i samhället, som ibland råkar ut för negativ uppmärksamhet. Den negativa uppmärksamheten kan ske genom olika typer av stigmatisering, exempelvis på grund av att inte följa heteronormen. För undersökningen används de teoretiska perspektiven *stigma*, *sexuella script* och *queer* som analysredskap. I en abduktiv analys delas materialet upp kring centrala teman som vuxit fram ur empirin, vilken består av tolv personliga intervjuer. Empirin jämförs även med tidigare studier inom ämnesfältet.

Resultatet visar på hur homosexuella mäns vardag kan se ut. Hur vardagen ser ut visar sig till stor del bero på hur informanterna passerar med sin sexuella läggning. Vardagslivet, som man och homosexuell, kan i grova drag beskrivas innebära att utsättas för exkludering, exotifiering, stereotypisering och sexualisering. Ibland kan vardagen beskrivas vara mer fri, genom att inte vara så styrd av heteronormen. Slutsatser av empirin visar ändå på att vara man och homosexuell genererar en ökad sårbarhet i det vardagliga livet, oavsett hur man upplever sig passera med sin sexuella läggning.

Abstract

English titel: Male love – a study of some homosexual men's experiences of their everyday life in

Sweden today.

Keywords: male homosexuality, passing, queer, stigma

Author: Johan Persson

Supervisor: Kristian Daneback

The aim of the study is to investigate the experience of some homosexual men's everyday life in Sweden, Gothenburg today, by asking what thoughts and feelings the homosexual man has in the meeting with the community and society and how they perceive themselves to be affected by this. The study is concentrated around the impact a certain group belonging (homosexual men) has on an individual in a heterosexual mainstream society.

Homosexual men are often described as a vulnerable group that may be subject to "negative attention". Different types of stigmatization, which can be attributed to not conforming to heteronormativity, produce this negative attention.

Stigma, *sexual scripts* and *queer* are the theoretical framework used to analyse the result. The material of the study is structured around a couple of core themes that evolved from twelve personal interviews. It is also compared with earlier research in the field of the study.

The result shows what homosexual men's everyday life may look like, which is shown to depend on how they pass with their sexuality. The everyday life of a homosexual man can, generally speaking, be said to entail exclusion, exotification, stereotypization and sexualisation. In some instances the everyday life can be described as more free, by reason of not being too controlled and governed by heteronormativity. But ultimately, conclusions of the empirical data still show that being male and homosexual generates increased vulnerability in the everyday life of an individual, irrespective of how the individual passes with his sexual orientation.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	7
Syfte och frågeställning.....	9
 2. Kunskapsfältet.....	10
Tillvägagångssätt.....	10
Tidigare studier.....	11
<i>Historiska perspektiv kring manlig homosexualitet .....</i>	<i>11</i>
<i>Uppdelningen hetero- respektive homosexualitet.....</i>	<i>12</i>
<i>Den manliga "homosexuella" identiteten.....</i>	<i>12</i>
<i>Homosexuell "identitet" och homosexuell "kropp".....</i>	<i>13</i>
<i>Manlig homosexualitet kopplat till femininet.....</i>	<i>14</i>
<i>Att komma ut ur garderoben.....</i>	<i>15</i>
<i>Ökad öppenhet kring homosexualitet.....</i>	<i>16</i>
<i>Homofobins olika skepnader.....</i>	<i>17</i>
<i>Homofobi inom den egna gruppen.....</i>	<i>17</i>
<i>Homosexuell minoritet i heterosexuell majoritet.....</i>	<i>18</i>
<i>Förhållandet mellan hetero- respektive homosexuella män.....</i>	<i>18</i>
<i>Hatbrott mot homosexuella män.....</i>	<i>19</i>
<i>Heteroism.....</i>	<i>19</i>
<i>Homosexualitet och skolvärlden.....</i>	<i>20</i>
<i>Manlig homosexualitet, vänskap och familj.....</i>	<i>22</i>
Diskussion utifrån valet av tidigare studier.....	22
 3. Teoretiska perspektiv.....	23
Sexuella script.....	23
Queer.....	24
Stigma.....	25
Diskussion utifrån valet av de teoretiska perspektiven.....	26
 4. Metod.....	27
Metodval.....	27
Urval.....	27
Intervjuerna.....	28
Transkription.....	29
Analys.....	29
Tolkning.....	30
Validitet, Reliabilitet, Generaliserbarhet.....	30
Forskningsetiska principer.....	31
Metodreflektioner.....	32

5. Resultatredovisning	33
Passera med kärlek och sexualitet	33
<i>Identitet, kärlek och sexualitet</i>	33
<i>Språk, kärlek och sexualitet</i>	37
<i>Relationer, kärlek och sexualitet</i>	40
 Passera genom förutfattade meningar	43
<i>Förutfattade meningar eller personliga egenskaper</i>	43
<i>Vanliga män</i>	46
<i>Ovanliga män eller förutfattade meningar</i>	47
 Strategier för att passera	49
<i>Att låta bli att synas</i>	59
<i>Öppenhetens vinster</i>	51
<i>En kombination av strategier</i>	52
 Passera innanför eller utanför normer	54
<i>Homonormativitet</i>	54
<i>Heteronormativitet</i>	56
<i>Homo i heterosamhället</i>	59
 6. Slutsatser	63
Sammanfattning av resultatet	63
Vidare reflektioner	64
Vidare forskning	65
 7. Källhänvisningar	66
 8. Bilagor	70
Förfrågan/Informationsbrev	70
Intervjuguiden	71

Förord

Jag vill allra ödmjukast börja med att tacka mina intervjudeltagare som delat med sig av sina värdefulla upplevelser och erfarenheter. Utan er hade den här studien inte varit möjlig att genomföra. Jag vill också ge ett stort tack till min handledare Kristian Daneback, som genom inspiration, vägledning och konstruktiva råd stöttat och berikat studien under hela processen. Sist, men inte minst, vill jag tacka min vän Martin "Rustika" Pettersson för korrekturläsning av uppsatsen.

Under studiens genomförande har jag gång på gång reflekterat över mig egen uppväxt i en svensk småstad under slutet av 1990-talet. Mina tankar har då återkommit till hur viktigt det var att passa in, och vara som alla andra. Under högstadietiden var detta särskilt viktigt, och den största skräcken var nog för de flesta att bli kallad bög eller hora. Dessa ord ingick i dåtidens språkbruk och i en jargong som nästintill vi alla använde. Men, för några kunde dessa ord liksom etsa sig fast och etablera sig som ett "bögyrkte", alternativt ett "horrykte". De som råkade ut för detta hamnade utanför gruppen. Man tyckte då plötsligt att nästan allt var märkligt med dem.

I efterhand tänker jag att det egentligen inte handlade om misstankar om att någon var homosexuell eller prostituerad. Det var mer ett sätt att skilja ut beteenden som inte passade in. Förmodligen var det också ett sätt att stärka den egna gruppen och projicera ut den egna osäkerheten vi då bar inom oss.

Då högstadietiden tog slut förändrades mycket; gymnasiet låg i en större stad, man fick nya vänner, nya klasskamrater och vi blev förhoppningsvis mognare. De allra "tuffaste" killarna under högstadiet, som främst satte normen för hur vi killar skulle se ut och bete oss, blev på olika vis bortsorterade från den nya gemenskapen. I grundskolan hade även till stor del ens egen popularitet förknippats med idrottsliga prestationer och muskelstyrka.

Plötsligt försköts normerna för hur personliga egenskaper värderades. Den sociala gemenskapen upplevdes inte längre vara lika kravfylld som tidigare. Det gick inte längre ut på att tävla och mäta sig med varandra på samma sätt som innan. Musik och politik diskuterades, vi umgicks i nyfunna vänskapskonstellationer, nya kärlekspar bildades och hjärtan krossades. Relationerna, gemenskapen och kärleken stod då i mer fokus medan vi trodde att det var politiken och musiken.

Under den här perioden experimenterades det också en hel del, men inte så mycket med droger. Experimenterandet skedde istället till stor del med olika former och konstellationer av relationer. Det var under den här tiden också omåttligt populärt att gå mot de normer vi kände till, särskilt normen kring heterosexualitet. Devisen lydde då; man blir inte kär i ett kön, utan i en person. Många av oss började också titulera sig som bisexuella.

Under den här härliga men korta tiden lovade vi varandra att alltid vara vänner och att allt skulle förbli som det var. Vi ville inte bli vuxna samtidigt som vi ansågs oss vara vuxna i allra högsta grad.

Dessa sista år av min tonårstid tänker jag i efterhand tillbaka på något som det närmsta min generation kunde komma någon slags form av sexuell frigörelse. Denna härliga period hade tyvärr ett slut. Efter studenten började många studera i andra städer, andra flyttade utomlands, några flyttade till andra städer för att arbeta.

Idag, drygt ett och ett halvt decennium senare, lever de flesta av oss i heterosexuella relationer. Många skulle också kunna beskrivas som typiska "medelsvenssons", men inte alla. Några få lever i ickeheterosexuella relationsformer. Dessa ingår fortfarande inte inom majoritetsnormen. De flesta av dessa ingår i en relativt vanlig minoritet, män som åtrår och älskar andra män – homosexuella män.

1. Inledning

Manlig kärlek, manlig homosexualitet, böj eller fikus – ”kärt barn har många namn”. Kärlek mellan män kan idag uppfattas på flera olika sätt. 1900-talets sista år anses till viss del ha präglats av en ny tid av *öppenhet för homosexuella*. Denna nyvunna öppenhet berodde, tänker jag, bland annat på offentliga personer som kom ut med sin läggning; några kända samkönade par valde att gå ut offentligt med sin kärlek, medlemmar i vissa musikgrupper valde att vara öppna med sin homosexuella läggning. Dessa utgjorde en form av förebilder som vi inte tidigare haft i Sverige.

Bromsmediciner förbättrades under mitten av 1990-talet, genom att kunna stävja utvecklingen från HIV till AIDS. Detta resulterade i att det inte på samma sätt längre var en dödlig sjukdom. I mitten av 1990-talet förändrades även lagstiftningen rörande samkönade kärleksrelationer, exempelvis blev partnerskap tillåtet. Homosexuella par fick då möjlighet att registrera partnerskap och fick på så vis samma rättsliga status som heterosexuella sambopar. Det kom sedan att dröja ett antal år innan homosexuella fick gifta sig under samma premisser som heterosexuella par. Flera diskriminerande lagar avskaffades. Andra lagar tillkom för att skydda homosexuella. Olika reformer och förändrade attityder påstås idag ha förändrat villkoren för många homosexuella i deras vardagliga liv. Öppet homosexuella är idag synliga inom kultur och media.

Ändå kan vi i dag, exempelvis i pressen, höra om diskriminering som är direkt riktad mot personer med homosexuell läggning. Där kan vi också läsa om att dessa i större utsträckning än genomsnittsbefolkningen råkar ut för diskriminering, negativ uppmärksamhet, ignorans och olika former av kränkning och våldshandlingar. Dessa händelser utspelar sig dagligen i vårt samhälle. Homosexuella män får dagligen möta och lever dagligen med dessa för majoritetsbefolkningen ofta osynliga hinder. Denna grupp kan därför sägas vara en speciellt utsatt minoritet i vårt samhälle.

Homosexuella män behöver ibland söka hjälp från någon av samhällets instanser, exempelvis sjukvården eller socialtjänsten. När en homosexuell person söker hjälp är det vanligtvis utifrån individuella behov. Den individuella nivån påverkas dock av dess status som minoritet i en majoritet. I det här fallet av att vara homosexuell bland mestadels heterosexuella. Detta ”fenomen” kan göra individen osäker och rädd för hur denna, på grund av olika fördomar mot den sexuella läggningen, kan komma att bli bemött.

En homosexuell mans individuella status påverkas alltid därför av att tillhöra homosexuella män på gruppnivå. Tankar, relationer och normer är exempel på hur dessa nivåer påverkar och går igenom varandra. För att förstå komplexiteten mellan den homosexuella individen, dess omgivning och samhället, är det viktigt att kunna ”växla” mellan individuella, sociala och strukturella nivåer. Att kunna växla mellan dessa fält, kan ge ovärderlig information om en utsatt individs livssituation, och även tillföra ett värdefullt perspektiv andra professioner saknar.

Socialt arbete som forskningsfält har en lång tradition av att studera orättvisor, som till exempel anses höra samman med kön, klass och/eller etnicitet, men har inte nämnvärt uppehållit sig kring hur individen påverkas av att vara homosexuell i mötet med omgivningen. Inom angränsade forskningsfält finner man studier kring manlig homosexualitet. Forskningsfältet kring manlig homosexualitet ger en komplex bild över hur vardagen som man och homosexuell kan se ut. Svensk forskning visar bland annat på hur homosexualitet har blivit mer synligt och accepterat i samhället, vilket anses ha förbättrat vardagslivet (Ambjörnsson, 2011). Annan svensk forskning tyder på att de förbättrade villkoren för homosexuellas vardagliga liv också lett till att homofobin förändrats och tar sig andra, mer sofistikerade uttryck, än tidigare (Innala, 2011).

Flera studier visar på att i samma stund som en homosexuell person gör sin läggning tydlig inför omgivningen, riskerar denna att utsättas för ignorans, kränkningar och/eller sexuella övergrepp. Där risken för att homosexuella ska drabbas av brott på grund av deras sexuella läggning, är beroende av hur mycket deras sexuella läggning är exponerad inför omgivningen (Borgström, 2011; Tiby, 1999). Identiteten hos homosexuella män anses vara påverkad av omgivningens förutfattade meningar kring manlig homosexualitet. Dessa förutfattade meningar och fördomar hindrar ofta homosexuella män att öppet kunna uttrycka sin sexuella läggning; att öppet kunna passera som homosexuell och man. Ibland kan homosexuella män också anstränga sig för att passera som något de inte är, det vill säga dölja eller förneka sin sexuella läggning – ibland till och med inför sig själva (Bech, 1997).

En hypotes, inspirerad utifrån ovanstående, är att en homosexuell man ibland har en, medveten eller omedveten, önskan av att betraktas som en heterosexuell man. Likväl kan en önskan finnas om att inte betraktas och/eller inte "avslöjas" som en homosexuell man. Det kan även vara så att några önskningar om att inte avslöjas eller betraktas som något annat inte finns, utan några är istället stolta över att passera som en homosexuell man. Ytterligare en variation är att vara stolt över sin sexuella läggning, men noga med att befinna sig inom sin könsroll. Andra tycker istället om att bejaka sidor som traditionellt sett anses vara för feminina för en man. Varför individen använder sig av eller väljer någon av dessa, eller andra, strategier för att eventuellt kunna påverka hur de *passerar* i vardagen är en komplex sak att förstå.

Två teoretiker har skrivit om de fenomen som ofta uppstår då individen *passerar* i dess omgivning, det vill säga vad själva passerandet ger för konsekvenser. Irvin Goffman har beskrivit begreppet *passera* som när de stigmatiserande egenskaperna inte med en gång upplyser omgivningen om att de existerar. Detta medför att individen passerar som om den vore utan dem. Vinster kan fås genom att både vara öppen eller inte med de stigmatiserande egenskaperna. Det kan å ena sidan vara ansträngande att hemlighålla den homosexuella läggningen. Det kan å andra sidan också vara ansträngande att ständigt bli annorlunda bemött på grund av "öppenheten" med den homosexuella läggningen (Goffman, 1971).

En annan definition av att *passera* ger psykoanalysens grundare Sigmund Freud i "Vi vantrivs i kulturen" där han skriver om hur vi människor till viss del alltid behöver anpassa oss till den rådande kulturen för att kunna leva i den och fungera som enskilda individer inom den, vilket också hjälper oss att göra livet förståeligt. Men vi kan också fråga oss hur väl kulturen egentligen är anpassad för den enskilde individen; hur mycket individen måste ge upp, dölja eller förminska sin individualitet för att accepteras inom den rådande kulturen (Freud, 2008). Detta blir en annan definition av konsekvenserna individen får utstå för att passera.

Min användning av begreppet *passera* i denna studie är mer neutral än de två tidigare nämnda. I denna uppsats kan passera som begrepp liknas vid att gå genom ett rum. Rummet får symbolisera alla nivåer individen kommer i kontakt med i sin vardag för att studera vad som händer inom personen i mötet med omgivningen och samhället. Definitionen av att passera blir därför hur individen upplever sig existera, bekräftas, anpassas och/eller ignoreras i mötet med omgivningen och samhället.

För att undersöka upplevelsen av att passera som man och homosexuell i mötet med omgivningen är en socialpsykologisk förståelseram användbar. Denna teoretiska förståelseram handlar både om individens unika egenskaper och karaktärsdrag, och hur individens omgivning påverkar individen. Därför undersöks inte enskilda företeelser, utan fokus vilar på den kontext som finns runt ett fenomen (Hogg och Vaughan, 2011). Queer, stigma och sexuella script kommer användas som socialpsykologiska analysverktyg för att beskriva individens upplevelser av att passera som man och homosexuell i mötet med omgivning och samhälle.

Syfte och frågeställning

Studiens syfte blir att undersöka hur ett dussin homosexuella mäns upplevelser är av att passera med sin sexuella läggning ur ett vardagligt perspektiv i Göteborg. Där fokus kommer vila på vad som händer med individen i mötet med omgivning och samhälle.

Frågeställningarna blir:

Vilka tankar och känslor har den homosexuelle mannen i mötet med omgivning och samhälle?

Hur påverkar det denne?

2. Kunskapsfältet

I detta kapitel är min intention att ge läsaren en bild av hur tidigare studier på olika vis beskriver hur homosexuella män upplever sig passera med sin sexuella läggning. De tidigare funna studierna kring detta fenomen kommer visa på hur individen upplever sig passera som man och homosexuell genom påverkan av identiteten, bemötande och attityder från omgivningen etcetera.

Tillvägagångssätt

För att finna tidigare studier inom fältet utfördes ett antal sökningar. Den första och andra sökningen gjordes via Göteborgs Universitetsbiblioteks hemsida, med hjälp av söktjänsterna Gunda och Libris (20120919). Sökorden som användes i Gunda var: *homosex**, *män*, *passera* och *homosexuell läggning*. Sökordet *homosex** gav nära 2000 träffar. Materialet fick anses vara alltför omfattande att gå igenom. Därför begränsades sökningen genom att välja sökorden *homsex**, och *män* under ”utökad sökning”. Sökningen genererade cirka 100 träffar, vilket ansågs vara hanterbart. Dessa träffar granskades sedan. Under granskningen studerades några träffar noggrannare på grund av att de tangerade studiens syfte. Några av dessa valdes ut genom att dess abstract lät relevant. Sökningen i Gunda gav inga träffar sedan den utökades till att gälla *homosex**, *män*, och *passera*, sedan togs *män* bort och enbart *homosex** och *passera* fanns i sökningen. Ytterligare en sökning utfördes med sökorden *män* och *passera*. Ingen av de två sistnämnda sökningarna gav något resultat.

Sedan utfördes en andra sökning genom Libris med sökordet *homosex**. Detta resulterade i över 4000 träffar. Dessa träffar ansågs vara alltför omfattande till antalet att gå igenom. En begränsning utfördes genom att innefatta sökordet *män*, vilket resulterade i mer än 2000 träffar. Materialet ansågs fortfarande vara alltför omfattande att undersöka. Detta gjorde också att sökningen då begränsades till att enbart innefatta svenska resultat, delvis på grund av att det i mina tidigare sökresultat förekommit många engelskspråkiga studier. Sedan avgränsades materialet till att enbart innefatta avhandlingar och vetenskapliga artiklar. Det resulterade i över 300 träffar. De sistnämnda träffarna studerades, varav ett antal av dessa, som ansågs vara nära studiens syfte, valdes.

Den tredje och fjärde sökningen gjordes via Göteborgs Universitetsbiblioteks hemsida med genom Gunda med hjälp de internationella söktjänsterna Sociological abstract och Social services abstract (20120920). Sökorden *homosex** och *men* användes tillsammans, vilket gav över 1000 träffar på den förstnämnda och över 3000 träffar på den sistnämnda sökningen. Materialet ansågs vara alltför omfattande att undersöka i båda dessa. Sökordet *passera* lades sedan till i båda sökningarna, vilket genererade noll träffar. Det ansågs i det här stadiet att materialet var tillräckligt då drygt 30 stycken studier valts ut som angränsade min studies syfte.

Under genomgången av den utvalda litteraturen stötte jag vid åtskilliga tillfällen på referenser till Michael Foucaults: ”Sexualitetens historia”, vilken även valdes ut att användas och ingå i detta kapitel för att ge en bild av bakgrunden i förståelsen kring hur dagens homosexuella män passerar med sin sexuella läggning.

Tidigare studier

De tidigare studierna har delats upp i teman och presenteras nedan under respektive rubrik.

Historiska perspektiv kring manlig homosexualitet

För att ge en bild av hur dagens definition av att vara man och homosexuell, som även påverkar hur män passerar med den homosexuella läggningen i vår samtid, får vi backa tillbaka flera hundra år. Den franska idéhistorikern, Michel Foucault (2002:33), berättar att det under 1600-talet inte rådde samma tabu kring sexualiteten. En förändring sker sedan, vilket innebär att endast det gifta, barnalstrade paret får tillgång till sexualiteten. Detta skapar en norm kring sexualiteten som bestämmer vad som är tillåtet respektive inte tillåtet (ibid). Eva Borgström (2011:19-20), docent i litteraturvetenskap, berättar att det ur ett historiskt perspektiv varit kyrkan som har reglerat vem som får ha sex med vem. Under 1800- talets slut började det teologiska perspektivet bytas ut mot ett vetenskapligt dito, vilket främst dominerades av det medicinska och biologiska fältet. Detta skapade en rad nya fördomar som delvis fortfarande existerar i vår samtid, exempelvis kring manlig homosexualitet (ibid).

Dagens definition av manlig homosexualitet, menar Jonas Liljequist (1997:94-95), har sin förklaring i att det under senmedeltiden och framåt ”växte” fram en ny gestalt i Europa. Denna var ofta en man som anklagades för att ha sex med en annan man. Sodomiten, som denne kallades, hade dock en vidare innebörd, men syftade främst på en man som hade sexuellt umgänge med andra män. En förändring skedde sedan gradvis. Från att enbart ha ansetts som en sexuell handling förändrades synen på manlig homosexualitet till en sexuell identitet, som kom att innefatta hela individen; från ”sodomiten” till *den* homosexuella mannen (ibid).

Denna kategorisering lever fortfarande kvar idag och påverkar hur dagens homosexuella män passerar med sin sexuella läggning. Den amerikanska homosexualitetsforskaren David M. Halperin (2002:8-9) menar att en viktig teoretisk ståndpunkt är då distinktionen mellan sexuell handling och sexuell identitet växte fram. Det var under den moderna perioden av vår historia, de sexuella identiteterna, homosexualitet respektive heterosexualitet, konstruerades. Före denna distinktion ”existerade” det enbart sexuella handlingar som begicks av individer (ibid). Foucault (2002:64-65) menar att sodomi var en av många otillåtna sexuella handlingar, men detta hade inte så mycket att göra med individen som helhet. Efter införandet av begreppet homosexualitet började dock en ny identifiering av individen. Den ”homosexuella” kom sedan att betraktas som en ny ”art” i slutet 1800-talet (ibid). Definieringen av gruppen homosexuella män sträcker sig över en flera decennier lång utdragen process och är även sammanflätad med medikaliseringen av den samhälliga diskursen mot slutet av 1800-talet, enligt den svenska professorn i genusvetenskap Jens Rydström (1997:233).

Uppdelningen hetero- respektive homosexualitet

Flera studier kring manlig homosexualitet visar att dagens uppdelning av homo – respektive heterosexualitet har sina rötter i av 1800-talets senare del. De Göteborgsbaserade forskarna, Jari Kuosmanen och Thomas Johansson (2003:210-211) berättar att homo- respektive heterosexuallitet tidigt var ett oskiljaktigt motsatspar. Anledningen till att det blev så viktigt att kategorisera homo- respektive heterosexualitet,

var på grund av att borgarklassen under 1800-talet fick ett behov av att definiera sexualiteten vetenskapligt. Det hade också att göra med den förändrade makrelationen mellan könen under samma period. Detta medförde en ökad osäkerhet kring den förut mer statiska mansrollen. Den homosexuella och heterosexuelle mannen blev ett motsatspar. Detta kom att fungera som en norm för att stärka den hegemoniska manliga och heterosexuella maskuliniteten. Detta främst genom förtrycket av den manliga homosexualiteten, som ett slags försvar av den tidigare mansrollen (ibid).

Den svenska idéhistorikern Pia Laskar (2005:161) beskriver hur en viktig skiljelinje gick genom fortplantande och icke-fortplantande sexualitet fram till 1900-talets början. Vid denna tidpunkt började man istället göra skillnad mellan god eller dålig sexualitet; genom uppdelningen hetero- och homosexuallitet (ibid). Dagens definition av homo – respektive heterosexualitet framställs ofta som motsatser till varandra. Halperin (2002:3) beskriver att en av de mest utmärkande dragen inom den västerländska kulturen är den starka uppdelningen mellan att vara homosexuell respektive heterosexuell. Denna uppdelning påverkar förmodligen också hur den homosexuelle mannen passerar med den sexuella läggningen i vår samtid.

Eve Kosofsky Sedgwick (2008:11-12), amerikansk queerforskare, berättar att den historiska, normativa uppdelningen av homosexuallitet respektive heterosexuallitet är en särskiljning som är viktig inom den västerländska kulturen och för den sociala organisationen, även idag. Uppdelningen kan jämföras med de mer traditionella uppdelningarna; kön, klass och etnicitet. Den nuvarande definitionen av homosexuallitet kontra heterosexuallitet som motsatspoler används för att forma diskurser kring homo- och heterosexuallitet, exempelvis genom motsatsparterna; hemlig/avslöjande, bekräftad/ignorerad, privat/offentlig, maskulin/feminin, majoritet/minoritet, oskuldsfull/inledande, naturlig/konstlad, ordning/kaos, erkänd/förnekad, pryd/dekadent, aktiv/passiv, hälsa/sjukdom, lik/olik, frivillighet/beroende (ibid). Detta visar hur diskursen kring homosexualitet respektive heterosexualitet har olika laddningar, i form av motsatser.

Ingeborg Svensson (2007:22), svensk forskare, skriver om hur man historiskt sett på sexualitet där ett visst beteende varit önskvärt och uppvärderat och ett annat förkastat och nedvärderat; hetero- respektive homosexuallitet. Det intressanta är att de ingen av dessa kan existera på egen hand. Hetero- och homosexuallitet är därför identiteter och kategorier som alltid står i relation till varandra, hierarkiskt ordnade (ibid).

Den manliga "homosexuella" identiteten

Flera studier visar att identiteten hos homosexuella män ofta sammankopplas med deras sexuella läggning. Detta påverkar hur den homosexuelle mannen passerar inför sig själv och inför omgivningen. Kosofsky Sedgwick (2008:2-3) skriver vi i den västerländska kulturen placerar vi det vi kallar vår sexualitet i nära relation till några av våra högst uppskattade personliga egenskaper, exempelvis vår trovärdighet som människa (ibid).

Allan Segal (2001:20) berättar att erkännandet av att jaget är ett homosexuellt jag, inom identiteten, är ett erkännande att jaget och identiteten är åtskilda. Detta erbjuder en rörelse mot synlighet och bekräftelse. Samtidigt som det förekommer en sannolikhet att som homosexuell begränsas av andras förväntningar, det vill säga genom att känslan av vad och även vem den andre är, i en interpersonell relation, även fungerar som en form av kategorisering (ibid).

Idag studeras ofta manlig homosexualitet genom socialpsykologiska och sociologiska analysverktyg. Richardson och Seidman (2002:1-2) skriver att före homosexualitet började undersökas ur en sociologisk synvinkel använde man ett medicinskt och ett psykiatriskt

perspektiv. Det existerade främst två sätt att förstå homosexualitet, antingen som ett nedärvt eller som ett inlärt beteende. I mitten av 1970-talet började en diskussion kring om den "homosexuella identiteten" i själva verket var ett gensvar på samhällets bemötande. Detta synsätt blev viktigt för att det visade på en politisk innebörd, det vill säga att det inte var homosexualiteten i sig som var ett problem, utan samhällets fientliga inställning till den. Trots det nya synsättet förblev homosexualitet en fixerad form av identitet i samhällets ögon (ibid).

Den australiska sociologen R. W. Connell (2005:151) menar att identiteten hos homosexuella män är så formad av kategoriseringen av att vara homosexuell, så att individen, vare sig den vill eller inte, blir infogad i detta fack. Att vara homosexuell och man i vår samtid innebär att individen lätt dras in i denna form, internaliserar denna identitet, förtingligar denna sociala definition och införlivar denna "sanning" och "kunskap" om sig själv (ibid). Connell (2005:160-162) påpekar att lika lite som det finns en allmän homosexuell identitet, inte finns en allmän heterosexuell identitet. Homosexuella män tillhör därför inte alltid någon speciell social gemenskap per definition. Den homosexuella maskulina identiteten kan, precis som den heterosexuella maskulina identiteten, ses vara skapad av dess historiska kontext. Homosexuella män kan därför själva anta, förkasta eller ignorera den manliga homosexuella identiteten och/eller den manliga homosexuella sociala miljön (ibid).

Richardson och Seidman (2002:5-6) beskriver att homosexuella identiteter inte är medfödda utan en respons på omgivningen. Identiteter produceras genom en flytande process av beteenden, som även projicerar en speciell sexuell identitet. Identiteten är därför inte statisk utan är hela tiden i förändring. Sexualitet förstås idag ofta som något personligt och privat, nära sammansmält med kroppen. När sexualiteten diskuteras omges den ofta av en särskild mystik; där känslor, åtrå, och motiv, är svåra att förklara. Sexualiteten anses också verka i en slags egen värld, långt ifrån offentligheten (ibid).

Henning Bech (1997:39, dansk professor i sociologi, beskriver att något som är framträdande i vår kultur är att homosexualitet existerar både överallt och ingenstans. Han menar att homosexualitet är något som alla vill ha med att göra. Samtidigt som ingen vill ha med det att göra. Det också något som alla känner till samtidigt som ingen känner till det. Bech kallar det för "Absent Homosexuality". Med det menar han att den homosexuella försöker vara så neutral, icke-erotisk och icke-sexuell som möjligt och försöker att passa in i samhällsnormen (ibid).

Svensson (2007:17) skriver att "bögen" på 2000-talet är en välrepresenterad sexuell avvikare och har därför har nått en slags status som en "standardavvikelse" från den heterosexuella normen. Det heterosexuella majoritetssamhället känner därför till denna normavvikelse väl. Gruppen kännetecknas genom en motsägelsefull blandning av både igenkännande och främlingskap (ibid).

Homosexuell "identitet" och homosexuell "kropp"

Forskning kring makt, identitet och homosexualitet visar att den manliga homosexuella "identiteten" tillsammans med den "homosexuella" kroppen varit föremål för olika discipliners maktutövning, bland annat inom det medicinska och psykiatriska fältet. Frågan är hur det idag påverkar hur den homosexuelle mannen passerar med sin sexuella läggning.

Ett av sätten att nedvärdera den manliga homosexuella "identiteten" har varit att på olika vis förminska den, genom exempelvis att sjukdomsförklara homosexuella män. Studier visar på att den manliga homosexuella identiteten fortfarande ofta sammankopplas med sjukdom, särskilt HIV/AIDS. Svensson (2007:61-64) berättar att 1970- och 80-talet verkade lovande för en framtid utan fördomar mot homosexuella personer, men allmänheten var dock fortfarande inte fördomsfri. En tudelad kategorisering av goda och respektive onda homosexuella män

skedde under senare delen av 1970-talet. De goda var de som levde i monogama förhållanden, liknande heterosexuella modeller. De onda var de som levde promiskuöst och hedonistiskt. 1980-talets upptäckt av de första AIDS-fallen medförde att manlig homosexualitet kopplades ihop med sex och därför stigmatiserades (ibid).

Den brittiske forskaren Tim Edwards (1992:151) beskriver AIDS som ett både medicinskt tillstånd och ett symboliskt fenomen. AIDS kom att slå hårt mot manliga homosexuella som grupp, vilka ofta var överrepresenterade när det gällde insjuknande. Media har från början hjälpt till att skapa denna stigmatisering och paranoida inställning till de drabbade (ibid). I en annan studie från USA, angående AIDS- epidemins konsekvenser, berättar Professor Bryan D. Adam (1992:175) hur AIDS kom att påverka homosexuella män mycket negativt, bland annat miste de en del av sina civila rättigheter och tvingades in i "garderober" igen.

Manlig homosexuell identitet kopplat till femininet

Flera studier kring manlig homosexualitet och identitet visar på att den manliga homosexuella identiteten ofta sammankopplas med kvinnlighet. Detta medför att homosexuella män förknippas med kvinnlighet då de passerar med den sexuella läggningen. Conell (2005:3) berättar att själva urskiljandet av maskulinet och femininet är förvirrande. Där det ofta uppstår tveksamheter angående uttrycket av dessa, både via handlingar och via språket. Stor vikt läggs på att maskulinet och femininet skall vara motpoler och fungera som kontraster till varandra. Detta motsatsförhållande existerar även mellan män med olika sexuella läggningar, där den homosexuelle mannen kopplas ihop med femininitet och den heterosexuelle mannen med maskulinitet (ibid).

Arne Nilsson (1998:204), sociolog vid Göteborgs universitet, skriver att en del av kopplingen mellan homosexuella män och femininet kan förklaras med den medicinska diskursen kring homosexualitet under 1900-talet, då en man med ett erotiskt begär till en annan man likställdes med att vara feminin; detta ansågs vara en kvinnlig önskan. En man med detta begär betraktades därför som en kvinna i en mans kropp. Det talades om könsinversion eller ett "tredje kön". Feminiseringen av manliga homosexuella var också ett sätt att bemöta den mer mjuka borgerliga mansrollen, och kan därför ses som ett symptom av ökade spänningar och tryck på de rådande könsrollerna (ibid).

Halperin, (2002:113) menar att den ibland påstådda kvinnligheten bör särskiljas från den homosexuella mannen. Denna påstådda kvinnlighet fungerar genom att passivitet byggs in i dess roll, ungefär på samma vis som patriarkatets föreställning hos en heterosexuell kvinna. Orsaken till att den homosexuella mannen kopplas ihop med kvinnlighet kan förklaras historiskt med att denne setts som en motpol till den heterosexuelle mannens. Den heterosexuelle mannen förknippas även starkt med penetration och fallos, vilket också reflekterar dess sociala status och hegemoniska maktordning (ibid).

Nilsson (1998:171) menar att manlig homosexualitet faktiskt kan säga något om män och manlighet i allmänhet. Synen på att homosexuella män inte skulle vara "riktiga" män har givit forskningen kunskap kring skapandet och upprätthållandet av de samhälleliga dominerande normerna för hur en man förväntas vara. Forskningen har också bidragit till att rannsaka våra föreställningar om vad som är manligt och varför det anses vara manligt. Den har också bidragit till att slå hål på de rådande föreställningarna kring vad kön och sexualitet egentligen är och hur sexualiteten är ordnad. Det har medfört att det skapats egna tolkningar om vad manlighet är, vilket sedan även resulterat i kunskaper om flera olika manliga genus och även alternativa livsstilsformer för män (ibid).

Att komma ut ur garderoben

Något av det vanligast undersökta "fenomenet" inom manlig homosexualitetsforskning har varit att studera den process som beskrivs då individen, inför sig själv och för omgivningen, berättar att denne är homosexuell, det vill säga "kommer ut ur garderoben". Detta förknippas starkt med den homosexuella manliga identiteten. Att "komma ut ur garderoben" har blivit en välkänd diskurs som bland annat beskriver individens känslomässiga upplevelser när denna går igenom olika stadier i processen. Denna process beskriver också när individen börjar passera som man och homosexuell.

Peter Davies (1992:75-77), amerikansk homosexualitetsforskare, skriver att det inom den västerländska kulturen anses vara en central och omfattande process i individens liv att komma ut som homosexuell. Att "kliva ut ur garderoben", det vill säga att börja ett nytt liv genom att vara öppen med sin homosexuella läggning, har också kommit att symbolisera en subjektiv styrka hos individen. Processen kännetecknas till en början ofta genom lidande, men med ett positivt slut. Detta stämmer inte alltid och är ibland till och med en illusion, då individen som kommer ut ofta blir behandlad annorlunda och/eller blir utesluten på olika vis. Författaren menar att i vår kultur förväntas individen inte vara homosexuell under uppväxten, vilket medför att när denne sedan kommer ut får den passera ett socialt matrix, det vill säga en social struktur av förväntningar och antagningar, vilka kräver heterosexualitet. Detta medför en klyvning mellan de tidigare nämnda (heterosexuella) förväntningarna och den "nya" homosexuella läggningen. Den homosexuella individen kan välja att "komma ut" enligt ovanstående, eller välja en annan väg, nämligen att leva som heterosexuell. Individen kan också skapa ett slags mellanting mellan dessa två. Denna mellanväg kan innebära att individen lever som homosexuell under helgerna, men tiger om sitt homosexuella liv under vardagarna. Mellanvägen kan fungera som en övergångsperiod; det tar en stund att anpassa sig till den homosexuella världens sociala strukturer av förväntningar, antagningar och så vidare (ibid).

Davies (1992:75-79) menar att det kan vara plågsamt för individen om den enbart kommer ut för vissa, exempelvis för homosexuella vänner men inte för gamla vänner och den egna familjen. Detta kan skapa problem då individen måste se till att de som känner till individens homosexuella läggning inte stöter ihop med de som inte känner till den. Denna parering kan orsaka social spänning i individens liv. Inom forskningsfältet har "komma ut- processen" varit ett populärt fenomen att studera. Ändå är många frågor obesvarade om vad processen med att komma ut innebär och vad det är som driver den (ibid).

Ökad öppenhet kring manlig homosexualitet

En del studier pekar på att acceptansen har ökat för de som öppet uttrycker samkönad kärlek. En ökad acceptans för manlig homosexualitet medför att det blir enklare att passera som homosexuell och man i vardagen. Fanny Ambjörnsson (2011:72-73), svensk socialantropolog, har undersökt ett fenomen som hon kallar "den nya svenska öppenheten". Detta fenomen handlar om hur människors attityder i vardagen, angående homosexualitet, har förändrats. Från att tidigare ha överskuggat hela identiteten är homosexualiteten idag bara en del av den. Kring "den nya svenska öppenheten" förekommer det en diskurs angående den homosexuella läggningen, både från majoritetssamhället och från den egna homosexuella gruppen. Budskapet, enligt denna diskurs, är att det inte är något fult eller konstigt med att vara homosexuell. Det medför även att det blir en form av krav på att vara öppen med sin sexuella läggning. Detta kan hänga samman med idén om det "individuella livsprojektet", som till stor del handlar om vara ärlig, välja och hitta sig själv. Väljer någon däremot att inte leva öppet

med sin homosexuella läggning så kan denna aldrig vara riktigt äkta, enligt ”öppenhetens diskurs” (ibid).

Ambjörnsson (2011:78-79) berättar att den ”nya svenska öppenheten” också verkar gå hand i hand med en ökad synlighet för ickeheterosexualitet. Detta tyder på ökade tolkningsramar och acceptans ifrån majoritetssamhället, men skapar också andra förväntningar på livet (ibid). Ambjörnsson (2011:85-86) berättar att öppenheten ständigt är en pågående process, vilket förekommer inom varje situation och möte. De flesta lever därför dolt och öppet, om vartannat. Detta gör det hela till ett komplext fenomen. Personen som inte väljer att vara öppen kan skuldbelägga sig själv, genom att inte uppfylla idealen kring ”öppenhetens diskurs”. Öppenheten genererar ökad synlighet, vilket medför en ökad risk att råka ut för fördomar och våld (ibid). Ambjörnsson (2011:71) menar att attityderna till homosexuella visserligen har förbättrats, men flera stora nationella hälsoundersökningar visar att den psykiska ohälsan är betydligt högre hos den homosexuella delen av befolkningen (ibid).

I en äldre svensk studie skriver forskaren, Per Arne Håkansson (1987:5-6), om hur homosexuella män ger uttryck för en längtan efter kärlek och intimitet. Denna längtan är också samtidigt en önskan om att få samma rättigheter och möjligheter för att kunna leva som heterosexuella. Den heterosexuella livsformen anses också av de flesta i majoritetssamhället som både naturlig och självklar och får på så vis företräde. Detta genererar att den homosexuella livsformen kommer i skymundan. Ofta genererar detta att det även blir svårare att öppet uttrycka sin kärlek som homosexuell och man. Detta kan skapa både olust- och obehagskänslor inför hur omgivningen skulle kunna reagera, vilket även medför att dessa inte heller kan eller vågar uttrycka sina känslor offentligt. Detta medför att det blir svårare för homosexuella män att skapa en homosexuell identitet och gör det även svårare då de inleder kärleksrelationer. Dessutom finns det sällan tydliga tecken som visar att någon inte är heterosexuell och vice versa. Heterosexuella antar i hög grad att alla är heterosexuella och lever enligt deras norm. Detta försvårar många sociala situationer för homosexuella män, vilket medför att dessa får agera enligt två strategier; antingen att agera som att antagandet är riktigt, eller genom att avslöja sin homosexualitet. Det som ofta gör att de drar sig för att berätta om sin sexuella läggning är ovissheten om hur omgivningen kommer att bemöta dem. Att leva som öppet homosexuell man genererar också svårigheter, till exempel genom den distans som uppstår gentemot heterosexuella (ibid).

Håkansson (1987:61-62) menar att det språkliga tomrum för att uttrycka homosexuell kärlek, som bygger på ett reellt och socialt tomrum. Då heterosexuella talar om sex och kärlek har de ett mycket större ordförråd och fler begrepp att använda sig av. Detta medverkar till att bevara osynliggörandet av homosexualitet. Existensen, och på samma gång ickeexistensen av det heterosexuella respektive det homosexuella språket, blir legitimerande respektive ickelegitimerade. Det språkliga och begreppsmässiga tomrummet verkar också hämmande i interaktionen med andra personer, vilket också antas påverka den egna identiteten. Känslorna kan då upplevas som tomma och diffusa, som i sin tur förstärker det sociala utanförskapet samt gör att den normerande heterosexualiteten förstärks. Detta medverkar också till att homosexuellas relationer till heterosexuella präglas av osynlighet, genom att de homosexuella antas vara heterosexuella ända tills det avslöjas att det inte är så. Det finns flera situationer då homosexualiteten kan bli ofrivilligt synliggjord eller osynliggjord. En del homosexuella kan själva förneka att sådana situationer förekommer och på så vis förminska sig själva genom denna ”censur”. De kan exempelvis själva reducera det till påståenden som ”vad vi gör i sängen har ingen annan med att göra”. Homosexualitet handlar inte bara om sex, men det förknippas mer med sex än vad heterosexualitet gör. Därför är en beskrivning av homosexualitet som en ”socialitet” egentligen är mer passande. Heterosexualitetens ”socialitet” uttrycks till exempel genom att öppet tala om familjeliv (ibid).

Homofobins olika skepnader

Öppenheten påstås enligt vissa studier ha ökat kring manlig homosexualitet. Andra studier visar att homofobin har ökat. Ett samband mellan dessa studier skulle kunna vara att homofobin blir uppmärksammas genom den ökade öppenheten. Sune Innala (2011:179-181), svensk forskare, skriver att kunskapen angående homosexualitet har förbättrats avsevärt det senaste halvsekle. Svensk lagstiftning har bland annat bidragit till detta, då den gett ett ökat skydd och ökade rättigheter för gruppen homosexuella. Men, med stöd av aktuell forskning, lever homofobin fortfarande kvar. Homofobi beskrivs vara känslor inför, attityder till, samt beteenden riktade mot homosexuella personer. Homofobin idag, är ofta mer dold och politisk korrekt än den var förr. Det är därför ofta svårt att för den homosexuelle individen i förväg veta hur den kommer bli bemött, exempelvis kan anhöriga plötsligt reagera negativt (ibid).

Borgström (2011:11) skriver i sin studie hur olika reformer och förändrade attityder visserligen har förbättrat villkoren för många homosexuella, i deras vardagliga liv. Men, detta har även lett till att homofobin idag har förändrats och tar sig andra, mer sofistikerade uttryck, än tidigare. Homofobiska uttryck beskrivs idag vara mer svåridentifierade, till exempel kan ett homofobiskt uttryck vara att ignorera individen (ibid).

Borgström (2011:20-21) berättar att gamla begrepp och förklaringsmodeller till viss del fortfarande existerar idag angående homosexualitet. Ett exempel är att en del religiösa och psykologiska teorier fortfarande är starkt homofientliga. Detta är problematiskt, exempelvis för de människor som söker hjälp inom psykiatri (ibid). Även Innalas (2011:180-181) resultat pekar på att människors negativa attityder mot homosexualitet, trots all ny kunskap och lagstiftning, fortfarande existerar. Författaren tänker att det beror på att den nya kunskapen som avvisar de gamla myterna och fördomarna inte når fram till alla. Ibland inte heller till de som arbetar inom hälso- och sjukvård, där föråldrad heteronormativ litteratur ibland fortfarande används. En del människor har en kluven inställning gentemot homosexuella personer. Några kan exempelvis ha negativa känslor mot homosexuella i allmänhet, men vara positivt inställda till vänner och släktingar som har denna läggning. Ibland kan det vara tvärtom. Många är också ovana att möta någon som är öppet homosexuell, och vet därför inte hur de skall agera (ibid).

Borgström (2011:16-17) påpekar att det inte idag är rumsrent att vara öppet homofob. Homofober förnekar även sin egen existens. Homofobin idag kan därför fungera som ett "osynligt spöke" som kan vara svår att värja sig mot. För de som utsätts för homofobi är följderna vanligtvis lika smärtsamma oavsett om den är öppen eller dold. I det sistnämnda exemplet uppfattas dess följder av en del som ännu mer obehagliga (ibid). I en svensk studie beskriver Fur Gunlög (2011:170) en form av homofobi, i vilken hon berättar att känslan av att öppet bli hånad på grund av den sexuella läggningen, är lika smärtsam som när folk istället är tysta. Bördan får då bäras i ensamhet och hon menar att det är denna tystnad delvis som livnär homofobin (ibid).

Innala (2011:183-184) menar att äldre forskning angående homosexualitet kan hjälpa till att upprätthålla fördomarna kring homosexualitet, och i förlängningen homofobin. Det finns dessutom inget "facit" som säger att homofobin kommer att minska i och med ökad kunskap. Positiva attityder och känslor kring homosexualitet har vunnits genom ökad kunskap och öppenhet, men attityder och känslor kan förändras i både positiv och negativ riktning. I dag har vi en rätt omfattande lagstiftning som är till för att skydda homosexuella individer. Samtidigt visar aktuell forskning att olika former av hatbrott, stigmatisering och våld faktiskt ökar gentemot dessa individer. Många homosexuella döljer även sin läggning på grund av olika rädslor (ibid). Forskaren Ulrika Stahre (1999:8-9) resonerar kring hur homoforskningen

är ganska oetablerad i Sverige. Tidigare forskning har främst undersökt homosexualitet på gruppnivå. Ett av hennes resultat visar på hur livet som man och homosexuell starkt förknippades med att leva med dubbla identiteter, det vill säga att i vissa situationer passera som man och homosexuell och i vissa inte (ibid). Bech (1997:77) berättar om osäkerheten som uppstår när en homosexuell person presenterar sig som just homosexuell, eller gör sin läggning tydlig inför omgivningen, som då riskerar då att utsättas för ignorans, kränkningar, sexuella övergrepp och våld i olika former (ibid).

Homofobi inom den egna gruppen

En del studier visar på att homofobi kan existera inom den egna homosexuella gruppen och inom den homosexuelle individen själv. Detta medför att den homosexuelle mannen får svårigheter med att passera inför sig själv och inom den egna gruppen. Tiby (1999:216-217) berättar att homofobi kan förekomma hos den homosexuella själv, i en internaliserad form. En livslång exponering av negativa budskap angående den egna homosexuella läggningen medför detta. Denna negativa exponering kommer från samhället, familjen, kyrkan, skolan, media etcetera. Dessa faktorer gör att individen får en negativ självbild och upplever en dubbelhet i identiteten (ibid).

Bech (1997:95) menar att homosexuella män kan introjicera omgivningens attityder så att de döljer sin egna sexuella läggning för sig själv och de kan även anstränga sig för att passera som något de inte är. Personen ikläder sig på så vis en falsk roll, inte bara på utsidan utan även på insidan (ibid). Även Borgström (2011:12) menar att homofobin bland homosexuella själva existerar genom internaliserade fördomar från omgivningen, vilka leder till rädsla, förakt och självhat inom den egna gruppen. Homofobin i vår samtid kan ses som ett fenomen som delvis existerar inom den egna individen samtidigt som den också är en socialt förankrad form av diskriminering (ibid).

Homosexuell minoritet i heterosexuell majoritet

Forskning kring att passera som man och homosexuell i majoritetssamhället visar att dessa män är en utsatt grupp. Håkansson (1987:71) menar att marginaliseringen av homosexuella inte enbart är ett individuellt förhållningssätt. Det kan även ses som det heterosexuella majoritetssamhällets förhållningssätt till det homosexuella minoritetssamhället (ibid). Conell (2005:216) påpekar att det är viktigt att uppmärksamma att det av heterosexuella män hela tiden pågår ett aktivt försvar och upprätthållande av den hegemoniska maskuliniteten, främst genom ekonomisk, ideologisk och sexuell dominans (ibid). Patriarkatets föreställning, enligt Conell (2005:143), om att homosexuella män är omanliga, går att finna från diverse skämt om att bögar har slappa handleder till mer sofistikerade psykiatriska undersökningar – för upprätthållandet av den hegemoniska maskuliniteten (ibid).

Nilsson (1998:174) menar att homofobi kan ses som traditionell mansrätt, det vill säga upprätthållandet av den traditionella mansrollen, där homofobin förtrycker de män som inte inordnar sig i det heteronormativa ledet (ibid). Bech (1997:171-172) förklarar att homosexuella män, genom egna uttryckssätt, som de från början, och kanske än idag, är tvingade till, utmanar den heteronormativa kulturen genom att inte leva inom den. Att vara sin egen värld i världen blir både ett utanförskap och en tillgång på samma gång (ibid).

Förhållandet mellan hetero- respektive homosexuella män

Forskningsfältet visar på flera resultat angående hur heterosexuella män i stor utsträckning undviker homosexuella män. Detta medför svårigheter för den homosexuelle mannen att passera och vara öppen med sin sexuella läggning, särskilt i mötet med den heterosexuelle mannen. Jamie Price (1999:2-3), amerikanske forskare, skriver att heterosexuella män i stor utsträckning drar sig utsträckning undan sociala situationer med homosexuella män. Intolerans mot homosexuella män kan man se när statistik över hatbrott studeras, vilka nästan enbart begås av heterosexuella män. Heterosexualitet uppgraderas och heterosexuellas rättigheter tas för givna, vilket medför att homosexualitet och homosexuella nedgraderas. Graderingen sker i och med den sociala konstruktion som fungerar genom att heterosexualitet för män bygger på patriarkal hegemoni, som upprätthålls genom sexism och homofobi. Heterosexuella män antar även att homosexuella män är feminina och mer lika kvinnor, än de själva. Fortfarande tror många att det biologiska könet hänger samman med sexuell orientering och genusbeteende. Homosexuella män upplevs därför som ett hot mot genusordningen genom deras existens. Olika fördomar kring homosexualitet existerar fortfarande. Författaren poängterar att homofobi kanske är den sista socialt accepterade formen av diskriminering som lever kvar i samhället - jämförelsevis med rasism och sexism, vilka exempelvis inte anses vara socialt accepterade att skämta om (ibid).

Price (1999:102-103) menar att patriarkatet och den hegemoniska maskuliniteten även existerar mellan män, och inte enbart mellan män och kvinnor. Fördomar och sociala, politiska och ekonomiska strukturer hjälper till att upprätthålla dessa djupa, hegemoniska och patriarkala strukturer. Dessa strukturer påverkar också hur män tror att män ska bete sig tillsammans med andra män. De vinster de heterosexuella männen gör, genom att de uppehåller sig inom den hegemoniska toppen, är att de minimerar riskerna för att råka ut för negativa samhälleliga och/eller sociala fördomar, på individnivå. De kan då leva i "trygghet" utan att behöva bli ifrågasatta. Homosexuella män får istället acceptera att vara "diskreta" för att inte störa den heterosexuella mannens norm. Detta har en effekt på att reproducera stereotypa könsroller, men i det här fallet mellan hetero- och homosexuella män (ibid).

Earl jr. Jackson (1995:1-2), amerikansk homosexualitetsforskare, skriver att manlig homosexualitet ofta framställs som avvikande och utmanande i förhållande till heterosexuella män. I detta förhållande har vita heterosexuella män en hierarkisk överordning över homosexuella män. Men, ifall den homosexuelle mannen inte är öppen med sin sexuella läggning kan denne passera som en vit heterosexuell man och på så vis få fördelar. Dessa fördelar hänger till stor del ihop med att de *inte* lever som öppet homosexuella. Detta medför att dessa homosexuella män får anpassa sig till den vita, heterosexuella mannens ideal. Det medför även att det homosexuella manliga subjektet motverkas genom förföljelsen av patriarkatet. Upplevelsens blir därför dubbel, där patriarkatet delvis förtrycker den homosexuella mannen och delvis gör individen till en del av detta (ibid).

Jackson (1995:17) menar att denna motsägelse som uppstår inom det manliga homosexuella begäret färgar identiteten, vilket både negativt påverkar individen inombords och i relation till andra. Detta skapar en inre motsägelse genom att förhålla sig till den manliga heterosexuella normen och samtidigt vara en homosexuell man. Hetero- och homosexuella män lever på sätt och vis under samma villkor, genom att de båda får förhålla sig till de historiska normerna för hur män förväntas vara. Det finns olika sätt att förhålla sig till dessa normer, exempelvis genom motstånd eller anpassning (ibid).

Bech (1997:67-68) berättar att homofobin de senaste åren i större utsträckning just handlat om ickehomosexuella mäns relation till homosexuella män. Homofobin kommer då till uttryck

genom att ignorera eller negativt uppmärksamma homosexuellt begär och dess existens (ibid). Conell (2005:78) pekar på att den starkaste över- respektive underordningen mellan män, är just den mellan hetero- och homosexuella. Denna innefattar även en stigmatisering genom applicering av den manliga homosexuella identiteten. Homosexuella män underordnas heterosexuella män genom en rad diskriminerande företeelser, så som exkludering inom de politiska, religiösa, kulturella och ekonomiska arenorna. Våld är också en vanlig form av diskriminering (ibid). Conell (2005:213) menar att mixen av det öppna våldet och de dolda trakasserierna, som av heterosexuella män riktas mot homosexuella män, på grund av att de inte underordnar sig hur en man förväntas vara, fungerar som ett kollektivt straff.

I en studie om manlighet och genus skriver Thomas Johansson (2003:242) om hur unga män hanterar ambivalens och osäkerhet i och med befästheten av den egna heterosexuella mansrollen. För att hantera ambivalensen och osäkerheten behöver de dra skarpa gränser mot allt som hotar den bräckliga maskuliniteten. Kvinnor och homosexuella män blir en tydlig måltavla dit deras egen osäkerhet kan projiceras, vilket gör att den unge mannen avlastas. Det är just i ambivalensen och osäkerheten som den yngre mannen själv upplever en del av sina egna problem i sin egen mansroll och sexualitet (ibid).

Heteroism

Istället för att undersöka konsekvenserna av att leva som homosexuell man, kan ett alternativt perspektiv vara att undersöka hur konsekvenserna är av att leva ickeheterosexuellt. Fokus flyttas då från att passera som man och homosexuell till att passera som en ickeheterosexuell man ur ett strukturellt perspektiv.

Tiby (1999: 219-220) menar att heteroism är ett ideologiskt system som förminskar, förnekar, förtrycker och stigmatiserar ickeheterosexuell identitet, ickeheterosexuellt beteende och ickeheterosexuella relationer. Heteroism omformulerar homofobi genom att flytta fokus från en individuell till en strukturell nivå. Fokus förflyttas med andra ord från individens rädsla för den homosexuelle, till samhällets nedvärdering av ickeheterosexualitet. Olika privilegier förbehållet heterosexuellitet finner man inom språkliga och fysiska uttryck, i den privata och inom den offentliga sfären - både öppet och dolt, exempelvis att det finns mer begrepp att uttrycka heterosexuell jämfört med homosexuell kärlek. Detta innebär i sin tur ett socialt strukturerat förtryck mot såväl homosexuella män som kvinnor (ibid).

Hatbrott mot homosexuella män

En form av homofobi är då ett brott riktar sig mot någon enbart för att denne är homosexuell. Studier visar att denna typ av brott, främst mot homosexuella män, ökar, vilket gör det riskabelt att öppet passera som man och homosexuell. Tiby (1999:2-3) berättar att hatbrott, som enbart riktar sig mot någon för dennes sexuella läggning, främst kan undersökas på två plan; det individuella och det strukturella. Gruppen homosexuella män är dubbelt utsatt genom att brottet både riktas mot något centralt inom individen och mot dem som grupp (ibid). Risken för att homosexuella ska drabbas av brott beror på hur mycket deras sexualitet är exponerad. Detta blir särskilt tydligt om man jämför med andra typer av hatbrott, till exempel brott som är riktade mot mörkhyade personer för att de är just icke-vita. Det är svårare att hävda att hatbrott har homofobiska motiv (Tiby,1999:22-23).

Tiby (1999:216-217) definierar homofobi som ett system av negativa föreställningar som stödjer negativa myter och stereotypiseringar om homosexuella människor. Heterosexuella män har visat sig vara mer homofobiska än heterosexuella kvinnor (ibid).

Den homosexuella identiteten skapas inte genom det "homosexuella utövandet" i sig, utan genom reaktionerna på det avvikande beteendet. Detta kan kopplas till en mängd studier kring att homosexualitet inte uppkommer ur, eller genom homosexuella handlingar. Det finns inte heller en homosexuell typ, utan det existerar flera olika typer. Alla tillhör inte något "gay community", utan några lever ensamma. Stora skillnader i livsstil finns bland de homosexuella som lever i parrelationer respektive de som lever som singlar. Huruvida den homosexuella är öppen med sin läggning eller inte, är en påverkande faktor hur individen lever. När en person kommer ut och sedan är öppen med sin läggning, exponerar den sig och kan på så sätt öka risken för att utsättas för hatbrott (Tiby, 1999:6-8). Det förekommer homosexuella som själva väljer att dölja sin läggning. Ibland undviker dessa att umgås med andra homosexuella. Detta medför att de drar sig undan varaktiga relationer. Detta är ett exempel på en strategi som homosexuella män utvecklat för att undvika negativ exponering. De heterosexuella män som uppfattas som mest homofobiska, råkar ut för minst "exponering" av den homosexuella läggningen (Tiby, 1999:28).

Tiby (1999:128) påpekar att de utsatta homosexuella männen ofta inte skyddas i samma utsträckning, av deras egna familjer, som genomsnittsbefolkningen. Den egna familjen kunde ibland också själva utsätta dem för övergrepp på grund av den homosexuella läggningen (ibid).

Homosexualitet och skolvärlden

Nedanstående studier visar på att de traditionella könsrollerna samt hierarkier mellan män på grund av deras sexuella läggningar redan skapas och etableras under skolorn. Detta påverkar säkerligen sedan hur den vuxne homosexuella mannen sedan passerar med sin sexuella läggning, också som vuxen.

I en brittisk studie skriver Máirtín Mac an Ghail (1994:3-5) om att de traditionella könsrollerna och den heteronormativa kulturen är inbyggd inom skolans värld. Där den maskulina heterosexuella positionen har ett hegemoniskt övertag inom de interpersonella relationerna mellan både lärare och elev, samt mellan elev och elev (ibid). Mac an Ghail (1994:11-12) menar att hegemonisk maskulinitet är överordnad andra former av maskulinitet, exempelvis står heterosexuella män över homosexuella män. Den hegemoniska maskuliniteten kännetecknas av heterosexuallitet, makt, auktoritet, aggression, etcetera. Denna form av makordning är både skapad i relation till och emot de som inte lever upp till den (ibid).

I en svensk studie med ett likande tema skriver forskaren Alan Segal (2001:16-18) om hur skolan är med och formar identiteten, främst genom dess inverkan på homosexuella individers självförståelse. Resultaten visar på att inom skolans värld upplevde sig homosexuella som osynliggjorda och exkluderade på grund av sin sexuella läggning. Till stor del berodde detta på skolans informellt funktionella aspekter, så som könsnormalisering och påtvingad konformitet. I en sådan miljö betalade dessa ett högt pris genom att vara homosexuella. Den homosexuella identiteten politiseras och blir därav "farlig" (ibid).

Manlig homosexualitet, vänskap och familj

Idag talas det ibland om regnbågsfamiljer. Studier visar på att det idag är betydligt enklare för homosexuella att skaffa barn och bilda familj än det var förr. Fler homosexuella par väljer också att skaffa barn och att gifta sig i vår samtid. I en svensk studie skriver Jens Rydström (2005:309) om hur partnerskapslagen kom att revoltera familjen. Norden, med Danmark i spetsen, var de första länderna att införa partnerskap under 1990-talet, vilket innebar en helt ny kategori för homosexuella som ville leva i stabila parrelationer. Några menade dock att partnerskapet var ett sätt att anpassa homosexuella till ett folkhemsliv (ibid). Håkansson (1987:5-7) beskriver hur homosexuella inte bara eftersträvade att få skydd mot diskriminering, utan även legitimitet från staten; rätten att ingå äktenskap. Detta var ett uttryck för en längtan efter kärlek och intimitet, och även en önskan att få samma rättigheter och möjligheter att leva som heterosexuella (ibid).

En del homosexuella män lever idag i ensamhushåll. Förmodligen är denna siffra än högre än för majoritetsbefolkningen. Studier visar att vänskapsförhållanden är viktiga när någon inte har en partner eller en egen familj. Peter M Nardi (1992:108-110), amerikansk professor i sociologi, berättar att när homosexuella män saknar långvariga förhållanden, fyller vänskapsrelationerna en viktig kompenserade funktion. Homosexuellas vänskapsband har ofta en social dimension som inte heterosexuella har på samma sätt. Vänskapsrelationerna kan då ersätta familjen och ge ett socialt och emotionellt stöd. Ibland har vänner till och med mer att erbjuda än familjen (ibid).

Diskussion utifrån valet av tidigare forskning

En majoritet av studierna är gjorda i Sverige, men vare sig studierna är utförda i eller utanför Sverige har samtliga den västerländska kulturen som gemensam nämnare. De utvalda studierna kring manlig homosexualitet påminner, med viss variation, om varandra. Den gemensamma nämnaren är hur dessa studier på olika sätt beskriver hur den homosexuella mannen passerar som man och homosexuell, exempelvis vilka konsekvenser det uppstår genom att inte leva inom heteronormen. Dessa konsekvenser, individerna råkar ut för, kan vara olika former av stigmatiseringar. Ett exempel på stigmatisering sådan kan ett ointresse att tala om något som många skulle förknippa som "vardagliga ting", såsom familj och barn. Ett annat exempel kan istället vara ett mycket starkt intresse att tala om den homosexuella individens partner och kanske även fråga om intima detaljer kring sexlivet. Detta gör det svårt för den homosexuelle mannen att veta hur omgivningen kommer förhålla sig till denne och hur denne i sin tur ska förhålla sig till omgivningen.

Ytterligare en faktor som gör det svårt att passera som man och homosexuell kan vara att den homosexuelle mannen ofta under många år dolt den sexuella läggningen, ibland också inför sig själv. För att sedan plötsligt förväntas, i samma stund denne "kommer ut ur garderoben", och öppet passera med sin sexuella läggning. Studier visar dock på att "Komma ut ur garderoben" inte nödvändigtvis behöver göra livet enklare för den homosexuelle mannen att passera som man och homosexuell. Den homosexuelle mannen kan därför av bekvämlighet, osäkerhet och/eller rädsla på grund av omgivningens förmodade reaktion välja att fortsätta dölja den sexuella läggningen. Att plötsligt börja passera som man och homosexuell medför att individen också kategoriseras genom denne grupptillhörighet homosexuella män, vilket kapitlets studier visar är mycket komplex upplevelse.

3. Teoretiska perspektiv

Studiens teoretiska perspektiv kommer röra sig inom det socialpsykologiska fältet. Hogg och Vaughan (2011:4-5) berättar att socialpsykologi är en vetenskap som försöker förstå och förklara hur en människas tankar, känslor och handlingar påverkas av faktiska, inbillade eller den underförstådda närvaron, i mötet med omgivning och samhälle. Socialpsykologi handlar därför både om individens egenskaper och karaktärsdrag, och om hur individen påverkas av dess omgivning (ibid). I denna studie kommer de tre socialpsykologiska teoretiska perspektiven; *Sexuella script*, *Queer* och *stigma* användas för att analysera det empiriska materialet. Hogg och Vaughan (2011:7) menar att ett socialpsykologiskt perspektiv är användbart då man vill studera identitet, känslor, konformitet, makt, underkastelse, fördomar, diskriminering, stereotypisering, hot, våld, språk, kommunikation, vänskap, familj, sex och kärlek etcetera.

Sexuella script

John H. Gagnon och William Simon (2005:1) skriver att det under all mänsklig aktivitet existerar metaforer, förklarande inre bilder och representationer hos individen för att göra situationer och tillstånd begripliga, så kallade *script*. Även inom sexualiteten används dessa script (ibid).

Författarna berättar att vi tidigt i livet socialiseras in i det genus som förväntas överstämma med vårt biologiska kön, som sedan kommer ligga till grund för vår uppfostran till män eller kvinnor. Det förväntade genuset utgår från den binära könsuppdelningen, utifrån ett motsatsförhållande mellan könen. Denna sociala inläring kommer senare att vara grundläggande för utformningen av det sexuella scriptet, hos den vuxna individen (Gagnon & Simon, 2005:22-24).

Utifrån de sexuella handlingarna och begären, som våra kroppar drivs av och uttrycker, tillkommer även olika normer och restriktioner på mellanmänsklig nivå. Dessa normer och restriktioner är, trots att vi kanske tänker att sex enbart har med våra kroppar att göra, också sammanlänkade med samhället och kulturen (Gagnon & Simon, 2005:3-4).

Det sexuella scriptet definierar situationen, namnger aktören, och visar upp sammanhanget i situationen. Detta tar bland annat i uttryck genom hur de sexuella akterna specifikt organiseras och utförs, tolkning av romantiska situationer, hur gränserna för hur det sexuella gensvaret ser ut, hur länken mellan sexuella och ickesexuella aspekter i livet ser ut. Det sexuella scriptet omfattar externa, interpersonella och själsliga nivåer. Ett stort antal gester, hur man berör varandra, ett visst språkbruk, uppfattas ömsesidigt genom att signalera tillgänglighet för hur det konventionella sättet det sexuella begäret genom kulturen uttrycks (Gagnon & Simon, 2005:13).

Gagnon & Simon (2005:14-16) påpekar att detta också är strategier hur man, enligt den rådande kulturen, *gör sex*. Kulturen bestämmer också *vad* som anses vara sex. Vad, som anses vara sex, får individen lära sig. De sedan inlärd, stilsedade sexuella beteendena kan sedan få olika betydelser för olika individer, exempelvis kan de vara uttryck för kärlek eller aggression. Dessa beteenden kan också bli en väg till makt eller självnedvärdering. Det sistnämnda kan ske då beteendet inte överensstämmer med förväntningarna på symboliken. De sexuella scripten gör så att fysiska inre krafter kan komma ut i en förståelig form, exempelvis genom den heterosexuella missionärsställningen. De biologiska behoven släpps på så vis fram tillsammans med socialpsykologiska faktorer. Den sociala meningen ges till de fysiska akter som förlöser biologiska drifter, vilka måste samverka för att det skall bli en sexuell situation (ibid).

Gagnon & Simon (2005:18) menar att det inom vissa sociala roller förekommer en riklig dos starkt sexualiserade drag, exempelvis kring den prostituerade eller bögen. Dessa sociala roller blir övertydliga, och förknippas på så vis mer med sex än andra sociala roller i samhället (ibid). Homosexualitet kategoriseras ofta just genom en övertydlig och enformig psykologisk och sociologisk synvinkel. Däremot ifrågasätts heterosexualitet nästan inte alls. Detta visar på att sexualiteten är konstruerad runt polariseringen av homo- respektive heterosexuallitet (Gagnon & Simon, 2005:xv).

Den etiketterande och stigmatiserande processen, kring manlig homosexualitet, fungerar genom att den *gör* någon till homosexuell. Processen genererar sedan, genom skapande av avvikande rykten och myter kring att vara homosexuell, en social kategori av avvikare. I förlängningen kommer denna process överskugga individen (Gagnon & Simon, 2005:100). Den homosexuella subkulturen återspeglar den specifika situationen alla homosexuella män har i förhållande till det omgivande samhället. Den homosexuella kulturen innebär för några endast en mötesplats för sexuella kontakter. För andra är det istället en plats för vänskap, kärlek, och rekreation (Gagnon & Simon, 2005:113-115).

Den homosexuella mannens livscykel ser annorlunda ut jämfört med den heterosexuella mannens, exempelvis genom att uttrycken av kärlek i offentligheten istället blir till ett "statement" än ett ömhetsbevis. Homosexuella män kan också känna skuld och skam för sin läggning, exempelvis gentemot familjen. Homosexuella män löper också större risk för att drabbas av psykisk ohälsa jämfört med genomsnittspopulationen. Precis som för heterosexuella män, behöver homosexuella män finna sin plats i världen och socialisera sin sexualitet. De behöver finna förhållningsätt till sina vänner, sin familj, deras arbetsplats och i samhället (Gagnon & Simon, 2005:102-107).

Queer

Queer anses ha förändrat synen kring homosexualitet. Barry D. Adam (2002:18-19) berättar att under 1990-talet flyttades homosexualitetsforskningens fokus. Istället för att behandla homosexualitet som motsatsen till heterosexualitet, frågade man sig nu istället varför dessa överhuvudtaget var åtskilda (ibid).

En svensk socialantropolog, Fanny Ambjörnsson (2006:8-9), skriver om att det centrala inom queer, som teoretiskt begrepp, är att det bryter mot och även utmanar det normativa. Normen kring heterosexualitet; *heteronormen*, är inom queer, ett av de viktigaste områdena där det undersöks hur konsekvenserna blir för de som inte lever i enlighet med den, och varför dessa i så fall anses vara avvikande och hur det påverkar deras liv (ibid). Ambjörnsson (2006:51-52) förklarar att heteronormen är hur själva normen är uppbyggd kring heterosexuallitet, och inte specifikt en persons sexuella handlingar; utan ett visst sätt att leva, och de typer av relationer som är sanktionerade, och upprätthålls av heteronormen. Där olika institutioner, strukturer, lagar, relationer, attityder och handlingar omfattas av heteronormen - en viss typ av heterosexuellt liv (ibid). Ambjörnsson (2006:75) påpekar att heteronormen bland annat upprätthålls genom hierarkier, osynliggörande, tystnad, ignorans, stereotypisering, exkludering, våld etcetera.

Den amerikanske Queerforskaren, Judith Butler (1993:59), menar att trots att heteronormen gör anspråk på att den är naturlig, bemödar och anstränger den sig för att nedvärdera och få andra sexuella orienteringar, uttrycksätt och livsstilar att framstå som onaturliga. Butler (2004:12) betonar att enligt heteronormen är eller bör alla vara heterosexuella, vilket förutsätter att heterosexualiteten skulle vara essentiell för människan. Kvinnans genus och sexuella orientering ska vara feminin med sexuell dragning till män. Och motsatsen, mannens genus, ska vara maskulin med sexuell dragning till kvinnor (ibid).

Ett annat viktigt teoretiskt perspektiv inom queerteori är *den heterosexuella matrisen*. Enligt Butler (1993:182), innebär den en stereotypisering genom att män och kvinnor ska ha ett tydligt manligt respektive kvinnligt genus. Den heterosexuella matrisen är också beroende av en förutsättning att kulturellt begripbara kroppar också utgår från ett tydligt biologiskt kön. Kroppen i sig är ingen förklaring, utan behöver hjälp av kulturen för göra sig begriplig genom att den förväntas vara kopplad till ett speciellt genus; man till maskulinitet och kvinna till femininitet. Dessa får agera motsatser till varandra och kategoriseras hierarkiskt inom heterosexualiteten. Den heterosexuella matrisen fungerar även som en central skiljelinje mellan godkända respektive icke godkända begär och relationsformer. För upprätthållandet av den heterosexuella matrisens stabilitet fungerar homofobi som ett sätt att nedvärdera de män och kvinnor som dras till samma kön. Dessa nedvärderas, hotas, kränks och förskjuts. Ett exempel är genom att hävda att män som dras till män är feminina, och att kvinnor som dras till kvinnor är maskulina. När individen inte lever upp till detta medför det att hela dennes identitet diskvalificeras (ibid).

Stigma

Den amerikanske teoretikern, Ervin Goffman (1971:11-12), berättar att varje samhälle har sitt speciella sätt att kategorisera de egenskaper som uppfattas som vanliga respektive ovanliga. Inom dessa kategorier existerar det omedvetna förväntningar, genom särskilda sociala spelregler, vilka för varje kategori är specifika för hur vi kommer att agera i mötet med en främling. Ofta räcker det med att enbart få en skymt av personen för att denna process ska sätta igång, det vill säga kategoriseringen av vissa personliga egenskaper hos en individ för att fastställa dennes sociala identitet. Detta för att sedan utgå ifrån dessa egenskaper och omforma dem till normativa förväntningar. Det är just genom denna process som en individ stigmatiseras. Processen behöver inte handla om samtliga av individens mindre önskvärda egenskaper, som tillkommer inom den speciella kategoriseringen, utan om just det som bryter mönstret för dessa förväntningar. Detta medför också att individen, i vårt medvetande, reduceras från en jämlik och normal individ till en underlägsen och utstött individ (ibid).

Den stigmatiserade individen själv känner ofta en osäkerhet inför hur "normala" uppfattar och definierar denne. Den stigmatiserade kan även bli onödigt misstänksam och/eller aggressiv (Goffman, 1971:28). Ett annat sätt att hantera omgivningen kan vara att ständigt söka efter dess godkännande och/eller acceptans. Detta gör individen ofta mer erfaren vid dessa situationer, i mötet med de "normala".

Ifall den stigmatiserade tar för givet att den skiljer sig från omgivningen och detta är känt och/eller uppenbart, kallas denna form av stigma för *misskrediterande stigma* (Goffman, 1971:22-24). Att vara misskrediterad innebär, enligt Goffman (1971:50), att de stigmatiserade egenskaperna just är uppenbara. Omgivningen brukar vanligtvis inte vilja erkänna detta. Men, omgivningen kan även istället välja att reagera på motsatt vis, och tydligt visa att de är medvetna om de misskrediterande egenskaperna. Oavsett omgivningens reaktion, uppstår det ofta sociala spänningar i kontakten mellan den misskrediterade och omgivningen (ibid).

Goffman (1971:50-51) menar att då individens stigmatiserade egenskaper istället är dolda inför omgivningen kallas de för *misskreditabelt stigma*. När omgivningen har svårare att upptäcka de stigmatiserade egenskaperna, uppstår andra problem än då dessa är öppna. Individen behöver visserligen inte utstå de sociala spänningar som om stigmat vore uppenbart inför omgivningen. Men, får istället, på olika vis, anstränga sig för att undvika att de stigmatiserande egenskaperna avslöjas. Individen får, på grund av att de stigmatiserande egenskaperna är dolda, en valmöjlighet att själv avgöra om den vill vara öppen eller ej med dessa. Om inte individen väljer att vara öppen, blir problemet att eliminera de sociala

spänningar som kan uppstå genom döljandet. Stor energi kan då gå åt till att vara orolig och rädd för att avslöjas. Om individen istället väljer att vara öppen med de stigmatiserande egenskaperna, får denne möta omgivningens fördomar, men slipper döljandets möda. Det finns också en tredje variant; där individen väljer att vara öppen för en del av omgivningen. Ett problem som då kan uppstå är att individen har svårt att hålla isär för vem stigmat är känt (ibid).

Goffman (1971:24- 25) menar att *misskrediterande* och *misskreditabel* är viktig distinktion av stigma, men att de stigmatiserade individerna vanligtvis ändå har erfarenhet av båda beroende på situation.

Diskussion utifrån valet av de teoretiska perspektiven

De tre socialpsykologiska perspektiven, sexuella script, Queer och stigma, ger värdefulla verktyg för att undersöka hur sexualiteten påverkas av själliga, sociala och kulturella sfärer, för att med hjälp av dessa teoretiska perspektiv visa hur individen passerar som man och homosexuell.

Det första teoretiska perspektivet, sexuella script, används för att förstå människans sexualitet genom individuella, interpersonella och samhälleliga sfärer, exempelvis genom vad som händer när inte förväntningarna överensstämmer med de förväntningar som finns för hur sexualiteten ”bör” uttryckas. Sexuella script kan också användas för att förklara hur våra biologiska sexuella drifter är sammanflätade med den omgivande kulturen. Användningen av sexuella script visar även på hur svårt det är att försöka kategorisera sexualitet, kärlek, kön, genus, kultur och samhälle – allting flyter ihop.

Det andra teoretiska perspektivet, Queer, kommer fungera för att förstå de processer som någon utsätts för, då denne exempelvis inte följer normen för hur kön och genus förväntas vara kopplade till varandra. I vår samtid framhävs det ibland att kärlek och sexualitet är något privat. Men många upplever ändå att till exempel en kyss mellan två män är provocerande. Detta kan förklaras genom att denna kyss mellan två män bryter mot heteronormen.

Det tredje perspektivet är Stigma, vilken kommer användas för att förklara de processer som sker då en individ bryter mot olika sociala förväntningar från omgivningen. När två män, som i föregående exempel, ger varandra en kyss kan omgivningen reagera på detta genom att diskvalificera deras personlighet, även sådant som inte har att göra med den sexuella läggningen. Anledningen till att detta är att männen bryter mot vissa givna sociala förväntningar, utifrån omgivningen, hur en kyss ska gå till.

Sammanfattningsvis är dessa tre teoretiska perspektiv tänkta, förutom användningen som teoretiska perspektiv i analysen, även ge ett strukturerat förhållningssätt och fungera genom att ge en förståelseram för att försöka undvika de traditionella normer som vi ingår och vi är fostrade i.

4. Metodkapitel

I följande kapitel kommer metodval, förförståelse, urval, redogörelse för intervjuer, analys, tolkning, etiska överväganden och metodreflektioner presenteras.

Metodval

Inför studiens start ansågs det att en kvalitativ intervjustudie bäst skulle tillgodogöra studiens syfte och frågeställning. Inför starten av ett intervjuprojekt är det viktigt att, enligt Kvale (1997:95-96), göra noggranna övervägningar, till exempel hur insamlandet av det empiriska materialet ska gå till, hur intervjuerna ska utföras etcetera. Intentionen var att lyfta fram respondenternas egna, unika upplevelser. Därför valdes personliga intervjuer för att kunna fånga komplexiteten i intervjupersonernas upplevelser utifrån deras berättelser. Men, även för att kunna ställa följdfrågor, för att på så vis kunna följa upp intressanta sidospår. Kvale och Brinkmann (2009:15) menar att när man vill undersöka och skapa förståelse kring hur andra människors upplevelser är av sina egna liv, och sin omgivning, är den personliga intervjun den bästa metoden.

Kvale och Brinkmann (2009:180-183) anser att kvalitativ forskning, om den genomförs på rätt sätt, ger utförliga och målande beskrivningar om den mänskliga världen. Detta är till stor del beroende av intervjun. Empirins kvalitet vilar därför till stor del på intervjuarens egen skicklighet och dennes förkunskaper i ämnet. Det är också viktigt att försöka undvika att missuppfattningar sker under intervjutillfället. Även hur intervjupersonerna agerar under intervjusituationen spelar viss roll. Några är exempelvis mer värtaliga än andra (ibid).

Om istället en kvantitativ metod valts, skulle syftet inte kunna besvaras lika utförligt och detaljerna skulle gå förlorade. Exempelvis blir empiri från enkäter inte lika nyanserad. Syftet med min studie var att ge röst åt och lyfta fram respondenternas egna berättelser och upplevelser, vilket får ses som ett nästintill omöjligt företag med en så mekanisk metod som en enkätundersökning. Kvantiteten skulle då "överrösta" kvaliteten. Vid användandet av en kvantitativ metod har, enligt Kvale (1997:186-187), svaren en förmåga att bli mer entydiga. Motsägelsefullheten och komplexiteten i berättelsen kan gå förlorad och ökar risken för missuppfattningar, genom att inte tillfälle ges att ställa följdfrågor. Metoden är ofta också avsedd för att mäta en större population (ibid).

Urval

För att resultatet skulle täcka studiens syfte, bedömdes det att det skulle behövas ett dussin informanter, och att intervjuerna torde vara mellan en till två timmar långa. Enligt Kvale (1997:97-98) bör man helst bedöma hur många respondenter som behövs, ungefär hur långa intervjuerna bör vara, för att det empiriska materialet ska tillfredställa syftet.

Inför starten av insamlingen av studiens empiriska material, kontaktades de personer som uppfyllde följande kriterier: man i åldern 20-65 år, som identifierar sig själv som man och homosexuell. Kriteriet för åldersspannet säkerställde relevansen för olika typer frågor, som till exempel hur respondenterna upplevde att de passerade med sin sexuella läggning på arbetsplatsen. Enligt Kvale (1997:89) är en studies urval *representativt* genom att intervjupersonerna följer de formulerade kriterierna i informationsbrevet (ibid). Denna studie följer dessa kriterier.

Informationsbrevet (se bilaga 1), som också fungerade som en förfrågan för medverkan,

skickades ut eller gavs muntligt till respondenterna. Det innehöll bland annat information om vilka egenskaper som efterfrågades och studiens syfte. Sökning av urvalspersoner utfördes inom Göteborgsregionen.

Informanterna söktes med det internetbaserade forumet "gruise.se" och mobilapplikationerna "grinder" och "scruff". Tre fjärdedelar av informanterna hittades genom dessa tre "communities" via internet. Enligt Svenningsson m.fl. (2003:54) fungerar webbsidor på internet som ett utmärkt sätt att möta personer då användarna kan utbyta social information direkt på deras hemsidor, exempelvis kan individer med specifika intressen enkelt komma i kontakt med varandra. Internet blev därför en användbar arena att söka urvalet genom. Den resterande delen av intervjupersonerna fann jag via den så kallade snöbollsmetoden. Billinger (2005:174) berättar att snöbollsmetoden innebär att de redan intervjuade personerna själva skaffar nya informanter, vanligtvis från deras eget sociala nätverk.

Tolv homosexuella män, tackade sedan ja till att medverka i studien, vilka utgjorde en jämn fördelning inom det nämnda åldersspannet. Enligt Larsson (2005:103) kallas min studies urvalsmetod för *extrem*, på grund av dess inriktning till en specifik grupp. Ur ett socioekonomiskt perspektiv valdes respondenter ur samtliga samhällsklasser. Tanken med detta var att skapa en socioekonomisk spridning för att göra studien mer variationsrik och ge den högre extern validitet. Någon specifik etnisk aspekt har inte valts, utan respondenterna återspeglar, samma spridning med invandrarbakgrund/annan etnisk bakgrund än svensk, som populationen i övrigt. Slutligen avböjde ingen av de tillfrågade intervjupersonerna att medverka i studien.

Intervjuerna

Inför intervjuerna valde jag att använda mig av en semistrukturerad intervjuguide (bilaga 2), det vill säga det fanns bestämda teman att hålla sig till men med möjlighet att ställa följdfrågor. Dessa olika teman var formulerade som underlag utifrån studiens syfte. Kvale och Brinkmann (2009:146) anser att en semistrukturerad intervjuguide fungerar som ett manus för intervjun. Den bör täcka det mest grundläggande och inbjuda till följdfrågor som kan öppna upp och berika ämnesområdet (ibid).

Min intention med användandet av en intervjuguide var att formen på intervjuerna skulle likna en diskussion till karaktären. Intervjuerna startades informellt med en hälsningsfras. Därefter presenterades intervjuens upplägg. Som intervjuare kände jag mig väl förankrad i syftet och kunde ofta ställa följdfrågor, utan att behöva stödja mig i alltför stor utsträckning på intervjuguiden. Kvale & Brinkmann (2009:154-155) anser att för att kunna ställa följdfrågor krävs fullständig uppmärksamhet genom aktivt lyssnande. "Kan du berätta mer om det" eller "Har du upplevt detta själv?", kan vara exempel på hur följdfrågor kan se ut. Frågorna som ställdes var inspirerade av Kvale & Brinkman (2009:150-151) och nedan följer de vanligaste typerna av frågor som användes under intervjuerna:

Inledande frågor: "Hur känns det att...?" eller "Berätta hur du upplever relationen med din familj...?". *Direkta frågor:* "I vilken situation har du upplevt dig rädd...?".

Uppföljningsfrågor: "Du upplever alltså att du blivit kränkt...?". *Sonderande frågor:* "Skulle jag kunna få dig att utveckla detta mera...?". *Specificerade frågor:* "Skulle du kunna ge ett annat exempel på det här som du precis berättade...?" (ibid:150-151). Stundtals uppstod pauser under intervjuens gång då jag, eller informanten, tog oss tid att tänka efter.

Intervjuerna spelades sedan in med en liten bandspelare. Kvale och Brinkmann (2009:193-194) menar att inspelning via band ger större frihet än vid anteckningar för hand, genom att uppmärksamheten inte behöver delas, utan i större utsträckning kan läggas på frågorna och svaren.

Intervjuernas längd och omfång varierade en del, både tids- och innehållsmässigt. Några var fåordiga, vilket medförde att fler följdfrågor fick ställas. Andra gav utförligare svar, vilket ibland gjorde att min roll mer kom att handla om att hålla dem innanför temats ramar, för att inte röra sig för långt bort från syftet.

Transkriptionen

Det insamlade materialet transkriberades, det vill säga översattes från ljudupptagning till text, i talspråksform. Allt som sades under interintervjun togs med i utskriften, utom vissa ickeverbala ljud, exempelvis suckar, harklingar etcetera. Dessa ljud har utelämnats eftersom de inte bedömts ha betydelse för empirin. Kvale och Brinkmann (2009:194-195) anser att intervjun är en interaktion mellan två personer, medan utskriften av den blir en fixerad form av den. Materialet blir, i utskriven form, mer lätthanterligt, men viss dynamik går förlorad; att transkribera blir att transformera.

Varje intervju tog mellan sex till åtta timmar att transkribera. Utskriften av intervjuerna var dock nödvändig för analys och tolkning av det empiriska materialet. Enligt Kvale och Brinkmann (2009:195-196) är utskriften i sig själv, förutom en tidskrävande uppgift, en analytisk process. Utskriften blir hårddata i det empiriska materialet.

Analysen

Materialet lästes igenom ett antal gånger efter att transkriberingen avslutats, för att skapa en mer omfattande bild av empirin. Efter några genomläsningar av studiens empiri kunde flera teman börja urskönjas i berättelserna. Dessa teman skapade en egen struktur i berättelserna som, på grund av att innehållet i respondenternas berättelser påminde om varandra då upplevelser återkom, gav en bredare förståelse för berättelserna och hur dessa ibland hängde ihop.

Inför analysen var planen att använda en abduktiv metod, det vill säga en kombination av en induktiv och en deduktiv analysmetod. Detta för att på bästa sätt ta tillvara det empiriska materialet, som genom denna analysmetod torde generera mest kunskap, och inte begränsas genom att enbart analyseras genom de valda teoretiska perspektiven, i en så kallad deduktiv metod. Vid användning av enbart den induktiva analysmetoden skulle empirin förmodligen, mer eller mindre omedvetet, ändå färgas av olika teoretiska perspektiv.

Kombinationen av en induktiv och en deduktiv analysmetod, det vill säga den abduktiva metoden, medför i större utsträckning att man kan låta informanternas röst tala, men att den ändå analyseras genom de teoretiska perspektiven, samt att jämförelser med studiens tidigare forskning kan göras, vilket också passade min empiri och studie. Larsson (2005:22-24) berättar att en deduktiv och induktiv analysmetod med fördel kan kombineras; den abduktiva analysmetoden som är baserad på empirism respektive rationalism. Dessa blir tillsammans en god kompromiss inom det kvalitativa kunskapsbyggandet. Kombinationen av den deduktiva och induktiva analysmetoden och växlingen mellan empiri och teori, kommer sedan påverka forskningsprocessen (ibid).

Tolkning

Tolkning av studiens empiri utfördes genom en växling mellan delar och helhet, enligt den *hermeneutiska tolkningsmodellen*. Där genomläsningar av intervjutexten, jämförelser av empirin med de förvalda studierna, placeringen av det empiriska materialet inom de teoretiska perspektiven och renskrivning av uppsatsen, var *delar* av denna växling. *Delarna* i min studie utgörs även av teman i materialet, stycken, meningar och ord, som tillsammans bildar en *helhet*.

Kvale (1997:51-52) menar att man inom hermeneutisk tolkning växlar mellan delar och helhet. Inom kvalitativa studier brukar man börja med att läsa igenom det transkriberade materialet och skaffa en allmängiltig förståelse, för att sedan återgå till dess enskilda delar. Tolkningen brukar avslutas när samband och mönster börjar framträda i intervjutexten (ibid). Deltolkningarna i denna studie prövades mot helhetstolkningen och vice versa. Efter ett antal växlingar mellan del och helhet i min studie, mellan empiri, tidigare forskning och de teoretiska förståelseramarna började återkommande mönster, främst i form av teman figurera.

Thomassen (2007:101-102) beskriver att växlingen mellan del och helhet kallas den hermeneutiska cirkeln. Den skulle egentligen beskrivas bättre som en hermeneutisk spiral, eftersom tolkaren i praktiken stannar upp då denne upplever ett trovärdigt, sannolikt och tillfredsställande sammanhang av materialet. Denna tolkning syftar på den enhetliga förståelsen mellan delar och helhet som skapas (ibid).

Thurén (2007:96-97) påpekar att hermeneutiken som tolkningsredskap bygger på inkännande, med empatin som redskap; hermeneutiken kan därför vara nyckfull, just därför att tolkaren är sitt eget tolkningsredskap. Min egen utbildning, erfarenheter, position i livet, sexuella läggning med mera har säkerligen på olika sätt påverkat tolkningen av det empiriska materialet. Turén (2007:97) menar att tolkaren är färgad av den kulturella och historiska kontexten, samt av de egna personliga erfarenheterna.

Validiteten, Reliabiliteten och Generaliserbarheten

Kvale (1997:207) anser att begreppen validitet, reliabilitet och generaliserbarhet inom dagens samhällsforskning beskrivs som en "helig triangel". Kvale (1997:209) menar att dessa begrepp ibland, ur ett postmodernt perspektiv, avfärdas som en modernistisk jakt på den exakta sanningen, som mer hör hemma inom den positivistiska färan, exempelvis inom naturvetenskapen.

En studies validitet anses, enligt Thurén (2007:26), bero på om den empiriska mätningen har utförts korrekt. Intervjuerna i min studie var själva mätinstrumenten för den empiriska materialinsamlingen. Detta gör att resultaten är svåra att mäta, eftersom de bygger på informanternas egna berättelser. Som intervjuare var min förhoppning att i minsta möjliga mån, påverka de intervjuades svarsalternativ. Larsson (2005:102-103) påpekar att intervjuaren själv är mätinstrumentet, som därför påverkar validiteten. För att inte röra sig för långt från syftet under materialinsamlingen, är det viktigt att ha kontroll över intervjusituationen, exempelvis genom att vara empatisk, ödmjuk och att ställa följdfrågor (ibid).

Thurén (2007:26) menar att mätningar som är utförda på ett tillförlitligt sätt ger studien hög reliabilitet, vilket också påverkar hela studiens tillförlitlighet. Under insamlingen av materialet eftersträvas en hög grad av reliabilitet. Min intention har varit att försöka påverka respondenternas svarsalternativ i så liten utsträckning som möjligt, exempelvis genom att undvika värderande frågor, för att skapa hög grad av reliabilitet.

Kvale och Brinkmann (2009:282) anser att en studies generaliserbarhet avgörs om dess resultat framtagits på ett sådant sätt att det, på ett giltigt sätt, kan appliceras på andra fenomen,

individer eller populationer. På grund av att urvalet i kvalitativa intervjustudier vanligtvis består av för få informanter, för att man på ett säkert sätt ska kunna uttala sig i allmänna drag, är det ofta svårt att få en hög generaliserbarhet (ibid:282).

Generaliseringar blir även svåra att utföra i denna studie eftersom den undersöker ett dussin informanter. De generaliseringar som ändå utförs i studien, handlar om likande erfarenheter av intervjupersonernas upplevelser och/eller fenomen. Dessa undersöks genom att uppmärksamma gemensamma drag i dem, exempelvis homofobi. Denna typ av generalisering kallas, enligt Kvale och Brinkmann (2009:282), för analytisk generalisering.

Forskningsetiska principer

Vetenskapsrådets forskningsetiska principer fungerade både som praktiska och teoretiska verktyg i arbetet med studien. Vetenskapsrådet (HSRF:5) skriver att forskning är nödvändig för både enskilda individer och för samhällets utveckling. För att guida forskaren genom detta har vetenskapsrådet (HSRF:6) utvecklat forskningsetiska principer, vilka utgör riktlinjer för etikkommitténs granskning av forskningsprojekt inom ämnesrådet humaniora och samhällsvetenskap. Dessa principer är mer avsedda som vägvisare, än som detaljreglerande föreskrifter. Inte för att ersätta forskarens egna bedömningar och ansvar.

Vetenskapsrådet har delat in de etiska riktlinjerna i fyra allmänna huvudkrav; *informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet* (ibid).

Inför intervjuerna, valde jag bort en användning med blanketter angående anonymitet, tystnadsplikt, samtyckeskrav och nyttjanderätt, på grund av att information om dessa saker stod med i förfrågan/informationsbrevet, alternativt gavs muntlig information angående detta. Inför varje intervjutillfälle gavs dessutom en påminnelse av information kring *informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet*. Detta fungerade även som en ingång inför varje intervju.

Informationskravet innebär, enligt vetenskapsrådet (HSRF:7), att forskaren ger upplysningar och informerar om studies syfte, hur intervjun och sedan den färdiga studien ska användas och bli offentlig samt att eventuell medverkan är frivillig och när som helst kan avbrytas. Samtyckeskravet innebär, enligt (HSRF:9-10), att deltagare i en undersökning själva har rätt att fortlöpande bestämma över sin medverkan och själva när som helst avbryta denna. Forskaren bör informera om studiens syfte på ett sådant vis att eventuella risker och/eller fördelar tydligt framgår (ibid). Konfidentialitetskravet innebär, enligt (HSRF:12-13), att intervjupersonerna, under hela studien och efter dess publicering, garanteras fullständig anonymitet. Det insamlade materialet ska också förvaras på ett sådant vis där det endast är tillgängligt för forskaren (ibid). Nyttjandekravet innebär, enligt (HSRF:14) att det insamlade materialet enbart får användas för forskningsändamål.

I rollen som forskare anser jag att det är viktigt att vara ödmjuk och empatisk. Studien behandlade stundtals svåra etiska dilemman. Under hela studien har min intention varit att beakta detta genom att reflektera över min roll som undersökare. Under hela processen, förde jag en inre dialog om hur exempelvis min utbildning, position i samhället, ålder, kön etcetera, påverkade intervjupersonerna och empirin. Thomassen (2007:217) anser att forskaren bör vara ödmjuk, med hållningen att kunskap ständigt kan omprövas och att låta marginaliserade röster träda fram.

Metodreflektioner

Mina funderingar har under studiens gång rört sin kring en mängd ämnen. Något som ständigt har återkommit i mina tankar är hur svårt det är att genom det skrivna ordet göra informanternas berättelser fullständig rättvisa. Vägen från informanternas egna berättelser till den färdiga och slutgiltiga studien, är fylld av språkmässiga och metodologiska raster. För att behålla så mycket som möjligt av berättelsernas liv har dessa så självständigt som möjligt låtit styra resultatet i en kompromiss av studiens metodologiska ramar. En viss del av dynamiken av materialet försvinner tyvärr genom det skrivna ordet, men gör det istället möjligt för fler att ta del av materialet.

5. Resultatredovisning

Följande kapitel presenterar studiens resultat genom analys och tolkning med hjälp av de valda teoretiska perspektiven samt jämförelser med de tidigare presenterade studierna inom fältet. Resultatredovisningen innehåller även intervjuцитat, vilka kommer exemplifiera och förtydliga de fyra teman som vuxit fram.

Resultatredovisningen kommer också vara utformad som så att informanternas beskrivna upplevelser, som påminner om varandra, kommer att figurera i början, under respektive tema, för att sedan gå mot mer unika upplevelser. Respondenterna har inte tilldelats fiktiva namn, för att det inte ska kunna gå att följa en specifik respondent, genom resultatredovisningen. Detta för att garantera att en eventuell röjning av anonymiteten inte kommer att ske.

Det första temat handlar om att passera som man och homosexuell med fokus på kärlek, identitet, språk och relationer. Det andra temat kretsar kring att passera genom egna uttryck av kärlek och sexualitet och hur detta bemöts av omgivningen. Det tredje temat berör strategier för hur respondenterna uttryckte, eller dolde, sin sexualitet för att påverka hur de passerade genom förutfattade meningar. Den fjärde och sista beskriver hur informanterna upplever att passera som homosexuell och man inom den egna gruppen, i majoritetsbefolkningen och ute i samhället.

Passera med kärlek och sexualitet

Kärlek finns inom olika typer av relationsformer; exempelvis mellan förälder och barn, mellan vänner, i tillfälliga möten eller i en livslång relation. Kärlek förknippas ofta, kanske stundtals automatiskt, med den romantiska kärleken, i synnerhet kärleken mellan en kvinna och en man. De berättelser vi växer upp med och tar del av, via litteratur, film och sagor, handlar om just den typen av kärlek. Kärlek mellan en man och en kvinna, har därför, på så vis, ett visst företräde.

Varför det är så kommer inte detta tema kunna ge svar på. Men, det kommer att kunna redogöra för hur kärlekens uttryck är beroende av, och hänger samman med, den egna identiteten och språket. Temat visar även hur kärleksrelationer formas genom en komplex växelverkan mellan identitet och språk.

Identitet, kärlek och sexualitet

Här redovisas hur identiteten samspelar med kärlek och sexuell läggning. Identiteten är komplex att undersöka. Den formas både av hur man uppfattar sig själv, och hur man uppfattas av andra. Likt en spiral som speglar själen mot omgivningen, och omgivningen mot själen. Identiteten är därför i ständig förändring, och hänger även samman med individens historia, kön, klass, etnicitet, religion och med den sexuella läggningen. Identiteten är därför både något privat och offentligt.

Att vara man och homosexuell handlade till stor del om gränslandet mellan kärlek, sexuell läggning och identitet. Den egna identiteten beskrevs, av flera informanter, som något som existerade inombords och samtidigt formades av omgivningen. De beskrev på flera olika vis upplevelsen av att vara man och homosexuell. Majoriteten menade att identitet och sexuell läggning hörde ihop. Dessa respondenter talade om deras identitet och sexualitet som något som kunde förstås som en fusion. Några intervjupersoner menade att den sexuella läggningen

inte alls påverkade deras identitet. Dessa talade om den homosexuella läggningen som något som låg utanför dem själva.

Vare sig informanterna ansåg att den sexuella läggningen helt, delvis eller inte alls påverkade den egna identiteten, var det ofta svårt att diskutera identitet respektive sexualitet separat, utan att växla mellan fenomenen. Majoriteten av intervjupersonerna beskrev att det var viktigt att "acceptera sig själv" - att vara tillfreds med den sexuella läggningen, inför sig själv och omgivningen. I en tidigare studie skriver Segal (2001:20) att när någon själv börjar anse sig vara homosexuell, fungerar det som en rörelse mot synlighet och bekräftelse, samtidigt som det förekommer en sannolikhet att som homosexuell begränsas av andras förväntningar.

Då flera av respondenterna började bli medvetna om att de drogs till det egna könet, och detta började förankras i den egna identiteten, beskrevs en rädsla för att vara annorlunda. Rädslan för att vara annorlunda beskrevs av flertalet som stark. Flera av informanterna beskrev en avsaknad av positiva förebilder med personer som hade samma sexuella läggning. Detta ansågs ofta ha påverkat identiteten negativt. I vuxen ålder beskrev dessa informanter dock att de ibland, till viss del, nu kunde tillgodose sig positiva förebilder.

Uppväxten och skollåren beskrevs vara en viktig tid för utformningen av identiteten. Flera intervjupersoner beskrev att rädslan för att vara annorlunda var som starkast under de år de gick i skolan. De beskrev också en avsaknad av positiva förebilder under denna period. Majoritetens av intervjupersonerna beskrev att den egna uppväxten påverkat hur de uppfattade sin identitet, men även att skolan var viktig för identitetens framväxt. Inför skapandet av den vuxna identiteten beskrevs skolan vara en viktig period för anskaffning av positiva förebilder; homosexuella personer som fick agera som modeller för att uttrycka homosexuell kärlek. En informant berättar om sin egen rädsla under skol- och tonårstiden, då de homosexuella känslorna började integreras inom identiteten:

Jag var nog själv rädd för att det skulle finnas i mig själv. För det kan ju vara äckligt att vara bög (skratt). Alltså jag vet själv, som i tonåren, på högstadiet, när man använde det som ett skällsord och man faktiskt tyckte det var äckligt. Innan man hade liksom rannsakat sig själv, liksom. Det var säkert gruppträck för man hängde med sina polare, åkte moppe och sådär. Man ska ju pilla på tjejer inte pilla på killar, fy fan va äckligt liksom. Men så det är något slags gruppträck tror jag. (...) Hm, ja, det är så privat, också. Det handlar om att liksom att vilja ha sex med någon som ser ut som du, där nere också liksom. Jag vet inte (...) Men det är klart att det kan ha att göra men sån där rädsla. Men, sen kom jag till en punkt när jag kände att alla andra kan vara bögar, bara jag inte är det. Och då är man ju inte rädd för det längre. Då har man ändå accepterat att det finns, och man tycker inte att det är något fel på det och sådär men jag stod fortfarande fast vid att – jag vill inte va det. (...) Jag var väldigt självdestruktiv som tonåring, extremt självdestruktiv. (...) Det tog ju uttryck i att jag slog mig själv, jag var helt galen emellanåt. Det var ju för att jag inte tyckte om mig själv. Jag tyckte det var så fel att jag var bög. Visst så var det många andra omständigheter också. Men visst, om man inte kommer till den punkten när man känner att det är ok. Då kan det bli så att man uttrycker det, utagerar det, så att man faktiskt ger sig på folk. Det tror jag. Jag tror det inte är konstigt egentligen – det är sjuk, men inte så konstigt egentligen.

Ovanstående citat beskriver hur känslan av att vara dragen till det egna könet började integreras i identiteten. Respondenten beskriver också hur rädslan för att vara annorlunda var stark under tonåren och skoltiden. I en studie om skola och homosexualitet berättar Segal (2001:16-18) hur skolan påverkar identiteten genom dess inverkan på homosexuella individers självförståelse, där homosexuella män inom skolans värld upplever att de blir osynliggjorda och exkluderade på grund av sin sexuella läggning. En annan studie tar också upp identitet, uppväxt och skolvärlden. Mac an Ghail (1994:3-5) berättar att homosexuella män får förhålla sig till den heteronormativa strukturen inom skolans värld; där både den manliga och kvinnliga könsrollen samt den heteronormativa kulturen är inbyggd inom.

Under uppväxten berättar Gagnon & Simon (2005:22-24) att vi tidigt i livet socialiserar in i det genus som förväntas överstämma med vårt biologiska kön. Detta kommer sedan ligga till grund för vår uppfostran till män eller kvinnor, och den förväntade sexuella dragningen åt det motsatta könet. Det biologiska könet, kopplat till rätt genus, och förväntningarna på den heterosexuella läggningen, blir sedan grundläggande för utformningen av det *sexuella scriptet* (ibid).

De informanter som beskrev att de upplevde att deras identitet och homosexuella läggning hörde ihop, hade ofta svårt att sätta fingret på vad som exakt *var* det "homosexuella" inom identiteten. Flertalet informanter, även de som menade att deras identitet inte hängde samman med den homosexuella läggningen, kunde uppleva att omgivningen projicerade en viss typ av egenskaper, som förväntades ingå i deras identitet.

I en studie som tar upp identitet och homosexualitet beskriver Conell (2005:151) att identiteten hos homosexuella män är så formad av kategoriseringen av att just vara en homosexuell man. Individen infogas därför, vare sig den vill eller inte, i detta fack. Att vara homosexuell och man innebär därför att individen ofta dras in i denna form och internaliserar denna identitet (ibid). Butler (1993:59) problematiserar kring varför sexualiteten överhuvudtaget behöver konstrueras, exempelvis kring heteronormen.

Flera informanter beskrev att den "förväntade" homosexuella identiteten inte stämde överens med den egna upplevelsen av identiteten. Dessa förväntningar på identiteten beskrevs ofta vara sammankopplade med personlighetsdrag som vanligtvis förknippas med femininitet. En informant beskriver hur han anser att identiteten inte hänger samman med förväntningar på homosexuella läggningen:

Sexualitet tar ju över så mycket.(...) Jag är en man, och jag är en kille. Men när jag väl säger till någon att jag gillar killar så blir jag inte man, utan jag blir homosexuell. Eller så tänker jag när jag säger det, att själva attityden i hela bemötandet förändras.(...) Jag är ju inte öppen med min läggning. Men, de få personer som jag berättat för, som jag träffat och berättat för. Vissa har blivit lite sådär; aha men du är ju maskulin, du är ju manlig.(...) Jaha ok, men vad har det att göra med sexualitet, min sexualitet. Det är så lätt att blanda ihop sexualitet och maskulinitet. I vissa grupper, bland vissa homosexuella, har det kvinnliga tagit över, till exempel på QX. De har bilder på sig själva där med smink, har konstig stil och konstiga kläder.(...) Jag vet inte. De vill på något vis förstärka det avvikande. Deras avvikande. Där är min slutsats. Jag vill inte det. Jag vill vara kvar som en man. Och ha min sexualitet som en man. Att ha kvar min sexualitet. För mig är det två olika saker. Två skilda världar. Att vara homosexuell, eller man, eller kvinna.

Ovanstående citat visar på hur identiteten kan färgas av omgivningens vetskap om individens homosexuella läggning. Tidigare forskning beskriver att manlig homosexuell läggning inte gör att individen per definition har en speciell identitet. I en studie påpekar Conell (2005:160-162) att det lika lite, som att det skulle finnas en allmän heterosexuell identitet, på samma sätt inte finns en allmän homosexuell identitet. I en annan studie med liknande tema skriver Richardson och Seidman (2002:5-6) att "homosexuella" identiteter inte är något som någon föds med, utan är något som individen svarar upp på mot omgivningen; identiteten produceras genom en flytande process av beteenden, vilka projicerar den sexuella identiteten.

Tidigare forskning indikerar att öppenheten i Sverige kring manlig homosexualitet har ökat, vilket man tänker påverkar identiteten hos homosexuella män. Ambjörnsson (2011:72-73) skriver om att från att förut ha överskuggat hela identiteten är homosexualiteten idag bara en del av den. Enligt detta resonemang är det vare sig fel eller udda att idag vara man och homosexuell. Detta medför att det därför blir en form av krav på att vara öppen med sin sexuella läggning (ibid). Några intervjupersoner poängterade att de inte var annorlunda på grund av att de var homosexuella och män. De uttryckte sig, och såg på sig själva, som att de var som vilken man som helst:

Egentligen, ingenting. Egentligen inte alls något speciellt skulle jag säga. Jag har ingen, lägger ingen värdering i att vara homosexuell och man. Jag har nog faktiskt inte tänkt på det. För mig är det en ickesak. Homosexualitet är, men det kanske beror mycket på att jag identifierar mig kanske inte med den stereotypa homosexuella världen, eftersom jag umgås ju inte med några homosexuella. Vi har två flatkompisar. Det är de enda. (...) Jag ser inte på mig själv på något annorlunda sätt. Jag tänker inte på det. Utan jag är ju bara jag. Sen är jag en man, det är ju så. (...) Att det skall vara något speciellt. Att man ska vara på ett speciellt sätt som böger. (...) Jag vet inte faktiskt, det är konstigt. det är ju inget man behöver ju inte. Det är ju ett val. (...) Nej, det är en enkel väg, att inte vara så talangfull, att då vara i ett sammanhang där man inte behöver vara duktig på olika saker. Att man är annorlunda för man är homosexuell, och på det viset kan synas. Om man nu definierar sig som det och man tycker det är jätteroligt att säga det till allt och alla. Och gör det att man är annorlunda än andra? Om det nu är det man strävar efter.

Detta citat visar på komplexiteten kring den egna upplevelsen av identiteten tillsammans med att vara homosexuell och man. I en studie, kring att vara man och homosexuell i en heterosexuell majoritet, berättar Jackson (1995:17) om motsägelsen som uppstår genom att förhålla sig till den manliga heterosexuella normen och att samtidigt vara en homosexuell man, som även färgar den egna identiteten.

Några av informanterna beskrev att homosexualitet ofta kunde förknippas med sex och sexuella akter. De resonerade kring att det, bland annat, kunde vara själva begreppet "homosexualitet" som förde tankarna till sex. Dessa hade upplevt att de själva blivit förknippade med sex i situationer som de själva hade svårt att se som sexuella:

Att jag är homosexuell är ju inte bara sexualitet i sig, vad som händer i sängen. Utan jag är – homosexuell. (...) Jag är inte heterosexuell. Det handlar ju om hela mitt liv. (...) Om kärleken. (...) Om hela mig.

Citatet berättar om ett fenomen som resultaten från flera tidigare studier också visar på; att manlig homosexualitet i stor omfattning förknippas mer med sex, ofta i jämförelse med heterosexualitet. Gagnon & Simon (2005:18) menar att det inom vissa sociala roller förekommer starkt sexualiserade drag som blir övertydliga och förknippas därför mer med sex än andra sociala roller, exempelvis bögen. I en studie som delvis rör sig kring detta "fenomen" berättar Håkansson (1987:61-62) om att sexualiteten även är en "socialitet", som egentligen kanske skulle vara ett mer passande namn. Heterosexualitetens "socialitet" uttrycks genom att öppet tala om familjeliv. Detta genererar en avsaknad av språk och begrepp för homosexuella män, vilket även skapar ett tomrum som antas påverka den egna identiteten (ibid).

Flertalet informanter beskrev att det var svårt, åtminstone till en början, att vara "öppen" med sin homosexuella läggning. Att acceptera den homosexuella läggningen beskrevs vara viktigt för den egna identiteten; Med andra ord att börja passera som man och homosexuell inför sig själv.

Majoriteten av respondenterna var "öppna" med sin sexuella läggning. Några respondenter beskrev olika svårigheter i att leva som "öppet" homosexuell. Några av intervjupersonerna var inte "öppna". De informanter som beskrev att de inte var öppna, hade ofta ett mer komplicerat förhållande till den sexuella läggningen. Dessa menade att de inte kunde vara öppna, eller inte trodde sig kunna vara öppna inför omgivningen. Några respondenter var enbart öppna för några få utvalda. Detta kunde innebära att dessa informanter hade en "homosexuell" respektive en "heterosexuell" identitet. Detta beskrevs vara mycket påfrestande. Stahre (1999:8-9) beskriver att livet som man och homosexuell förknippas med att leva med dubbla identiteter, en som passerade som man och homosexuell och en som *inte* passerade som man och homosexuell.

En del informanter talade om identitet och individuellt parallellt, som två skilda ting. Detta medförde ibland att sexualitet och identitet frikopplades från varandra. Exempelvis beskrev de

att det inte var en så stor sak att vara homosexuell och man, idag. De kunde också beskriva upplevelser av att inte höra hemma någonstans. En respondent resonerar såhär kring att vara man och homosexuell:

Oj det var ju inte den lättaste frågan. Ingen man bara kan svara på sisådär. Den kan man nog inte bara svara på med några få ord.(...)Det blir extremt luddigt för min del. Jag definierar mig själv och jag kan ju känna mig mest som vilken annan som helst, för min del. Jag definierar mig själv mest, eller jag kan ju känna mig som vilken annan som helst.(...) Jag har ju liksom inte min läggning som definition. Utan jag identifierar mig mer som, liksom, som en individuell kille. Som har sina egna synpunkter och tycke om saker. Och jag vet inte jag kan nog samtidigt identifiera mig lite som en ensamvarg. Det känns lite som att jag kan liksom inte riktigt finna någon form av tillhörighet någonstans. Utan jag är alltid på någon punkt – the odd ball. Alltså elefanten i rummet, i vilket sällskap som helst.

Respondenten beskriver att någonting saknades i mötet med omgivningen, exempelvis språk för att uttrycka ”homosexuella” känslor. Håkansson (1987:61-62) beskriver att det språkliga och begreppsmässiga tomrummet, för att uttrycka homosexuell kärlek, också kan vara hämmande i samspel med andra, vilket medför att de egna känslor kan upplevas som tomma och diffusa, vilket i sin tur förstärker det sociala utanförskapet. I en studie beskriver Svensson (2007:22) hur heterosexualitet är både önskvärdt och uppvärderat, medan homosexualitet är förkastat och nedvärderat. Hetero- och homosexuella identiteter står alltid därför i hierarkisk relation till varandra, vilket visar sig genom olika diskurser kring hetero- respektive homosexualitet (ibid).

Att vara man och homosexuell är enligt några informanter förknippat med femininet och andra egenskaper, som vanligtvis, anses vara dåliga för identiteten. Butler (2004:12) berättar att heteronormen förutsätter att heterosexualiteten är essentiell för människan, där mannens genus skall vara maskulint, med sexuell dragning till kvinnor, varav alla andra uttryckssätt nedvärderas. Gagnon & Simon (2005:xv) påpekar hur homosexualitet vanligtvis kategoriseras ur en både övertydlig och enförmig synvinkel. Detta genererar en etiketterande och stigmatiserande process, kring manlig homosexualitet, vilket ”gör” någon till homosexuell. Denna process fungerar sedan, genom skapandet av avvikande rykten och myter kring att vara homosexuell, en social kategori av avvikare, som i förlängningen överskuggar och stigmatiserar individen (ibid). Goffman (1971:22) skriver att en stigmatiserad individ ofta själv upplever en osäkerhet kring hur denne definieras och uppfattas av omgivningen. Informanternas upplevelse kring identitet och sexuell läggning var ofta negativt laddad i jämförelse med en heterosexuell man.

Språk, kärlek och sexualitet

I denna del berättar informanterna om deras upplevelser av hur språket påverkar kärleken och den sexuella läggningen. Inom språket existerar det metaforer, vilka gör det möjligt att förstå känslor, samt göra situationer och fenomen begripliga. Gagnon & Simon (2005:1) menar att det under all mänsklig aktivitet existerar metaforer och förklarande inre bilder, för att göra olika situationer och tillstånd begripliga, också inom sexualiteten; det sexuella scriptet.

Budskap som uttrycks genom språket kan framföras genom att antingen tala om en viss sak, eller att låta bli att tala om just den saken. Frågan är vad denna tystnad då innebär för individen. Budskapet, som uttrycks genom språket, är också beroende av *hur* man talar om något. Detta kan vara genom att tala om en viss sak genom en ständig jämförelse med en annan, i en föreställning om att dessa är varandras motpoler. Denna jämförelse medför ofta att den ena saken uppgraderas och att den andra nedgraderas, exempelvis som diskursen kring hetero- respektive homosexualitet. Kosofsky Sedgwick (2008:11-12) berättar hur

heterosexualitet och homosexualitet används som motsatser, för att forma diskurser kring dessa, exempelvis genom motsatsparterna; maskulin/feminin, bekräftad/ignorerad, privat/offentlig, majoritet/minoritet, naturlig/konstlad, erkänd/förnekad, aktiv/passiv, hälsa/sjukdom etcetera. Denna studie visar på att denna ned- respektive uppgradering ständigt återkommer inom språket. Rydström (1997:233) beskriver att dagens definition kring manlig homosexualitet, är sammanflätad med medikaliseringen av den samhällliga diskursen från slutet av 1800-talet, där homosexualitet stod för det sjuka och heterosexualitet för det friska.

Majoriteten av intervjupersonerna berättade om att de kunde uppleva begränsningar genom språket. Enligt dessa intervjupersoner bestod denna begränsning i att det saknades något inom språket. Flera beskrev att de kunde vara svårt att sätta ord på känslomässiga och sexuella fenomen och situationer. Några informanter upplevde det var svårt att beskriva sig själv som homosexuell och man. De menade att orden inte riktigt fanns där, vilket medförde att det blev svårt att benämna känslor och sexuella situationer. Några menade att det var därför att det fanns få positiva metaforer kring att vara man och homosexuell. Frågan är vad denna avsaknad innebär för individen. Gagnon & Simon (2005:13-16) beskriver att det sexuella scriptet omfattar externa, interpersonella och själsliga nivåer. Ett visst gemensamt språkbruk uppfattas ömsesidigt, och signalerar även tillgänglighet, i det konventionella sätt det sexuella begäret uttrycks inom kulturen. Dessa uttryck är också strategier för hur man, enligt den rådande kulturen, "gör" sex. Kulturen bestämmer också "vad" som anses vara sex. Vad, som anses vara sex, får individen lära sig. De "schematiskt" inlärd sexuala beteendena kan sedan få olika betydelser, för olika individer, exempelvis vad som är önskvärt respektive icke önskvärt (ibid).

Språket beskrevs av informanterna vara bärande för att göra uttrycken för kärlek och sexualitet tillgängliga. Ambjörnsson (2006:75) påpekar hur heteronormen bland annat upprätthålls genom att ignorera och inte tala om det som inte passar in. Respondenterna beskrev heterosexualiteten som normerande inom språket. Flera beskrev upplevelser av ett språkligt tomrum för allt som inte handlade om heterosexuell kärlek. Under uppväxten beskrevs detta språkliga tomrum vara starkt:

Nästan som om det från början var en känsla av att vara annorlunda och inte veta vad det var. Ett utanförskap. Faktiskt. Så blev det förstås tydligare i tonåren.(...) Frukansvärt skrämmande.(...) Det var det...Jag pendlade mellan att vara rädd för att bli sittande på någon psykiatrisk avdelning och.(...) Eller, vara en kuf som bor i en stuga i skogen med 80 katter. Det blir väldigt öppet för fantasier i tonåren. (...) När man i tonåren är rädd och tänker på sin framtid och så.(...) Så rörde sig faktiskt många tankar för mig. Och att alternativet också skulle vara att leva hyfsat ärligt mot sig själv skulle man, skulle det krävas och innebära att man ljög. Och mörkade och kanske till viss del också för sig själv. Så, att det var rätt så stränga villkor, det snappade jag tidigt upp, det gjorde jag.. Eller drog slutsatser utifrån att jag inte kände till en enda person. (...) Eller par som levde intrigerat i samhället. Som att det inte var respekterat och så, då drog jag nog denna slutsats.(...) Att detta skulle kunna bli hur som helst.

Citatet visar på hur osynliggörande tillsammans med utanförskap negativt påverkade respondenten. En av orsakerna till osynliggörande och utanförskap menar Håkansson (1987:61-62) är det språkliga tomrummet för att uttrycka homosexuell kärlek. I stor utsträckning handlar det om att heterosexuella har ett större ordförråd och fler begrepp då de talar om sex och kärlek. Detta medverkar till att bevara osynliggörandet av homosexualitet (ibid).

Flera respondenter berättade att efter de "kommit ut" så fick de själva "återerövra" språket och göra det till sitt. De fick på sätt och vis "homosexualisera" språket, det vill säga hämta och/eller skapa homosexuella begrepp och metaforer för att kunna uttrycka kärlek och sexualitet. Dessa uttryck var inte specifika för en viss sexuell läggning, såsom normen kring heterosexualitet. Heterosexualitet beskrevs ha fler och mer utvecklade metaforer och begrepp,

jämfört med homosexualitet. Respondenternas berättelser visar vilket företräde normen kring heterosexualitet har. Butler (1993:59) menar att trots att heteronormen framhäver att den är naturlig, bemödar och anstränger den sig ändå för att nedvärdera och få andra sexuella orienteringar, uttrycksätt och livsstilar att framstå som onaturliga. En informant uttrycker kring den egna uppväxten:

Jag har betraktat mig som homosexuell före jag hade ett ord för det. För att jag alltid upplevt det så. Och alltid vetat det på något vis. Utan att egentligen ha ord för det. Och veta vad det betyder och står för och sådär.

Detta citat visar på att vara man *och* homosexuell inte överensstämmer med förväntningarna på att vara "man" enligt heteronormen. Butler (2004:12) betonar att enligt heteronormen är eller bör alla vara heterosexuella och dras till det motsatta könet. Bakgrunden till de förväntningar på "rätt" kön till "rätt" sexuell läggning menar Gagnon & Simon (2005:22-24) är för att vi tidigt i livet socialiseras in i det genus som förväntas överstämma med vårt biologiska kön, vilket sedan kommer ligga till grund för vår uppfostran till män respektive kvinnor, och en förväntan på sexuell dragning åt det motsatta könet (ibid).

Flera informanter beskrev att det saknades positiva metaforer och uttryck för att vara man och homosexuell. Några respondenter beskrev att det kändes tomt på insidan. Andra respondenter beskrev att de kände att det fanns någonting inombords, men att det var svårt att kunna sätta ord på detta. Informanterna beskrev i efterhand att det var känslor av kärlek och sexualitet, vilka kunde upplevdas som diffusa. Därför kunde kärlek och sexuell lust, under den perioden, uppfattas som skrämmande. En informant beskriver den upplevda frånvaron av möjligheten att genom språket positivt uttrycka känslor och kärlek:

Känslorna finns där hela tiden, med de bekräftas ju inte av omgivningen. För det mesta. Men jag kände mig utanför, inte som alla andra, när man går tillbaka.(...) Det är så man tänker. Jag kom inte ut för mig själv. Eller, när jag gjorde det, det var under puberteten någon gång.(...) Det dröjde sedan ändå ganska länge innan jag vågade omsätta detta.(...) Att hitta ord var väl inte så svårt, egentligen. Men, att ladda dem med något positivt upplevde jag som ganska svårt. Det är ingenting jag upplevde att jag hade, eller, skulle kunna söka mig till och prata med i min omgivning under den perioden. Jag hade ingen som jag tänkte mig skulle kunna förstå eller hjälpa mig att orientera mig i mina känslor.

Ovanstående citat berättar att informanten inte upplevde sig ha tillgång till positiva förebilder och metaforer under uppväxten, på samma vis som heterosexuella. Håkansson (1987:61-62) menar att de egna känslorna, för den homosexuelle, kan upplevas som tomma och diffusa, vilket i sin tur förstärker det sociala utanförskapet som man och homosexuell. Majoriteten av respondenterna berättade att upplevelser av utanförskap och ensamhet också var vanliga under uppväxten.

Majoriteten av intervjupersonerna beskrev den egna "komma ut- processen" då de talade om språk, sexualitet och kärlek. Att komma ut kan med andra ord beskrivas som att börja passera inför sig själv för att sedan ta steget att börja passera inför omgivningen. Respondenterna beskrev denna process på olika vis. Att "komma ut" handlade främst om att acceptera och, för sig själv, erkänna att man dras till andra män. Det innebar även att berätta om sin homosexualitet för omgivningen. Samtliga informanter ansåg sig ha accepterat och förankrat den homosexuella läggningen i sig själva, men inte alla var öppna för omgivningen. Detta beskrevs som en mycket känslös process. Flera beskrev att den inte avslutades då de kom ut. Ett populärt fenomen inom forskningsfältet kring manlig homosexualitet har varit att undersöka "komma ut- processen".

Davies (1992:75-76) berättar om fenomenet att komma ut som homosexuell man, inom den västerländska kulturen, anses vara en central och omfattande process i individens liv.

Denna process har kommit att symbolisera en subjektiv styrka hos individen. Individen som ”kommer ut” blir ofta dock behandlad annorlunda och/eller utesluten på olika vis. Individen kan paradoxalt nog inte vara homosexuell under uppväxten. Detta medför att när denne sedan kommer ut får den passera social struktur av förväntningar och antagningar, vilka motsägelsefullt nog kräver heterosexualitet (ibid).

Flera intervjupersoner beskrev att de efter de ”kommit ut” fortfarande upplevde en viss brist hos språket för att uttrycka kärlek och sexualitet. Denna brist beskrevs också vara hämmande för den egna förståelsen av kärlek och sexualitet. Majoriteten av informanterna menade att de efter de ”kommit ut” tog kontroll över språket, på ett mer aktivt vis, genom ”nya homosexuella” metaforer och begrepp. Detta medförde även att det blev enklare att tänka kring, och vara tillfreds, med den egna sexuella läggningen. Några informanter menade att det upp i vuxen ålder fortfarande kunde vara svårt att uttrycka kärlek och sexualitet. Svårigheterna, enligt dessa informanter, var att språket och dess tillgängliga metaforer främst kom från det heterosexuella samhället.

Relationer, kärlek och sexualitet

I detta tema berättar informanterna om hur de tänker att deras sexuella läggning påverkar deras kärleksliv och hur de ingår i kärleksrelationer. Formen på kärleksrelationen kan vara alltifrån öppna relationer till tvåsamhet, vilka påminner om traditionella heterosexuella kärleksrelationer. De informanter som ingick i relationer levde under omständigheter som i stor utsträckning påminde om traditionella heterosexuella relationer. Dessa relationers form och innehåll diskuterades fram noggrant. Flera av informanterna uttryckte hur man som homosexuell och man, fick skapa egna normer. En informant svarade såhär:

Exakt! Ja, man är tvungen att skapa sig en egen identitet. En egen roll eftersom vi lever i samkönade relationer, till exempel vem är kvinna och vem är man. Alltså, vem gör det ena och vem gör det andra. Man är inte tyngd av alla de här strukturerna som heterosexuella par har. Där måste man tänka på att vara jämställt, på ett helt annat sätt än i ett heterosexuellt förhållande.(...) Eller, i alla fall tror man sig inte vara en del av de strukturerna. Men jag tror definitivt man är det. Och därför tror jag väldigt många homosexuella män har svårt att se sig som en del av patriarkatet. Men jag tror att vi är det och att vi verkligen måste ta itu med våra strukturella beteenden.

Informanten diskuterar hur de traditionella könsrollerna kunde smyga sig in i den samkönade relationen. Informanten beskriver även större valfrihet jämfört med som han tänker sig skulle haft med en heterosexuell man. Några respondenter beskrev sina relationer, i jämförelse med konventionella heterosexuella relationer, ha mer frihet. En informant resonerade såhär:

För mig så har det väl.(...) Jag vet inte om jag är normbrytare på det vistet. För att jag ingår i en ickeheterosexuell relation. Utan ändå att jag på något vis har försökt hitta mera val mera. Även om jag kanske lever i en fast relation så är det ändå ett val jag har gjort. Jag tänker nog att jag har eller kan ha tillgång till mer val och valmöjligheter.

Ovanstående informant beskriver en större valfrihet genom ingå i en ickeheterosexuell relation. Forskning kring detta visar dock att både kulturen och omgivningen påverkar individen på olika vis. Gagnon & Simon (2005:3-4) berättar att individers sexuella handlingar och begär inte enbart är en sak mellan dem, utan även är sammanflätade med kulturen och samhället.

De informanter som var ensamstående var i större utsträckning positiva till att leva i öppna relationer. En öppen relation kan variera i form och innehåll, exempelvis kan den vara tillåtet att ha sexuella partners utanför kärleksrelationen. Svensson (2007:61-62) menar att det under senare delen 1970-talet skedde en kategorisering av goda respektive dåliga homosexuella

män. De goda var de som levde i monogama förhållanden, liknande heteronormativa modeller. De dåliga var de som levde promiskuöst och hedonistiskt (ibid). De som lever enligt den förstnämnda ”goda” modellen lever på flera sätt nära normen kring heterosexualitet. Enligt Ambjörnsson (2006:51-52) innebär heteronormen inte specifikt heterosexualitet, utan vad själva normen kring heterosexuallitet är uppbyggd och innebär, det vill säga ett visst sätt att leva, och de typer av relationer som är godkända inom den. Även om homosexuella män per definition strider emot heteronormen verkar ändå heteronormen vara normerade.

Drygt hälften av respondenterna levde ensamma. Flera av de informanter som levde ensamma beskrev att de var tillfreds med det. Dessa berättade dock att de ibland kunde längta efter tvåsamhet. Att leva ensam beskrevs ibland också som en frihet. Flera av de informanter som var ensamstående diskuterade vikten av vänskap. Nära vänskap ansågs av flera av dessa informanter vara betydelsefullt. Flera informanter beskriver hur väl mottagna de blev då de började etablera ett homosexuellt social liv. Kunde detta då ersätta familj och/eller långvariga förhållanden? I en studie skriver Nardi (1992:110) att när homosexuella män saknar långvariga förhållanden, fyller vänskapsrelationerna en viktig kompenserade funktion, vilka då också kan ersätta familjen och ge socialt och emotionellt stöd.

Majoriteten av de intervjupersoner som levde enligt den norm som ofta förknippas med traditionell heterosexuell tvåsamhet, eller den heterosexuella matrisen. Förutom att relationen bestod av två män. Några av informanterna beskrev hur deras relationer var utformade och under denna beskrivning kunde de upptäcka att traditionella könsroller smugit sig in i relationen. Sådär berättade en informant:

Alltså inget specifikt sådär, inget exempel på det. Men det är väldigt ofta tycker jag som man. Eller jo kanske faktiskt. Jag var tillsammans med en kille.(...) Jag hade dåligt med pengar och han hade bra med pengar.(...) Och där blev det väldigt tydligt och han fick den klassiska mansrollen i det förhållandet. För att han hade pengar. Han betalade och han blev också därför lite. Jag lät honom också bestämma lite mer därför för att han betalade. Jag liksom steg tillbaka på massa ställen, på grund av att jag inte hade pengar. Då lät jag honom välja och kompenserade extremt mycket med att fixa i hemmet; diska och sådär, och se till vara den som gjorde det – obehagligt!, haha. Men, så var det.(...) Jag gick in i någons slags klassiskt kvinnoroll.(...) Ja.(...) Jo. Det var ganska mycket som började knaka ganska snabbt. Så att jag tog mig ur förhållandet, men inte ur rollen med honom. Men, det var så mycket med det förhållandet som inte var bra, och det blev bara mer och mer destruktivt för båda, tror jag faktiskt, sådär tror jag. Nej, strukturen tog jag mig inte ur, och rollen tog jag mig inte ur – men förhållandet tog jag mig ur. För jag märkte ganska väl att jag inte mätte bra av det. Ja, och med någon slags bitterhet och irritation var jag tvungen att acceptera liksom att pengar ändå betyder ganska mycket. Framförallt när man inte har några, så betyder de mycket. Pengar och makt hänger verkligen ihop. Och, det är något som jag ogillar starkt.

Ovanstående citat kan ses som att homosexuella relationer ändå kan påverkas av hur traditionella heterosexuella relationer ser ut. Dessa förhållanden kan tolkas vara inspirerade av heteronormen, samtidigt, som heteronormen nedvärderar dessa. Butler (1993:59) ifrågasätter varför sexualiteten måste konstrueras till olika fixerade scheman, till exempel heteronormen.

Ovanstående citat strider även mot några av informanternas upplevelser av att det inom deras relationer skulle finnas större frihet. Då dessa menade att det inom traditionella heterosexuella relationer i högre utsträckning fanns fler givande roller än inom homosexuella relationer.

Resonemangen från de respondenterna som ingick i en relation kunde till exempel låta såhär: vi är precis som alla andra, vi är inte annorlunda eller vi är varken bättre eller sämre än någon annan. Några få av informanterna levde i äktenskap. Sådär berättar en respondent om att passera som man, homosexuell och gift:

Nja, men det tycker jag ändå egentligen inte. Man vet ju vad man ger sig in på, att det inte finns färdiga formler för detta. Så, att jag tänker inte på det så. Alltså, hela samhället är ju uppbyggt så. Jag tänker inte så att fan.(...)Varför finns det ingen box för mig och min man som vi kan klicka i. Det har inget med våra roller att göra.(...) Nej, det kan jag inte säga att jag stör mig på. När man säger till folk man inte känner att man har barn eller en ring på sitt finger så förutsätter de att jag är gift och har barn med en kvinna.(...) Det kommer ibland upp, men jag står inte och rättar och påpekar att jag är gift med en man. Jag frågar inte folk heller och jag menar träffar jag någon man eller kvinna, så förväntar jag mig att de också är gifta och har barn med det motsatta könet. Så funkcar också min hjärna. Jag funkcar ju exakt likadant. Jag förväntar mig ju inte därför att någon annan skall funkca på något annat sätt.(...) Sedan om det är rätt eller fel det vet jag inte. Men va fasen, jag lider väl inte av det. Man kan ju inte räkna med att folk skall tänka efter på allting och vara så jäkla PK (politiskt korrekt) hela tiden. (...) Så funkcar det inte.

I ovanstående citat resonerar respondenten kring hur denne passerar i sin vardag som man, homosexuell och småbarnsförälder. En del studier visar på hur partnerskapet, och senare det könsneutrala äktenskapet, har påverkat livet för manliga homosexuella i deras relationer. Rydström (2005:309) berättar om hur partnerskapslagen förändrade förhållandena positivt för de samkönade familjerna, vilket ibland innebar en helt ny kategori för homosexuella som ville leva i stabila parrelationer. Flera av informanterna berättade att det ofta blev enklare att bemöta omgivningen då de levde i en relation. Kanske beror detta på att dessa lever i relationsformer som påminner om att leva inom den heterosexuella matrisen.

Passera genom förutfattade meningar

Detta tema handlar om upplevelsen av att vara annorlunda och/eller att av omgivningen anses vara annorlunda. Att själv anse sig vara annorlunda, eller av att omgivningen anses vara det, berodde främst att på olika sätt inte ingå i majoritetsnormen. Upplevelsen av att vara annorlunda kunde dels bero på yttre intryck och respons och dels på inre själsliga fenomen. Omgivningens upplevelse av en individs "annorlundaskap" kunde också gå stick i stäv med individens upplevelse av sig själv, genom att en individ inte såg sig själv som annorlunda, men av omgivningen ändå blev behandlad som sådan.

Informanternas berättelser kring att passera som homosexuell och man skiljer sig åt. Samtliga av dessa gick, på olika vis, emot traditionella normer och konventioner. Att gå emot dessa normer och konventioner generade nya normer och konventioner. Detta skapade *nya* förväntningar på respondenterna. Den gemensamma nämnaren som här undersökts är hur respondenterna hanterade de förutfattade meningar som beskrevs existera för homosexuella män. Det vill säga, hur de passerade eller inte passerade genom olika stereotyper. De informanter som medverkade i studien hade alla sin speciella syn på hur detta kunde tänkas påverka dem. Uppdelningen av temat i tre, är tänkt att möjliggöra insyn i hur förutfattade meningar på olika sätt påverkade respondenterna i deras vardagliga liv.

Förutfattade meningar eller personliga egenskaper

Den första delen av detta tema består av de respondenter som på olika vis identifierade sig eller inte hade något emot av att ses med en stereotyp bild av en homosexuell man. Informanterna diskuterade kring personliga egenskaper och sexuell läggning. Majoriteten av informanterna såg sig själva som relativt vanliga män, med intressen och personliga egenskaper som ansågs vara både traditionellt manliga och kvinnliga. Några ansåg sig ha fler traditionellt kvinnliga intressen och personliga egenskaper. Andra ansåg sig ha fler manliga intressen och personliga egenskaper. Forskning visar hur den "Homosexuella" mansrollen påverkat synen på den manliga rollen överlag. I en studie berättar Nilsson (1998:171) om hur synen på att homosexuella män inte skulle vara "riktiga män", har givit forskningen kunskap kring skapandet och upprätthållandet av de samhälleliga dominerande normerna, för hur en man förväntas vara. Enligt David (2002:3) är ett av de mest utmärkande dragen inom den västerländska kulturen den starka uppdelningen genom homosexualitet och heterosexualitet, vilket också påverkar hur homo- respektive heterosexuella män passerar med sin sexuella läggning.

Informanterna kunde fundera över varför vissa egenskaper förväntades av dem, på grund av deras sexuella läggning. Respondenterna såg ett samband mellan dessa förväntningar och förväntningarna på att vara homosexuell och man. De flesta respondenter var tillreds med de förväntade egenskaperna. Några tänkte att förväntningarna utifrån även var en del av den egna identiteten. Andra tänkte att dessa enbart kom från omgivningen. Majoriteten tänkte att det var en kombination av de båda. Det beskrevs inte vara viktigt huruvida det var inneboende egenskaper, eller respons på omgivningen. Dessa informanter menade att omgivningen ofta bar på förutfattade meningar om dem, men hur omgivningen såg på dem spelade mindre roll. Några berättade att de faktiskt levde upp till de förutfattade meningarna. Dessa hade vanligtvis inget emot att ses som stereotypa bögar:

Jo de förväntar sig ju det. Champagne med jordgubbar och Godivachoklad. De förväntar sig ju det. Alltså mina kompisar, när vi ska ha fest. Alla gör det typ, förväntar sig schlager. Då måste jag komma, han vet hur man skall fixa och så med det. De förväntar sig en helt annan grej när det är

fest och hos mig Då skall det vara lite speciella, glamorösa, lite flärd liksom. Men den förutfattade meningen finns ju!

Då intervjuaren frågar hur informanten gör för att möta dessa förväntningar, svarar respondenten:

Jag lever nog upp till den fördomen till hundra procent tror jag, haha.(...) Jag älskar ju schlager och show. Jag höll på med konstshower i många, många år. Jag älskar ju det. Jag har jobbat på lyxhotell, i de positioner jag haft, och ibland även där stått på scenen. Så jag lever nog upp till det till hundra procent .(...) För att det är kul, och folk omkring uppskattar det. Och även de heteropar och dom familjer jag känner. Killarna där, eller gubbarna, tycker ju att det är skitkul liksom. Men det ju för att de accepterar hela grejen. Men, jag behöver ju inte ta fram den hela tiden. Jag är ju väldigt seriös på jobbet och så. Folk vänder sig ju om ifall jag skulle svära på jobbet liksom. Såhär, jag är ju väldigt korrekt. Sedan har man någon personalfest, och om jag går upp och tar tre danssteg då blir folk helt chockade att jag gör något sådant. Men det är för att jag är så fokuserad på jobbet och kanske därför jag slappnar av så mycket, utanför jobbet.

Citaten visar hur respondenten är väl medveten om att denne stämmer in på vissa förutfattade meningar angående hur en homosexuell man förväntas vara, och anser själv att dessa är positiva egenskaper. Conell (2005:151) skriver att identiteten hos homosexuella män i stor utsträckning är färgad av kategoriseringen av att vara homosexuell och man.

Informanterna beskrev att flera personliga egenskaper och intressen, kunde knytas till typiska kvinnliga sådana. Dessa personliga egenskaper och intressen upplevdes ibland som uppskattade av omgivningen. Andra gånger upplevdes det som att de genererade uppmärksamhet från omgivningen. Uppmärksamheten kunde ibland upplevas som positiv, och ibland som negativ. Gagnon & Simon (2005:xv) berättar att homosexualitet ofta ses och bemöts på stereotyp vis. Respondenterna berättade att det inte spelade särskilt stor roll att de blev bemötta enligt stereotypa föreställningar. Men, de menade ändå att bemötandet kunde bli ansträngande, exempelvis att ständigt förknippas vara glada.

Gagnon & Simon (2005:100) hävdar att den etiketterande och stigmatiserande processen, kring manlig homosexualitet, fungerar genom att den skapar, och även gör, att vissa förutfattade meningar lätt förknippas med en individ som är homosexuell och man. Detta medför att denne kommer passera enligt detta förutfattade, stereotypa synsätt, i mötet med omgivningen, vilket i förlängningen sedan kan komma att överskugga individen (ibid).

Goffman (1971:11-12) menar att varje samhälle har sitt speciella sätt att kategorisera vissa personliga egenskaper, vilka uppfattas som vanliga respektive ovanliga, för att sedan göra om dem till normativa förväntningar. Denna process medför att individen, genom att anses bryta mot dessa förväntningar, stigmatiseras (ibid). Detta medför, enligt Goffman (1971:24), att ifall individen förutsätter att denne skiljer sig från omgivningen, eller att det är känt att stigmat är uppenbart, kallas denna typ av stigma för *misskrediterande stigma*. En informant diskuterade upplevelsen av att betraktas som annorlunda av omgivningen:

Det kan provocera mig något så fasansfullt. Bland heterosexuella, i en vilja att verka fördomsfria, förmedla; att det påverkar inte hur vi ser på dig. I och med detta så nonchalerar man det lite grann. Som om jag bryr mig inte om vem du har sex med.(...) Som om det vore det enda. Som är för mig och det enda som påverkat mig och jag kan känna att det, att jag nästan vill vråla, det har varit mer komplext än så. Ja.(...) En del får sig själva att känna sig bättre genom att uttrycka hur tolerant och fördomsfri de upplever sig vara gentemot minoriteter, det kan vara homosexuella och invandrare, eller vara vad som helst. De känner sig lite goa utav detta - jag känner minsann en bög som jag bjuder in på middag ibland.

Citatet beskriver informantens upplevelser av hur omgivningen agerar genom att denne bryter de normativa, sociala förväntningarna

på grund av den sexuella läggningen. Goffman (1971:50) menar att ifall de stigmatiserade egenskaperna inför omgivningen är uppenbara uppstår det ofta sociala spänningar i kontakten mellan omgivningen och den misskrediterade, vilket omgivningen själv inte brukar vilja erkänna.

Flera av respondenterna ansåg att de vanligtvis var trygga i sig själva när det gällde den sexuella läggningen. Några ansåg även att de var stolta över sig själva. Majoriteten av respondenterna kunde dock beskriva att det i vissa situationer var svårare att passera som homosexuell och man. Sådana situationer kunde exempelvis uppstå när de mötte ett gäng med unga, berusade män, då de var ute och gick ensamma när det var mörkt. En annan situation kunde vara att befinna sig i säkerhet, exempelvis på en bar för homosexuella män, men inte vara trygg på vägen hem:

Ibland när man var därinne gick det rykten om att det var bögknackare utomhus, då kunde ingen gå ut.(...) Och man var alltid rädd.(...) Man sprang alltid sista biten till den här dörren för att bli insläppt. För att ingen skulle se att man gick dit – eller i närheten – dit eller därifrån. Sista biten skyndade man sig alltid till den stora gatan i närheten så man kunde beblanda sig med folk så ingen märkte var man kom ifrån.

Citatet beskriver en rädsla på grund av att inför omgivningen passera med den sexuella läggningen. Bechs (1997:77) resultat visar att i samma stund en homosexuell person presenterar läggningen och/eller tydliggör sin läggning inför omgivningen, riskerar denna att exempelvis utsättas för kränkningar, sexuella övergrepp eller våld.

Informanterna berättade att de av omgivningen ibland blev påmind om att de var annorlunda och en minoritet. Några av respondenterna beskrev en kluvenhet inför att automatiskt tillhöra en minoritet. Detta medförde också att dessa upplevde att de *blev* en representant för gruppen homosexuella män, vilket kunde upplevas vara påfrestande:

Det är ju den mediala bilden folk får, folk förväntar sig när de kollar på teve, exempelvis på "Fab5" och "Projekt runway". Där de just gestaltas som fjollar. Då får man ju den nidiska bilden att man förväntas att man skall vara en fjolla, och så kommer jag och säger liksom att jag är homosexuell.(...) Då kanske de suttit en stund och. Eller, jag behöver inte göra något "statement", till exempel som att komma ur en garderoben grej, utan jag bara berättar genom att börja prata om killar, då blir det som så att är du homo.

Stereotypa förväntningar, som i ovanstående citat, från omgivningen påverkade informanterna passerade med den sexuella läggningen. Tidigare studier visar även på detta. Särskilt heterosexuella män beskrevs vara de som hade mest förutfattade föreställningar mot homosexuella män. I en studie berättar Conell (2005:143) om hur patriarkatets föreställning om homosexuella män som omanliga, går att finna i diverse skämt om att bögar har slappa handleder till mer sofistikerade psykiatriska undersökningar.

En respondent ansåg att de stereotypa förväntningarna på honom och hans sexuella läggning kom från vänner, familj, samhälle och kultur. Dessa förväntningar påminner om gamla stereotyper, exempelvis som bögar med slappa handleder, men i en ny och mer sofistikerad form. De *nya* stereotyperna kan, till exempel, innebära förväntningar på att informanterna har god smak. Ofta är dessa "egenskaper" sådana som anses vara feminina och nära knutna till den egna identiteten.

Vanliga män

Denna andra del av temat består av de informanter som upplevde att den stereotypa bilden av en homosexuell man, inte stämde överens med hur de upplevde sig själva. Informanterna såg sig själva som "vanliga" män, alternativt maskulina män. Deras intressen och personliga egenskaper beskrevs ofta som traditionellt manliga. Det kunde exempelvis vara att de sysslade med en viss sport, vilket de också gärna poängterade. Dessa respondenter tog ofta avstånd från den stereotypa bild som de upplevde att omgivningen projicerade på dem.

En strategi mot detta var att ta avstånd från denna projicering. De kunde aktivt framhäva att de inte gillade något av det som de förväntades göra, exempelvis att shoppa. Respondenterna i denna del identifierar sig inte med den "homosexuella stereotyp" som beskrevs i föregående del. Gemensamt för dessa respondenter är att de sällan passerar genom de förväntade egenskaperna på den stereotypa homosexuella mannen. Ofta uppskattades inte de egenskaper som ansågs vara feminina:

Feminina killar eller fjolliga killar är en del av deras personlighet. Och för vissa kan det vara som att köra hela bögpaketet; rosa, kläder, prata fjolligt och säga att allt är fabulöst och vara överdriven in your face. Men det finns också många sådana som är så naturliga.(...) Ja, men jag kan inte identifiera mig själv med sådana. Men folk är fria att göra vad de vill.(...) Det kan jag inte klandra dem för. Det är inga människor som skapar intresse hos mig i alla fall.

Ungefär som i ovanstående citat kopplade flera informanter ihop homosexuella män med egenskaper som traditionellt sett anses vara kvinnliga. Forskning visar att denna kombination är vanlig och att den har historiska förklaringsmodeller. Halperin (2002:113) menar att den ibland påstådda kvinnligheten hos den homosexuella mannen även gör att passivitet byggs in i denna roll, som inom den traditionellt kvinnliga könsrollen (ibid). Flera av informanterna påpekade att de var precis som män i allmänhet, exempelvis:

Jag är inte annorlunda för att jag är bög.

Ovanstående citat visar att det är viktigt att inte anses vara annorlunda på grund av den sexuella läggningen. Informanterna beskrev att de inte ville anses som feminina. De ansåg att de ibland blev betraktade som feminina på grund av att de var homosexuella och män. Att bli betraktade som homosexuella män hade de vanligtvis inget emot. En informant resonerade såhär:

Jag tänker inte så mycket på det, på så sätt. Fast det jag tänker lite på det är väl att.(...) Varför homosexuella (män) ofta kan vara väldigt – överdrivet feminina.(...) Där är en grej som jag tänker. Om du är kille och vill träffa en kille. Varför skulle du vara feminin då? För att då är det egentligen samma sak som att träffa en tjej. Som att vara kille och vara tillsammans med en tjej. Där är lite min väldigt, underliga tanke liksom att; är du intresserad av killar – varför är du inte en man då för. Men, man skall väl inte definiera att män skall vara män, och kvinnor ska vara kvinnor. Det blir också en generalisering. En generaliserande sak. Du skall kunna vara dig själv. Folk omkring dig ska inte behöva bry sig så egentligen. Men för mig så blir det kanske lite underligt att se liksom.(...) Så nä, jag är mer att sitta på en pub och ta en öl, än att gå på Avenyn och dricka Champagne och titta upp, med näsan i vädret. Titta på mig, jag är snyggast bäst och vackrast. Liksom det är inte ritigt min grej. Utan jag är hellre den som tar en öl och snackar med de som sitter kanske på en stol eller på en soffa och säger – hej vem är du, vad gör du, bara snackar lite helt enkelt.

Citatet beskriver komplexiteten mellan genus, sexuell läggning och biologiskt kön. En informant uttryckte hur han själv ville uppfattas av omgivningen:

Sexualitet överskuggar så mycket. Att vara böj. Jag är en man. Attityden och bemötandet förändras alltid när jag berättat. Några har blivit förvånade och sagt att - du är ju fan, du är ju jävligt manlig. Det kunde man aldrig tro, Men, egentligen vad har det att göra med sexualitet. Det är väldigt enkelt att blanda ihop sexualitet och maskulinitet.(...) Omgivningen behöver inte veta allt om mig. Det stör mig att det ska bli sådan grej att jag är böj.

Tidigare studier visar att homosexuella påverkas av att inte kunna vara öppna med sin sexuella läggning. Bech (1997:95) berättar att homosexuella män ibland kan introjicera negativa omgivningens attityder av att passera som man och homosexuell. Ibland kan dessa även dölja sin sexuella läggning inför omgivningen för att inte behöva passera som man och homosexuell (ibid). Goffman (1971:50-51) berättar att då individens stigmatiserade egenskaper är dolda inför omgivningen kallas de *misskreditabla*. Detta genererar andra typer av problem än då de stigmatiserade egenskaperna är uppenbara. Stor energi kan då gå åt till att vara orolig och rädd för att dessa avslöjas (ibid).

Informanterna beskrev att de inte önskade att bli betraktade som feminina. Några ville passera som "vanliga" män. Andra ville passera som maskulina män. Vissa informanter gav uttryck för att vara beräknande och att de gick mot det klassiska beteendet som förväntas av en homosexuell man. Respondenterna upplevde att det främst var från heterosexuella män de fick sin maskulinitet och homosexualitet ifrågasatt. Några respondenter beskrev en oro för hur de skulle bli bemötta. Denna oro kunde också upplevas som ett tvivel:

Ä, nej jag har alltid varit som jag har varit – i olika faser, i olika tider, i olika stadier i livet. Det har jag faktiskt. Men, jag har väl varit lite mer försiktig på vissa områden som varit mer mansdominerade av rädsla av brist på självförtroende har det väl handlat om. Jag tränar thaiboxning. Och jag menar jag är hundra procent säker på vem jag är, men plötsligt kommer det en sån liten stråle av tvivel. Det är helt sjukt tycker jag, men det är ju i mitt huvud tycker jag. Så kan jag uppleva. Ok, jag vill inte att det skall bli jobbigt för dem när vi är nära varandra och när. Det är bara det att jag inte vill att det skall bli försämring i min träning bara. En försämring i min träning för att folk blir nojiga. Det är bara löjligt, det vet jag ju.(...) I förebyggande syfte. Vi är ju nakna ihop. Vi står ju och trycker våra könsorgan emot varandra, det är ju det vi gör. Det är ju inte det vi gör (skratt). Men det blir ju det. Och för mig är det fullständigt - 100 % träning. Jag står ju inte där och "fluktar". Men, för någon annan som kanske är rädd, eller inte rädd men som kanske inte riktigt. Så kan det bli jobbigt och då påverkar det min träning, till exempel. Ja absolut.

Fler studier visar att det främst är heterosexuella män som har svårigheter med homosexuella män. Bech (1997:67-68) berättar att homofobin de senaste åren, i större utsträckning, handlat om ickehomosexuella mäns relation till homosexuella män, som kommer då till uttryck genom att ignorera eller negativt uppmärksamma homosexuellt begär och dess existens. I en liknande studie skriver Price (1999:2-3) om hur heterosexuella män ofta drar sig undan sociala situationer med homosexuella män. Price (1999:102-103) menar att det även existerar patriarkala strukturer även mellan män med olika sexuella. Dessa strukturer påverkar också hur män tror att män skall bete sig tillsammans med andra män (ibid). Att passera som en "vanlig" eller "manlig" homosexuell man var komplext, främst på grund av att omgivningen ofta såg på dessa som mer feminina på grund av att deras homosexuella läggning.

Ovanliga män eller förutfattade meningar

Denna tredje del av detta tema befinner sig någonstans mellan de ovan nämnda grupperna; *förutfattade meningar eller personliga egenskaper* och *vanliga män*. Respondenter berättade att de beroende på situation kunde stöta på förutfattade meningar för att de var homosexuella och män. Några respondenter beskrev att det ofta var svårt att i bemötandet med omgivningen

avgöra om det handlade om deras personliga egenskaper eller om omgivningens förutfattade meningar.

Erfarenheter av att passera från den här delens informanter kan beskrivas som ett mellanting av föregående delar av detta tema; att passera genom sällan givna eller genom ofta giva stereotyper. Dessa respondenter uttryckte att förväntningarna på den homosexuella läggningen kunde överskugga identiteten, men att vissa förväntade egenskaper faktiskt var en del av dem. Sådär resonerade en informant om andras förväntningar på honom:

Ja, andra har förväntningar nu när jag tänker.(...) Precis det är "piffet" i hemmet, det är ansiktskrämer. Det där som förväntas av en, som man skall hålla på med. Kvinnan förväntas vara vacker inför sin man. Det är ändå inte det som det riktigt viktiga i samhället på något sätt.(...) Ja, alltså ja. Jag men alltså myten av den homosexuella mannen att de är mycket snyggare än heterosexuella män. Och jag jo, jag får väldigt ofta höra att, Jag får ofta kommentarer om hur jag ser ut. Jag får väldigt ofta kommentarer om hur jag ser ut, att jag har väldigt bra stil, att jag ser väldigt bra ut. Jag sjunger i en kör, så kom jag dit och hade glömt min kostym. Då var det många som sa – det var tur att det var du och ingen annan av grabbarna. För att du ser ju ändå alltid bra ut. Du har ju ändå alltid en bra stil så det gör ju inget att du glömde. Så fick jag låna ihop en skjorta.(...) Ja, absolut, jag ser och känner definitivt igen ett mönster.(...) Jag är ju fåfång, det ska jag inte sticka under stolen med. Och jag bryr mig absolut och tänker och funderar på det. Det är väl helt. Det är ju inte så konstigt. Men, jag lägger inte ned så mycket tid och pengar på mitt utseende. Men det finns definitivt ett mönster och en struktur, som jag har halkat in i.

Citatet kan tolkas som att förutfattade meningarna lever kvar, men i en mer sofistikerad form. Flera respondenter var osäkra på om deras personliga egenskaper faktiskt uppfyllde förväntningarna på den homosexuella läggningen. Några tänkte att det var en kombination av att de svarade upp på omgivningens förväntningar och att det också var deras personliga egenskaper. Flera respondenter beskrev att de kunde vara osäkra på hur vissa av dessa egenskaper mottogs i mötet med omgivningen. Respondenterna beskrev att det i vissa situationer kunde vara önskvärt med en viss typ av egenskap, och i andra inte, exempelvis feminina eller icke feminina egenskaper.

Respondenterna upplevde att de hade svårt att veta när och hur, det var önskvärt respektive icke önskvärt. Svårigheterna att "läsa av" detta berodde på att flera av förväntningarna på informanten som homosexuell man, de stereotypa föreställningarna, är mer sofistikerade idag, jämfört med förr. Goffman (1971:24- 25) menar att den stigmatiserade ofta har erfarenhet av både misskrediterade och misskreditabla stigmatiserade egenskaper, beroende på situation. Detta kan göra den stigmatiserade förvirrad, i och med att den får svårt att förutse hur omgivningen kommer reagera.

Några informanter menade att det idag existerar en vidare ram för att passera som man och homosexuell:

Idag finns det nog mer utrymme att vara vanlig kille fast man är böj, men man kan samtidigt också välja att vara introvert. Eller ha stort behov av att synas.

Forskning visar också på att homosexuella män inte är direkt går att kategorisera som en specifik identitet eller som en homogen grupp. Connell (2005:160-162) skriver om att homosexuella män inte alltid tillhör någon speciell social gemenskap eller identitet, per definition. Oavsett vilken strategi som valdes, eller som respondenterna kunde identifiera sig med, innebär att passera som man och homosexuell att på olika vis förhålla sig till omgivningen.

Strategier för att passera

Under analysen av materialet uppmärksammades vissa upplevelser som informanterna under upprepade gånger givit uttryck för, i olika sammanhang. Dessa upplevelser handlade om att kunna vara den man anser sig vara, genom möjligheten att uttrycka kärlek och attraktion öppet i omgivningen. Svårigheter att passera beskrevs exempelvis uppkomma då respondenterna öppet uttryckte kärlek till varandra i det offentliga rummet.

Tre strategier användes i huvudsak för att påverka hur de passerade. Dessa kunde ske medvetet, omedvetet och/eller ”automatiskt”. De tre strategierna skiljde sig åt, men handlade samtliga om en övervägning om att å ena sidan fritt kunna uttrycka sin kärlek och sexuell läggning, och att å andra sidan inte utsättas för negativ respons/uppmärksamhet från omgivningen. De tre strategierna medförde vissa konsekvenser som kommer beskrivas under respektive del i detta kapitel. Uppdelningen i dessa tre strategier för att passera är grov och används för att diskutera och skapa förståelse kring svårigheter och vinster, som uppstår genom att dölja eller inte dölja.

Att låta bli att synas

Denna strategi handlar om hur respondenterna själva försöker påverka hur de passerar med sin sexuella läggning och vad detta får för konsekvenser. Här undersöks vad det innebär att ofta försöka dölja sådant som kan avslöja den sexuella läggningen inför omgivningen. Strategin att ofta dölja används för att försöka undvika, ofta negativ, uppmärksamhet från omgivningen.

Upplevelsen av att ”låta bli att synas” handlade om att passera med den homosexuella läggningen, det vill säga om användningen av mer eller mindre aktiva strategier för att påverka hur man passerar. Håkansson (1987:5-6) skriver om svårigheter kring att öppet uttrycka sin kärlek, eller berätta om sin sexuella läggning, som homosexuell man, kan skapa både olust- och obehagskänslor inför hur omgivningen ska reagera, vilket också försvårar många sociala situationer för denna grupp (ibid).

De respondenter som undvek att öppet visa sin kärlek och/eller undvek att avslöja den sexuella läggningen, beskrev att de ofta per automatik använde vissa strategier till detta. Några talade om omedvetna strategier och andra om medvetna. Vissa menade att det var en kombination av dessa. ”Döljandestrategierna” som användes, beskrevs ha funktionen av att undvika en stigmatisering från omgivningen. Uttryck för homosexuell kärlek och personliga egenskaper som kunde ”avslöja” ens homosexuella läggning, var sådant respondenterna som berättade att de dolde för omgivningen. Detta kunde till exempel innebära att inte ge sin pojkvän en avskedspuss, utan istället ge en klapp på axeln.

Gagnon & Simon (2005:102-107) menar att den homosexuella mannens förutsättningar ser annorlunda ut jämfört med den heterosexuella mannens; uttrycken för kärlek i offentligheten blir ofta till exempel ett ”statement”, istället ett ömhetsbevis. Flera respondenter beskrev att döljande strategier osynliggjorde en del av identiteten och en stor del av kärleken. Majoriteten av respondenterna menade att *döljandet* medförde att de blev osynliggjorda:

Men så här är det ju, det får man ju ta att bli osynliggjord för att undvika uppmärksamhet.

Fenomenet som detta citat återger beskriver respondenterna vid flera tillfällen. Den gemensamma nämnaren var att de på olika vis bröt mot heteronormen. Individerna osynliggjordes och ignorerades. Enligt Ambjörnsson (2006:75) upprätthålls heteronormen exempelvis genom osynliggörande. En annan informant resonerade såhär kring att undvikan av

negativ respons från omgivningen:

Jag skulle inte, det skulle jag spara för mig själv. Det är min filosofi – jag behöver inte gå hand i hand med en kille. Utan det kan jag spara för mig själv. Och det som sker hemma i det stängda rummet får stanna där.

Här beskrivs en strategi av osynliggörande som individen själv iscensätter. Individen kan ha valt att agera enligt detta för att minimera negativ uppmärksamhet från omgivningen. Tibby (1999:28) menar att det finns homosexuella män som, av olika orsaker, väljer att dölja sin läggning; ibland undviker dessa till och med att umgås med andra homosexuella, vilket medför att de drar sig undan varaktiga relationer. Detta är ett exempel på en strategi som homosexuella utvecklat för att undvika negativ exponering (ibid).

Flera av respondenterna beskriver att en förlust, förutom att osynliggöras, som uppkom av döljandet, var att det tog mycket energi i anspråk. Enligt Goffman (1971:50-51) blir det ansträngande och obehagligt när individen döljer de stigmatiserande egenskaperna inför omgivningen. En respondent uttrycker irritation kring varför han behöver dölja:

Va fan ska det vara en så jävla stor grej för, alla borde sköta sig själva. Måste folk bry sig om att jag är böj, det är lurigt det där.

I detta citat belyser intervjupersonen ett vanligt förekommande fenomen i empirin, det vill säga att den sexuella läggningen genererade mycket uppmärksamhet i mötet med omgivningen. Flera informanter beskrev hur de upplevde att omgivningen ofta reagerade med nyfikenhet och fördomar, i situationer då de själva ville vara privata. Informanterna upplevde att omgivningen kunde vara extra nyfiken och ställa frågor som kändes ickerelevanta. Dessa intervju personer beskrev att denna ”uppmärksamhet” var tung att bära, ungefär som en ”mörk” hemlighet. Goffman (1971:22) berättar hur den stigmatiserade individen själv ofta känner osäkerhet inför hur ”normala” uppfattar och definierar denna.

Flera intervju personer beskrev att de kunde uppleva att de levde i en ”heterosexuell värld”, styrda av dess norm. De beskrev hur samhällets attityder och normer påverkade dem. De blev känsliga och utvecklade strategier för att i förväg bemöta och hantera omgivningen och dess reaktioner, de kunde exempelvis uppleva vrede och vara oroliga inför mötet med okända personer. Några respondenter beskrev hur de kände sig utsatta i sina uttryck för sin sexuella läggning och homosexuella kärlek. De upplevde ofta en misstänksamhet gentemot omgivningen. Goffman (1971:28) menar att en stigmatiserad individ kan bli misstänksam inför hur omgivningen kan tänkas reagera. En respondent berättade att denne kunde uppleva osynliggöranden på flera nivåer i sitt liv:

På ett strukturellt plan kan jag uppleva olika typer av osynliggöranden, men det är inte riktat mot mig personligen.(...) Det kan ju påverka mig personligen i längden. Absolut. I det långsiktiga påverkar det ändå mig. I det långsiktiga stora hela. Men jag har inte gett det en chans att låta det påverka mig som person.

Frågan är om inte den strukturella nivån ändå påverkar den individuella. Att dölja uttryck för sexualitet kan tolkas som en anpassning till den heterosexuelle mannens ideal. Jackson (1995:1-2) skriver om att vita homosexuella män har en hierarkisk överordning över andra individer, vilket till stor del hänger ihop med att de inte lever som öppet homosexuella, just för att få vara en del av denna överordning. Detta medför att homosexuella män får anpassa sig till den vita, heterosexuella mannens ideal (ibid). Informanterna som ofta dolde sin sexualitet passerar på så vis i stor utsträckning som heterosexuella män. Det kunde handla om både aktiva och mer passiva strategier.

Öppenhetens vinster

Den andra strategin är att vara öppen med sexuella läggningen och genom detta ta konsekvenserna av vad detta innebär. Informanterna beskrev detta som att visa sin kärlek utan att bry sig om vilka konsekvenser det kunde ge. För dem spelade det inte särskilt stor roll om omgivningen uppfattade dem antingen negativt eller positivt. De upplevde att de fick vinster av att vara öppna. Goffman (1971:50) menar att när någon är öppen med de stigmatiserande egenskaperna, får denna möta omgivningens fördomar, men slipper döljandets möda. När en stigmatiserande egenskap inför omgivningen är öppen kallas den enligt Goffman (1971:50) för ett *misskrediterande stigma*.

Några av informanterna upplevde att de ofta fick stor uppmärksamhet då de var öppna med sin sexuella läggning och/eller uttryckte kärlek gentemot en partner etcetera. Denna uppmärksamhet kunde yttra sig på olika vis. Exempelvis kunde de få höra att de hade ”god smak” eller att det är okej att man är böj men att man inte behöver visa det öppet. Flera respondenter beskrev att det varit problematiskt att vara öppen med sin sexuella läggning, särskilt under uppväxten. Håkansson (1987:5-6) menar att leva som öppet homosexuell man genererar svårigheter, exempelvis genom osäkerhet för hur individen blir bemött och den distans som uppstår gentemot heterosexuella. Några informanter beskrev att de ofta blev dåligt bemötta under skoltiden:

Jag blev jättemobbad. I skolan. Jag tror det har mycket att göra med att folk. Liksom sade saker och så började man ifrågasätta och sade saker. Så började man ifrågasätta och även började tänka i de banorna. Vilket var jobbigt. Mobbarna.(...) De hjälpte mig att inse något som de såg som inte jag såg (den homosexuella läggningen). Jag mår mycket bättre idag av det.(...) Många har hört av sig och bett om ursäkt. Idag mår jag nog bättre, än de gör.

Citatet berättar om lidande. Studier visar att många med en ickeheterosexuell läggning riskerar att råka ut för olika typer av homofobiska bemötanden från omgivningen. Innala (2011:180-181) menar att en del människor har en kluven inställning gentemot homosexuella personer, där många är ovana att möta någon som är öppet homosexuell. Några informanter, som beskrev sig vara öppna med sin sexuella läggning, kunde råka ut för situationer då de överhörde andra personers samtal kring manlig homosexualitet:

Igår satt jag i brunnsparken och väntade på bussen. När de stulit min cykel som jag sade. Så när jag satt i busskuren kom det fram tre killar, och kollade på namnen för ”way out west” – nej, för kulturkalaset som kommer nu. Så sade den ena, vet du vilka det här är? Det är min kompis syster eller någon kostig släktgrej. Det är många kända som kommer, sade den andra. Aha vilka då, svarade den tredje: Den här böjgåveln från melodifestivalen, och det är den här jävla böjgåveln från tv, och den här jävla bögen. Och alla som han inte tyckte om, var just jävla bögar.(...) Jag tänkte precis säga att här sitter en böj till. Så tänkte jag för mig själv. Men sen tänkte jag - you never know, de var tillräckligt gamla för att göra någonting.(...) Egentligen skulle det vara kul att säga det en gång, här sitter en böj till - en livs levande. Men man vet ju inte alls vilken vändning det hade fått. Där är man ju.(...) Hade jag sagt något där hade jag utsatt mig för fara liksom. Det fick en att tänka till. Eh, men medans den andre kompiserna sa att du kan ju inte säga att de är bögar för att du inte gillar musiken. Jo det kan man göra säger han. Men då vet du ju inte vad böj är säger den andre. Då börjar de diskutera vad böj är. Det var ganska kul att lyssna lite på dem. Och så hittade de vidare. Och den och den och så säger de att den och den är det. Men så sade han som kallade andra för bögar, till han som diskuterade bögar, att du kanske också är böj då. Det var det typiska osäkra. Det är sådana händelser, denna kanske var lite speciell, men vardagliga grejer som gör att man blir påmind om att man är böj. Och jag vet ju att inte om att vara heterosexuell, blir man påmind om det varje dag, att man är heterosexuell. Det kanske man också blir på något sätt.

Citatet visar på en tvetydlig situation för respondenten. Respondenten vet även inte hur situationen kommer fortlöpa, om han till exempel påpekar att han själv var homosexuell.

Innala (2011:179) beskriver i sin studie att det är svårt för den homosexuella individen att i förväg veta hur denne kommer bli bemött av omgivningen.

Några intervjupersoner, som ansåg sig vara öppna med sin sexuella läggning, kunde upplevda att de bemöttes med tystnad. De upplevde exempelvis att omgivningen inte ställde samma frågor som ställdes till deras heterosexuella familjemedlemmar och/eller arbetskamrater. Detta kan tolkas som en dold form av homofobi. Gunlög (2011:170) berättar i en om en form av homofobi; där det kan vara lika smärtsamt att öppet bli hånad som att bli ignorerad. Det sistnämnda kan till och med upplevas vara mer smärtsamt. Att öppet passera med den homosexuella läggningen kunde både vara positivt och negativt. Informanterna upplevde att de fick vinster av att vara öppna, men det kunde vara svårt att förutse omgivningens reaktioner.

En kombination av strategier

Denna del beskriver den vanligaste strategin som är en kombination av de tidigare delarna. Denna strategi fungerade främst genom att respondenterna var försiktiga och kände in vad som var lämpligt i då de passerade med sin sexuella läggning i mötet med omgivningen. Strategin kan belysas genom att beskriva vardagliga sociala situationer där man till exempel överväger om man ska hålla sin pojkvän i handen eller ej.

Att vara öppen kunde å ena sidan innebära en frihet i och med att öppet visa sina känslor eller att man lät det avslöjas att man tyckte om män. Å andra sidan kunde det innebära stirrande blickar och/eller hot om våld. Detta medför att homosexuella män har två vägar att gå; två strategier. Antingen kan de undvika att visa sin kärlek offentligt för att undvika uppmärksamhet och negativa reaktioner. Eller så låter de bli att dölja sin sexuella läggning och får då ta de konsekvenser det medför:

Jag vet faktiskt inte varför. Man kanske tycker att man inte gör det, och då gör man det inte heller. Så man står ju inte gärna och pussas mitt i Haga eller - annat en med en sån - puss puss. Det tror jag är en del av det negativa med att vara gay, att man inte kan vara riktigt jätteöppen.(...) Jag vet inte. Nej, jag har inga tankar kring det. Jag ser inte det. Det är väl inte socialt acceptabelt helt enkelt. Jag tycker inte det var roligt när jag var hemma hos min pojkväns föräldrar. Min pojkvän kom då fram och pussade mig. Det tyckte jag inte var så roligt, så stod jag där.

Ovanstående citat berättar att respondenten inte i förväg vet hur omgivningen kommer att reagera. Detta fenomen visar även flera studier på. En liten ömhetsyttring beskrevs kunna ge gigantiska proportioner. Några informanter beskrev exempelvis hur en diskret puss blev till en offentlig manifestation. Informanterna ansåg att deras uttryck för ömhet ofta genererade mer uppmärksamhet än vad de önskade:

Ja mer fokus har då hamnat på det negativa. Det är så jag tänker.(...) Och, mindre fokus på det positiva. Till exempel när två samkönade går på gatan och pussas. Det blir väldigt fel. De får mycket uppmärksamhet, det är negativt. Folk kollar på dem, som om de är avvikande. Det negativa uppmärksammas. Det positiva förminskas, osynliggörs. De tittar mer för att det är mer ovanligt. Vi är ju så inskolade med det heterosexuella; att det skall vara en man och en kvinna.

Citatet beskriver negativa konsekvenser genom negativ uppmärksamhet. Butler (1993:59) menar att heteronormen nedvärderar andra sexuella orienteringar. Några respondenter berättade att de, istället för att antingen vara öppna eller dölja, kunde vara försiktiga. Uttrycken för kärlek kunde då vara en uppskattande blick, istället för en puss. Informanternas beskrivningar visar på att de gör sig beredda på reaktioner, genom att i förväg vidta

försiktighetsåtgärder. Det som främst beskrevs kunna styra eventuella reaktioner från omgivningen, var ett undvikande av att visa (synliga) uttryck för kärlek:

Alltså jag tänker mig alltid för om jag kysser någon eller om jag håller någon i handen på stan. Jag tänker mig alltid för då. Och jag går, om jag går och håller någon i handen så går jag alltid och söker med blicken; är det säkert eller skall vi släppa.(...) Möter man ett grabbgång som är lite småfulla och i 25-årsåldern och liksom betar sig lite stökigt – då släpper jag direkt. För att jag inte vill utsätta mig för den där risken, samtidigt som jag tycker att det är viktigt att hålla hand på stan för de här tjejerna och killarna som ännu inte vågat göra det. Så att de ser att någon vågar göra det. Och desto fler som vågar göra det då så lättare blir det, desto vanligare blir det i statsbilden, desto mindre sak blir det. Det är bara som att se på tiggare som är en extrem sak som på bara fem år har blivit så vanliga i statsbilden att man varit tvungen att vänja sig vid dem. Därför, eller jag ser det som en ganska politisk handling att hålla handen på stan.(...) Och det stör mig också för jag vill att det bara skall vara en kärlekshandling men det blir också politik.

Citatet visar på att respondenten i förväg är beräknande för att undvika negativ uppmärksamhet, såsom risken att bli utsatt för våld. Studier visar på att risken ökar ju mer den homosexuella läggningen är exponerad. Tiby (1999:22-23) menar att risken för att homosexuella skall drabbas av hatbrott, står i relation till hur mycket deras läggning är exponerad inför omgivningen.

Några respondenter beskrev att det kändes ”okey” att vara öppen och visa sin kärlek i vissa stadsdelar, till exempel i Haga, i Göteborg. Andra beskrev att det inte var lika självklart att visa sin kärlek öppet i någon stadsdel. Några beskrev även att det kunde vara farligt, exempelvis i Västra Frölunda. Några respondenter berättade att de var öppna på vissa platser och i vissa situationer. Tid och rum var avgörande faktorer för i hur stor utsträckning den homosexuella läggningen exponerades. Davies (1992:77) skriver att det finns en mellanväg, genom att ibland vara öppen och ibland inte, såsom att vara försiktig och inkännande för att påverka hur individen passerar med den sexuella läggningen. En informant tänker såhär kring att vara försiktig i exponeringen av den sexuella läggningen i det offentliga rummet:

Det där är rätt intressant. För jag skulle aldrig få för mig att hålla handen med en kille för fem år sedan, men där kom brytpunkten. Som jag sade tidigare. Det kan jag absolut göra nu. Men jag skulle välja mina platser. Om jag vart heterosexuell skulle jag ha hållit min tjejs hand mer, på fler platser. Men nu skulle jag vara mer försiktigt. För ingen vill väl hamna i bråk, inte för att jag är speciellt rädd av mig. Hamnar jag i bråk så hamnar jag i bråk. Men jag vill självklart undvika det. Det vill väl alla. Absolut. det finns sjuka, sjuka människor.

Enligt Goffman (1971:50-51) kan det uppstå spänningar i det sociala fältet på grund av att en individs stigmatiserande egenskaper i vissa situationer är öppna. Några informanter menade att det var svårt att veta om de dolde eller var öppna med sin sexuella läggning. Det beskrevs vara beroende på situation huruvida de var öppna eller ej. Det antas ofta, tills motsatsen bevisas, att män är heterosexuella:

Jag tänker att det är svårt, att helt, eftersom det ofta först, antas att man är heterosexuell. Om man inte har några extrema uttryck.(...) Nej, Jag lägger det inte i pannan på någon. Men Jag försöker att inte hålla inne på det, att censurera mig själv. Utan försöker vara ärlig och stå upp för att jag är det, dels av politiska skäl och dels för att det är bekvämare som person såklart.

Ovanstående visar på hur öppenheten kunde generera vissa fördelar. Goffman (1971:50-51) menar att då en individ väljer att vara öppen med de stigmatiserande egenskaperna, får denne möta omgivningens fördomar, men slipper döljandets ansträngningar. Vad öppenheten kring den homosexuella läggningen genererar för kortsiktiga, märkbara och konsekvenser återger informanterna. Men, vad det mer ger för långsiktiga och mer omedvetna konsekvenser är svårare att studera.

Passera innanför eller utanför normer

Kärlek är inte något som enbart finns inom oss, utan existerar även i relationen sinsemellan människor. Kärlek kan vara kärlek till våra barn, vår familj, vår partner och så vidare. I förlängningen visar även kulturen vägen och definierar kärlek – det vill säga, kulturen gör kärleken förståelig. I denna ”process” är kulturen både något som formar kärleken, samtidigt som den skapar restriktioner och sätter gränser för vad som inte är kärlek, olika normer för vad som är accepterat eller ej respektive önskvärt eller ej. Gagnon & Simon (2005:4) berättar att kroppen är sammanflätad med vår sociala, kulturella och historiska sfär. Endast vissa typer av kärlek är tillåten. Några typer rentav fördras, till exempel den mellan två vuxna olikkönade individer.

Detta tema visar hur samhället och kulturen påverkar vad som är önskvärt respektive icke önskvärt, tillåtet respektive förbjudet. Frågan är vad händer med individen som inte lever upp till detta. I det här kapitlet redovisas upplevelsen av att passera som homosexuell och man bland gruppen homosexuella män, ute i det vardagliga livet och samhället.

Homonormativitet

Denna del handlar om att passera inom den egna minoriteten; homosexuella män. Den handlar om hur informanterna anpassade, eller inte anpassade sig, inom gruppen homosexuella män, och hur informanternas relation till sig själva upplevdes. Majoriteten av informanterna berättade om normer och en viss kultur att förhålla sig till i och med att vara man och homosexuell. Uppfattningen om vad dessa normer bestod i gav respondenterna varierande svar på:

JA, det kan det absolut finnas, Det tror jag. det kanske inte lika tydligt.(...) En lika tydlig struktur. men visst finns det.(...) Nämen, det är klart att uppföra sig eller göra på ett specifikt sätt för att man är böj då, tänker jag. Mmm, det kan vara besvärligt med förväntningar. Absolut. Det tror jag är något som är det svåraste att kämpa emot. Det kommer ju ifrån tänker jag ifrån en specifik norm. Att man förväntas vara på ett speciellt sätt..

Citatet berättar att det också finns en ”homonorm”, det vill säga olika restriktioner och acceptabla former att uttrycka och förhålla den egna sexualiteten inom. Gagnon & Simon (2005:4) menar att från de sexuella handlingarna och begären inte enbart är en någonting mellan två individer, utan det tillkommer olika normer på mellanmänsklig nivå samt hänger samman med vår kulturella och sociala sfär. Några informanter diskuterade vad en viss ”homosexuell kultur” kunde innebära:

För vissa som jag träffat, så var det inte för mig, har gayvärlden tagit över helt. Man skulle önska att som homosexuell person borde kanske vara rustad för, genom att ha gått igenom detta, som har brottats med dessa frågor.(...) För sin personliga utveckling. Men det beror nog alldeles på hur man gör det tycker jag. För kväver man och trycker undan och.(...) Då kan det nog få motsatta effekt, för självmedvetandet. För vem hade vetat hur det hade gått, om jag inte träffat mitt gäng, med respektfulla varma vänliga, omhändertagande, schyssta vanliga människor, ifall hade varit ett annat sammanhang, vad hade hänt då.

Citatet berättar om samhörigheten informanten upplevde inom den homosexuella manliga gemenskapen. Gagnon & Simon (2005:113) menar att den homosexuella kulturen för några innebär en mötesplats för sexuella kontakter. För andra är det istället en sfär för vänskap, kärlek och rekreation; en plats där homosexuella kan uppleva positiv uppskattning och gemenskap för sin identitet (ibid). Forskning visar på att denna ”kultur” kring manlig

homosexualitet kan bero på det utanförskap gentemot majoritetssamhället som det innebär att vara homosexuell och man. Detta "utanförskap" tänker man då skapar en alternativ kultur för homosexuella män.

Några informanter menade att det inte fanns särskilda normer eller en viss "homosexuell kultur". Tiby (1999:6-8) menar att det inte enbart finns *en* homosexuell typ, utan att det existerar flera olika typer, där inte alla tillhör inte något "gay community", utan några lever utanför dessa. Några informanter beskrev att de inte hade någon önskan att passa in inom denna "homosexuella kultur", medan andra beskrev att de ville passa in. Några respondenter beskrev att den homosexuella "kultur" de mötte, som familjär:

Det gänget som jag umgicks med, som var väldigt familjärt där man tog hand om varandra och hade jättetrevligt.(...) Vi firade jular och sådär, Men det var även familjärt på stället, på krogen. det arbetade en äldre kvinna, hon var som en mamma för alla. Det var familjärt även på det viset.

Citatet beskriver en omfamnande gemenskap. Studier visar att den upplevda vänskapen ibland homosexuella män kan fungera som ett substitut för både ursprungsfamiljen och en långvarig partner. I en studie kring vänskap mellan homosexuella berättar Nardi (1992:108-110) om att homosexuellas vänskapsband ofta har en social dimension som heterosexuella kan sakna.

Några respondenter berättade att de inte kände någon gemenskap med andra homosexuella män:

Jag gör inte det, nej! Jag har aldrig riktigt varit så just för att jag känner att jag tillhör, alltså att alla människor vill passa in i en grupp. Många kanske känner sig identifierade i det här sammanhanget i HBTQ- folk. Men, jag har aldrig känt att jag gör det. Jag identifierar mig mer med andra sammanhang, snarare. Därför blir det så sekundärt med att vara böj. Visst jag är böj, och jag kan gärna skoja och skämta om det. Och visst, jag tar det på allvar, men jag tar inte så illa upp om någon skulle skoja om det och så. Ja, jag har någon slags bild av vad det innebär kanske, liksom. Och sedan absolut, till exempel, om jag är estet så finns det en bred definition av det.(...) Och som sagt jag är inte så insatt i detta. Just den världen. Så för mig är det väldigt mycket kanske med folk som är. Man har väldigt starka åsikter om homosexuella, och om homosexualitet. Man kanske äter en viss typ av mat eller man kollar på en viss typ av film, läser en viss typ av böcker, går på speciella föreläsningar och sådant. Och jag kan väl kanske uppleva att det kan vara exkluderande i sådana sammanhang, för att jag kanske inte är så pass insatt i de här frågorna.(...) Det blir typ att jag blir väldigt ifrågasatt inom den gruppen (homosexuella män).

Citatet exemplifierar hur en informant inte var upplevde sig tillhöra någon speciell gemenskap för homosexuella. Trots detta upplevde några att de ändå inte kom ifrån en viss gruppstillhörighet.

Att vara maskulin och passera som en maskulin man beskrevs av flera respondenter vara eftersträvningsvärt. Flera respondenter menade det innebar hög status att anses vara maskulin som homosexuell och man:

Jag tänker att det finns, och har funnits en vilja att vara en del av något, att vilja passa in. Att betraktas som traditionellt manligt, att det står väldigt högt. Och något som många upplever som eftersträvningsvärt, vilket jag kan tycka är problematiskt.

Ovanstående citat kan tolkas som att heteronormen värderar vad som är önskvärt och eftersträvningsvärt. Några informanter menade att vissa hierarkier inom den egna gruppen kunde upplevas vara stigmatiserande; exempelvis uppgraderingen av maskulinitet, och nedgraderingen av femininitet. Flera respondenter diskuterade hur deras genus spelade roll för att definieras som en homosexuell man. Några beskrev att det ansågs vara mindre eftersträvningsvärt med feminina egenskaper:

Man får, så fort en man pratar får han mer plats. Det märker jag ofta och upplever jag väldigt starkt. De fördelar som har med ens kön att göra har man ju. Samtidigt så fort det är heterosexuella män med i gruppen så halkar man ned ett snäpp. De har ändå högre status. Och det är fortfarande så även i gaykulturen att den mest macho-lik mannen är den som har höst status. Det är den som man vill ligga med.(...) Och den mest feminina har lägst status.

Flera respondenter resonerade kring ovanstående fenomen; genus kopplat till kön. Graden av maskulinitet respektive femininitet, menade respondenterna, kunde påverka statusen bland andra homosexuella män. Respondenterna gav flera definitioner av vad maskulinitet respektive femininitet innebar för dem:

En manlig man är detsamma som en trygg kvinna. Någon som är trygg i sig själv, och sedan är det skit samma med attribut. Nu kommer jag säkerhetsmässigt säga mig själv, men det är klart att, jag också, att det att jag kan tycka.(...) Som är lite, kanske problematiskt, om man tittar på vad jag tänker på så kanske jag kan tänka mig att det är svårt att tända på någon som transade, till exempel. Det finns väl något som jag tänker och tänker på som är ett manligt attribut som gör att jag går igång lite extra.

Varför det var viktigt fanns det flera resonemang om. Någon tänkte att det hade med sexuell attraktion att göra. Några intervjupersoner resonerade kring sitt genus påverkan av att vara man och homosexuell:

Manlighet, det kan jag. Jag tycker det är väldigt spännande för hur, och att folk, som vill vara sig själv, står för det som de upplever. Jag har väldigt svårt att, till och med delvis, beundra dem utifrån det att jag kanske inte tänker att jag själv är skulle ha den förmågan eller modet som de har. Men, jag vet ju själv att jag har ändrat mitt beteende, under skolgång och sådär, för att inte blir betraktad som fjolig och sådär, eller, mera manlig.

Citatet visar hur svårt det är ignorera konsekvenserna som uppkommer då någon rör sig utanför förväntade normer.

Några informanter upplevde att när det inför omgivningen blev känt att de var homosexuella blev de i samma stund en representant för *gruppen* homosexuella män:

Jag blir alltid representant för min minoritet. Inom den minoriteten blir det representativt för den. Det blir inte bara jag utan alltid jag som homosexuell.(...) Det är klart att det jag är homosexuell och att vara homosexuell är en stor del av mig. Det är säkert så att jag alltså har utvecklats väldigt mycket för att jag varit tvungen att se en massa strukturer som jag kanske inte hade gjort om jag var heterosexuell. För det blir så mycket tydligare när man inte är heterosexuell för man inte stämmer in i bilden utan måste konfrontera saker på ett helt annat sätt.

Ovanstående citat visar på komplexiteten att förhålla sig kring den egna minoriteten. Vare sig informanterna beskrev att de ingick i eller förkastade en "homosexuell" norm/kultur, var den röda tråden att vare sig de förkastade den eller ej, var de tvungna – på olika vis - förhålla sig till den.

Heteronormativitet

Denna del är baserad på hur informanterna, i deras vardagliga liv, upplevde att de passerade inom majoritetsbefolkningen. Majoriteten av respondenterna beskrev hur deras liv påverkades av att vara en minoritet som passerade inom en majoritet; att passera som homosexuell och man i en majoritetsbefolkning, som till största del består av heterosexuella. Gagnon & Simon (2005:115) menar att den homosexuella subkulturen delvis återspeglar den specifika situation alla homosexuella män har i förhållande till det omgivande samhället.

Majoriteten av respondenterna, vare sig de var öppna eller ej med sin sexuella läggning, beskrev att de i allmänhet fick förhålla sig till heterosexuella män och kvinnor, och i synnerhet till heterosexuella män. Detta kunde påverka deras vardag på olika vis. Ett exempel kunde vara att de jämfördes med heterosexuella män, av heterosexuella män. Denna jämförelse, och därmed åtskiljning av hetero- och homosexuella män, medförde att respondenterna kunde uppleva att de blev representanter för gruppen homosexuella män, inte för sig själva som individer.

Flera informanter valde därför ofta att inte berätta om sin sexuella läggning, och då låta omgivningen anta att de var heterosexuella. Håkansson (1987:5-6) menar att det som ofta gör att homosexuella män drar sig för att berätta om sin sexuella läggning, är ovissheten kring hur omgivningen kommer att bemöta dem, till exempel med avseende på den distans som kan uppstå gentemot heterosexuella. Några av respondenterna gjorde avvägningar från situation till situation i lämpligheten att vara öppna. En vanlig beskrivning av att passera inom majoritetssamhället, som informanterna gav, var just upplevelsen av att bli kategoriserade då deras sexuella läggning blev känd:

Alltså jag tror såhär, att så fort jag säger till någon att jag är homosexuell eller bög, så tänker den andre direkt på att homosexualitet som motsatsen till heterosexualitet och allt vad det kan tänkas innebära – parallellt, i samma stund, vilket gör mig avvikande. Trots att jag är en vanlig man utseendemässigt.

Citatet visar på hur komplext kopplingen mellan genus och biologiskt kön upplevas hos en homosexuell man. I en studie kring homosexualitet berättar Håkansson (1987:5-6) att heterosexuella i hög grad antar att alla är heterosexuella och lever enligt de heterosexuellas norm, vilket försvårar många sociala situationer för homosexuella män. Att den sexuella läggningen var exponerad inför omgivningen kunde medföra att respondenterna upplevde att deras personliga egenskaper blev ifrågasatta:

Ja, den homosexuella mannen höjs upp på någon seriefigurnivå – tycker jag. Han tas ändå inte på allvar med de viktiga sakerna.

Flera respondenter beskrev att de i förväg inte visste hur de skulle bli bemötta av omgivningen:

Ja, det kan skapa viss oro, även om det är bland högutbildade människor på mitt jobb tänker jag att det inte är någon garanti för att veta hur man blir bemött. Jag vet inte vad jag skall använda för ord här.(...) Fördomar kanske inte är rätt ord här. För jag tänker att vi har alla fördomar men om man inte arbetar med sina fördomar då. Även om man är medvetna om sina fördomar och men inte vill arbeta med dem.

Citatet beskriver ett fenomen flera respondenter resonerade kring. Flera av informanterna upplevde att de av omgivningen kunde bli bemötta på två vis; antingen blev de bemötta som ”öppet homosexuella” eller som ”heterosexuella”. Omgivningen behandlade dem olika beroende på hur de uppfattade respondenterna. Detta skapade en osäkerhet för hur informanterna trodde de skulle bli bemötta. Det kunde medföra att några respondenter, på olika vis, ville tydliggöra den sexuella läggningen på ett tidigt stadium. Gagnon & Simon (2005:xv) skriver om hur homosexualitet vanligtvis kategoriseras genom en enformig synvinkel, till skillnad från heterosexualitet, som knappt ifrågasätts alls.

Några respondenter upplevde sig vara inkluderade både bland homosexuella män och i majoritetsbefolkningen. Andra informanter upplevde ett utanförskap både bland homosexuella män och bland majoritetssamhället:

Samtidigt som jag säger att jag inte tillhör gaykretsar, så kan jag inte heller känna mig att jag tillhör 100 % bekväm med som jag är med. Alla jag är med är i princip heterosexuella. Och det ska man försöka prata om att man finner någon attraktiv eller ska försöka diskutera liksom relationer och så med andra vänner så blir det liksom lite obekvämt känsla för de andra, för att de vet inte riktigt hur de skall kunna relatera till.(...) I och med att man inte är heterosexuell som dem.(...) En sådan situation. Alltså, det är fåtal som jag liksom kan släppa den här differensen att man inte är intresserad av kvinnor. Så att man kan diskutera fritt, de är inte många. Det blir så att nu tar du en sådan bögsak igen och förväntar sig att det du vet – ett obekvämt samtal.(...) Liksom så känns det med många.

Citatet om upplevelsen kring att inte känna gemenskap med vare sig den heterosexuella eller homosexuella gruppen.

Hur respondenterna passerade inom majoritetsbefolkningen som man och homosexuell berodde till stor del på om deras sexuella läggning var uppenbar eller ej inför omgivningen. Bech (1997:39) menar att något som är framträdande i vår kultur är att homosexualitet existerar både överallt och ingenstans. Bech kallar detta för "Absent Homosexuality", det vill säga att vara så neutral, icke-erotisk och icke-sexuell som möjligt och försöka passa in i samhällsnormen.

Respondenterna berättade om hur omgivningen, till exempel familjen, accepterade deras sexuella läggning, exempelvis:

Det blev en lättnad, även om jag kunde känna att det var jättebesvärligt. Men vissa strider fick jag ju ta. Framförallt mot min mamma. Där jag upplevde alltså, att jag var tvungen att gå den hårda vägen och säga att jag inte skulle umgås – säga upp kontakten, om hon inte skulle acceptera mig. Som jag var.

När någon skiljer sig från majoriteten visar en del forskning på att denne ofta känner sig osäker på hur det kommer bli bemött och accepterad. I en studie skriver Innala (2011:179) att det är svårt att för den homosexuella individen att i förväg veta hur denne kommer att bli bemött.

Informanterna upplevde att deras sexuella läggning på olika vis blev ifrågasatt av omgivningen, då den var exponerad, på grund av att den sexuella läggningen skiljer sig från förväntningarna enligt majoritetsnormen. Informanterna beskrev att detta kunde medföra obehagliga konsekvenser, bland annat upplevde det att de blev bemötta på ett negativt vis av omgivningen. Goffman (1971:50) berättar att när de stigmatiserade egenskaperna inför omgivningen i ett tidigt stadium, är uppenbara, uppstår det ofta sociala spänningar i kontakten mellan denne och omgivningen.

Att vara öppen eller ej beskrev de flesta informanter vara svårt att förhålla sig till, eftersom de själva hade svårt att veta i vilka situationer de passerade som heterosexuella respektive homosexuella män. Detta skapade osäkerhet. Främst på grund av att de i förväg inte visste hur de skulle bli bemötta.

Goffman (1971:50-51) beskriver att när individens stigmatiserade egenskaper är dolda för omgivningen uppstår andra problem för individen, jämfört med om egenskaperna vore exponerade, exempelvis behöver individen behöver visserligen inte utstå de sociala spänningar som uppstår då stigmat är uppenbart, men får istället, på olika vis, anstränga sig för att undvika att de stigmatiserande egenskaperna avslöjas. Så här resonerar en informant kring tiden då enbart några hade vetskap om hans sexuella läggning:

Det var verkligen ett dubbelliv jag, och alla i gänget levde. Jag var bland de yngre. Alla levde dubbelliv. När man skulle gå på klubb, låg den på en bakgata, väldigt öde. Svart dörr, där ringde man på en klocka. Röd lampa, det klickade sedan till och garderob och ytterligare en dörr, sedan började baren och krogen. Det var som en annan värld öppnades sig. När man kom in – då var det härligt!

Citatet visar hur respondenten, inför sig själv och inför vissa i omgivningen, börjar passera som man och homosexuell. Att börja passera inför omgivningen beskrevs vara komplext. Informanterna kunde uppleva både positiv och negativ respons kring att passera som man och homosexuell. En vanlig respons beskrevs i vardagliga situationer kunde vara att det uppstod en speciell *form* av tystnad. Respondenterna beskrev att denna tystnad exempelvis kunde inträffa då arbetskamraterna talade om vardagliga fenomen såsom familj och barn. Det kunde vara en situation i fikarummet där alla berättade om sin helg med familjen, men hoppade över att fråga respondenten. Håkansson (1987:61-62) menar det språklig och begreppsmässiga tomrummet medverkar till att homosexuellas relationer till heterosexuella präglas av osynlighet.

Interaktionen mellan respondenterna och majoritetssamhället beskrevs kunna bli påverkad av de olika sexuella läggningarna och "förväntningarna" på dem:

Det var så intressant och iakttaga honom hur min homosexuella manliga vän agerade och interagerade med andra människor. För just jag själv kan bli lite försiktig mot killarna. Jag har alltid haft mycket lättare för tjejerna. Just för att det vet att jag vet att de inte är rädda för mig för att de vet att jag är bög och så. Men killarna, killar är ju inte gärna hej kom och sätt dig här, inte alla i alla fall. Du fattar hela grejen.(...) Det var så intressant att iakttaga hela grejen. Och så hur han, för han är precis som jag väldigt säker i sin sexualitet. Men, jag är mycket mer försiktig. Men när jag gick till honom och det jag kom fram till var att jag själv inte ska vara så försiktig. Jag ska inte vara så jävla rädd. Jag ska skita i om dom tror att jag flörtar med som. De får ju göra det då. För det finns ju tjejer som tror det med som inte vet att man är bög.(...) Jag har ett konkret exempel också. Jag träffade en på en annan fest för många år sedan.(...) Jag träffade en kille och hans tjej och det var ju en massa folk där. Och jag klickade verkligen med honom, tyckte det var så kul.(...) Och jag var verkligen inte sexuellt attraherad av honom. Men du vet vuxna människor man ska lära känna nytt folk, hur gör man det? Alla har ju sina klickar och så vidare. Och så genom facebook så snackade vi och då kändes det som om han backade. Och jag kände att jag hade ett behov av att deklarerat att jag är inte attraherad av dig.(...) Jag tycker bara du verkar vara en grym kille. Men det har ju totalt runnit ut i sanden.

Citatet visar hur respondenten tog på egen hand ansvar om den osäkerhet den heterosexuelle mannen eventuellt kunde uppleva i deras möte. Ovanstående citat är, indirekta eller direkta, exempel på upplevelser av att bli ifrågasatt på grund av sin sexuella läggning av heterosexuella män. Detta "fenomen" visar forskning i synnerhet gäller unga heterosexuella män. Johansson (2003:242) skriver om hur unga heterosexuella män hanterar sin osäkerhet kring den egna könsrollen genom att projicera den egna osäkerheten på homosexuella män.

Bech (1997:67-68) skriver om att homofobin de senaste åren i större utsträckning handlat om ickehomosexuella mäns relation till homosexuella män, i vilken homofobin kommer då till uttryck genom att ignorera eller negativt uppmärksamma homosexuellt begär och homosexualitetens existens. Butler (1993:182) poängterar hur homofobi fungerar genom att straffa de som inte upprätthåller sig inom den heterosexuella matrisen, vilka exempelvis nedvärderas hotas, kränks och förskjuts.

Hur respondenterna passerade i majoritetssamhället var delvis beroende på hur väl deras läggning var exponerad inför omgivningen. Att passera inom och förhålla sig till majoritetssamhället var att på olika vis förhålla sig till heteronormen.

Homo i heteronormsamhället

Här beskriver informanterna deras upplevelser kring att passerade som man och homosexuell ur ett strukturellt perspektiv. Respondenterna beskrev hur deras liv påverkades av att vara en minoritet som passerade i det offentliga rummet. Samhället, tillsammans med kulturen,

beskrevs påverka vad som är tillåtet respektive otillåtet. Samhället och kulturen påverkade också vad som är önskvärt respektive icke önskvärt. I flera studier anses det ur strukturellt perspektiv att kunskapsfältet kring manlig homosexualitet har blivit bättre. Innala (2011:179) skriver om att kunskapen om homosexualitet avsevärt förbättrats det senaste halvsekle. Homosexuella män beskrivs dock fortfarande vara en marginaliserad grupp i det svenska samhället. Håkansson (1987:71) menar att marginaliseringen av homosexuella inte enbart är ett individuellt förhållningssätt, utan ses som det heterosexuella majoritetssamhällets förhållningssätt till det homosexuella minoritetssamhället.

Flera respondenter beskrev att strukturella faktorer kunde påverka deras liv:

Politiken och personen blandas samman, vilket blir obehagligt. Men, så är det är också på mitt arbete. Jag tänker mig en extra gång för vad jag skall berätta om min helg. Exempelvis om jag har varit med andra homosexuella. Det beror på, eller, det är mycket lättare att säga att jag har varit hos mina kompisar i en koloniträdgård och grillat, än att säga att jag var på Pride och gick i Pridetåget. Det ligger säkert hos mig själv, och det finns något i det strukturella rummet.(...) Att det är lite farligt på något sätt.

Citatet ovan visar hur den individuella sfären är sammanflätad med den strukturella sfären. Det visar även på ovisheten med att vara öppen med den sexuella läggningen på grund av omgivningens eventuella reaktioner. Flertalet informanter resonerade kring att det i förläggningen var samhället och kulturen som visade vägen för hur kärlek och sexualitet *bör* uttryckas. Det kunde röra sig om alltifrån förväntningar på sexuella akter till heminredning:

Det kan vara besvärligt med förväntningar från samhället. Absolut, det tror jag är något som är det svåraste att kämpa emot. Det kommer ju ifrån, tänker jag, ifrån en specifik norm. Att man förväntas vara på ett speciellt sätt. Samhället har förutfattade meningar. Hur förväntas jag vara som en vanlig man eller en homosexuell man. Är det ok att sväva någonstans mitt emellan.

Studier visar på hur samhället och kulturen är sammanflätade med sexualitet. Detta samband kategoriserar också vad som är önskvärt respektive icke önskvärt. Svensson (2007:17) skriver att bögen på 2000-talet är en välrepresenterad sexuell avvikare i majoritetssamhället, där gruppen homosexuella män kännetecknas genom en motsägelsefull blandning av både igenkännande och främlingskap från omgivningen.

Att passera som man beskrevs av respondenterna vara diffust, på grund av att dessa ibland utåt sett inte visste om de passerade som en homosexuell- eller en heterosexuell man. Ur ett strukturellt perspektiv ansåg majoriteten av respondenterna att de passerade som en ”majoritetsman”; en heterosexuell man. Några respondenter menade att de drog fördelar av att vara man. Price (1999:102-103) beskriver att patriarkatet och den hegemoniska maskuliniteten även existerar mellan män med olika sexuella läggningar. Mac au Ghail (1994:11-12) pekar på hur den hegemoniska maskuliniteten är överordnad andra former av maskulinitet, exempelvis står heterosexuella män över homosexuella män. En informant resonerar såhär kring att passera som man och homosexuell i det offentliga rummet:

Jag vill vara accepterad och ha samma rättigheter och skyldigheter som alla andra. Inte bli behandlad på något konstigt eller särskilt vis för att jag är homosexuell och man. Jag upplever nog att jag inte det, oftast.

Ovanstående citat ger uttryck för en vag osäkerhet för att passera som man och homosexuell ur ett strukturellt perspektiv. Gagnon & Simon (2005:102-107) berättar att den homosexuella mannen, precis som den heterosexuella mannen, behöver finna sin plats i världen och socialisera sin sexualitet.

Att inte vara accepterad beskrev respondenterna kunna yttra sig på olika vis. Homofobi beskrevs alltid vara exkluderande. Informanterna resonerade kring varför vissa personer var homofoba. Homofobi beskrevs innebära, förutom våld, hot, stereotypisering, osynliggörande:

Osynliggörandet är ju en jättestor bit i det hela. Att man utgår från att folk är heterosexuella tills man bevisar eller säger något annat.(...) Men staten går ju täten, och det är klart att det har påverkat mig. Om man ser på staten som opinionsbildare så är det oerhört viktigt, ur det perspektivet. Om man tittar rent juridiskt så ligger Sverige bra till. Det är klart att det påverkar att då staten säger att man har samma rättigheter och skyldigheter. Men det innebär ju ändå inte att det finns ett skydd i alla lägen. Även om staten säger att det är fel att diskriminera, så blir ju folk ändå diskriminerade. Även om jag inte tror att jag råkat ut för det.

Citatet visar att osynliggörande av homosexualitet är en mekanism som stigmatiserar individen. Goffman (1971:11-12) menar att det ofta räcker med att få en skymt av en främling för att den stigmatiserande processen av en individ ska sätta igång. Respondenterna berättade om att enbart genom att tillhöra minoriteten homosexuella män, kunde de råka ut för olika former av brott. Några respondenter resonerade kring att homosexuella män blivit mördade och misshandlade på ett sådant sätt att de fått statuera avskräckande exempel för andra homosexuella män. Tiby (1999: 2-3) berättar hur hatbrott mot homosexuella både riktar sig mot dem som individer och som grupp. Hon menar att gruppen homosexuella därför är dubbelt utsatt genom att brottet både riktar sig mot något centralt i inom individen och mot dem som grupp (ibid).

Varför någon kunde reagera med exempelvis rädsla, hot och våld tänkte informanterna handlade om inlärd struktur. Dessa *strukturer* utgjorde en skiljelinje över vad som förbjudet respektive icke förbjudet. För upprätthållandet av den heterosexuella matrisen, menar Butler (1993:182), att homofobi fungerar som ett sätt att nedvärdera de män och kvinnor som dras till samma kön, vilka nedvärderas, hotas, kränks och förskjuts.

Majoriteten av respondenterna beskrev att de råkat ut för diverse hotfulla stämningar på grund av att de uppfattat att deras sexuella läggning var exponerad inför omgivningen:

Jag var ute på ett sådant här hemmvändardisco på juldagen.(...) Som, det är några år sedan nu. Mina bröder och jag hade som tradition för tio år sedan. Då vet jag, sista gången jag var där, då blev det verkligen hotfullt, när jag var i toakön och sådär. Och det var verkligen riktigt obehagligt att där skulle jag som homosexuell man inte stå i toakön till herrarnas.(...) Så, då var jag tvungen att lämna stället. Det var inte som så att smockan hängde i luften, men det var en obehaglig stämning.

Ovanstående beskriver en mycket hotfull situation. Respondenterna som upplevt händelser och/eller hatbrott av homofobisk karaktär, beskrev oftast heterosexuella män som "orsaken" till detta. Flera studier har gjorts kring hatbrott mot homosexuella män. Studier visar på att hatbrott fortfarande existerar och ökar mot homosexuella män.

De respondenterna som upplevt att de blivit illa behandlade, hade flera olika uppfattningar om vad det kunde bero på. Majoriteten av respondenterna talade om, både direkta och indirekta, upplevelser av homofob karaktär. Några beskrev att de inte visste om upplevelsorna uppstod för att de bröt mot majoritetsnormen eller för att de var homosexuella män. Dessa respondenter beskrev att de upplevde osäkerhet på grund av att inte veta. Olika studier har undersökt de konsekvenser individen råkar ut för då denne lever som öppet homosexuell, exempelvis genom att analysera statistik över hatbrott. Hatbrott mot homosexuella personer, menar Conell (2005:213), kan förstås genom mixen av det öppna våldet och de dolda trakasserier.

Ett annat analytiskt verktyg kan vara att studera de konsekvenser individen får genom att leva ickeheterosexuellt. Tiby (1999:219-220) förklarar heteroism är ett ideologiskt system som förminskar, förnekar, förtrycker och stigmatiserar ickeheterosexuell identitet,

ickeheterosexuellt beteende och ickeheterosexuella relationer. I relation till homofobi, förflyttar begreppet heteroism fokus från individens rädsla för homosexuella, till samhällets nedvärdering av ickeheterosexualitet (ibid).

Några informanter beskrev att dagens syn på homosexuella män kan ha historiska förklaringsmodeller. Några respondenter talade om hur AIDS- epidemin kom att slå hårt mot dem som gruppen. Förmodligen påverkar det hur homosexuella män passerar med sin sexuella läggning idag. Adam (1992:175) skriver om hur AIDS kom att påverka homosexuella män mycket negativt, det blev exempelvis svårare att vara öppen. Edwards (1992:151) berättar om hur AIDS faktisk *både* är ett medicinskt tillstånd och ett symboliskt fenomen och att media har hjälpt till att skapa stigmatisering och en paranoid inställning till de drabbade. Flera informanter beskrev hur HIV Och AIDS negativt påverkat dem.

Några av respondenterna beskrev att de ansåg att de någotsånär kunde leva öppet i samhället. Flera respondenter uttryckte en önskan att till fullo ingå i samhällsnormen på lika villkor som heterosexuella. Ambjörnsson (2011:71) menar att attityderna kring homosexuella idag har förbättrats, men att flera stora nationella hälsoundersökningar visar att den psykiska ohälsan är betydligt högre hos den homosexuella delen av befolkningen.

Om denna studies respondenter led av psykisk ohälsa framgick inte av deras svar. Det framgick dock tydligt att det på flera sätt var en utmaning att passera som man och homosexuell i vår samtid.

6. Slutsatser

Sammanfattning av resultatet

Studiens syfte var att undersöka och ge röst åt några mäns upplevelser av att passera som man och homosexuell ur ett vardagligt perspektiv, i Göteborg. Syftet undersöktes genom frågeställningen vilka tankar och känslor dessa män upplevde i mötet med omgivningen och samhället samt hur detta påverkade dem. Undersökningen av detta var en intressant, men också en svår uppgift.

Det första temat, *Passera med kärlek och sexualitet*, visar på komplexiteten i identitetens eventuella sammanstrålning med homosexuella känslor, både inom individen och i relation till omgivningen. Respondenternas upplevelser av att passera som homosexuell och man innebär ofta att inte ha samma tillgång till ord, uttryck och metaforer som heterosexuella. Detta kan påverka den egna identiteten negativt. Resultaten visar också på en ibland upplevd frihet i och med att skapa sina egna normer kring en kärleksrelation, exempelvis på grund av att inte vara lika styrd av den heterosexuella matrisen som den heterosexuella majoritetsbefolkningen.

Det andra temat, *Passera genom förutfattade meningar*, handlar om hur informanterna passerade i förhållande till den egna upplevelsen av identitet och/eller omgivningens förutfattade meningar, ibland med en önskan av att passera med den ideala bilden av dem själva, till exempel som en "vanlig" man. Respondenterna som gärna ville ses som vanliga män talade om att manlighet var viktigt för dem. Detta behövde inte innebära att dessa önskade att passera som heterosexuella män, däremot ville de inte kopplas samman med kvinnlighet. En vanlig inställning hos majoriteten av de respondenter som inte tyckte det spelade så stor roll hur omgivningen såg på dem, beskrev ofta att det var viktigt att vara trygg i sig själv och i sin identitet. De beskrev dessutom ofta att det inte spelade stor roll ifall de uppfattades som "fjolliga" eller feminina. Gemensamt för detta tema var att respondenterna uttryckte att det är komplext hur deras önskan av att passera sammanhänger med de förutfattade bilder som projiceras av omgivningen. Detta påverkade hur informanterna de facto passerade som man och homosexuell.

Det tredje temat, *Strategier för att passera*, handlar om att använda sig av mer eller mindre medvetna strategier för att passera med den sexuella läggningen. Informanterna beskrev olika strategier för att passera. Något som var gemensamt för detta var att det alltid upplevdes som ett övervägande och för att inte säga ett risktagande för vilken strategi som skulle väljas; att antingen dölja uttryck för den sexuella läggningen och då få ge upp en del av personligheten och förminsкас, eller, att inte dölja uttryck för den sexuella läggningen och då riskera negativ uppmärksamhet från omgivningen. Oavsett vilken strategi som användes visar resultatet av detta tema på att passera som man och homosexuell ofta kan innebära svårigheter.

Det sista och fjärde temat, *Passera innanför eller utanför normer*, belyser hur respondenterna passerar inom den egna gruppen (homosexuella män), i den närmsta omgivningen och i samhället, och vad detta ger för konsekvenser. Informanterna beskrev hur de anpassade, eller inte anpassade sig, inom gruppen homosexuella män, och hur deras relation till sig själv såg ut. Hur informanterna upplevde att de passerade i omgivningen och samhället var individuellt och beroende av hur väl exponerad den homosexuella läggningen var inför just omgivning och samhälle, och i relation till hur accepterande/homofob deras omgivning var.

Resultaten berättar sammanfattningsvis hur individen, genom exempelvis identitet, språk, relationer och genom en stereotyp uppfattning från omgivningen, påverkas av att vara man och homosexuell i en till stora delar heteronormativ vardag. Resultatet berättar även hur

homosexuella män, i jämförelse med den till största delen heterosexuella majoritetsbefolkningen, förminskas, exotifieras, exkluderas, stereotypiseras och sexualiseras. Detta genererar en ökad sårbarhetsfaktor i det vardagliga livet och försvårar för dessa män att passera som man och homosexuell.

Vidare reflektioner

Ibland är homosexuella män inte själva medvetna om att de tillhör en så utsatt grupp. Denna grupptillhörighet kan faktiskt också vara så komplex att individen själv inte är medveten om dess status och situation i majoritetssamhället. Professioner inom samhällets instanser behöver därför ha nödvändig kompetens och kunskap om just *gruppen* homosexuella mäns specifika förutsättningar och annorlunda livsvillkor.

Informanterna i denna studies dagliga erfarenheter av gå emot normer och erfarenheten av att bemötas med förutfattade meningar låter otroligt tungt. Detta är även förmodligen inte något som majoritetsbefolkningen reflekterar över i sin vardag. När homosexuella män passerar genom majoritetssamhället ställs direkta eller indirekta krav på dem att smälta in, vara diskreta, dölja sin sexuella läggning samt anpassa sig till normen kring heterosexualitet etcetera.

Homosexuella män som passerar öppet med sin sexuella läggning får ofta ”utan protest” utstå omgivningens förutfattade bild av hur dessa förväntas vara. Men, om de ”protesterar” riskerar de att råka ut för negativ uppmärksamhet. En oskyldig kyss kan bli till en ofrivillig protest. Man kan fråga sig varför det är så. Kanske beror det på att manlig homosexualitet, i större utsträckning än heterosexualitet, förknippas med sex. Men manlig homosexualitet handlar precis lika mycket om kärlek och intimitet.

Studiens resultat, tillsammans med tidigare forskning, visar hur heterosexualiteten ständigt har ett kraftigt företräde i relation till homosexualiteten, som vore det att heterosexuella ingick i ett a-lag och homosexuella i ett b-lag.

I delar av världen förbjuds idag homosexualitet, homosexuella handlingar, homosexuell propaganda etcetera. Frågan är om Sverige också i framtiden kommer gå denna väg till mötes. Homosexualitet behandlas olika i olika kulturer. I några kulturer är homosexualitet mer eller mindre accepterad. I andra förnekas och/eller förbjuds den. I de sistnämnda kulturerna läggs stor energi på att förbjuda eller förneka *allt* det som har med homosexualitet att göra. Detta genererar att homosexualitet blir något farligt och mystiskt, men också spännande och kittlande. Homosexualiteten går kanske aldrig helt att förbjuda på grund av att den i sig har ett visst ”underhållningsvärde” för heterosexualiteten.

Homosexualiteten kan idag däremot inte mäta sig med heterosexualiteten. Den har aldrig heller kunnat förkasta, förneka och nedvärdera det sistnämnda. Däremot gäller det omvända; att heterosexualiteten förkastar, förnekar och nedvärderar homosexualiteten. Detta har påverkat, och påverkar fortfarande, den homosexuella identiteten negativt, vilket även resultaten i studien styrker.

Enligt FN är en av de mänskliga rättigheterna att alla individer, förutom att undgå diskriminering, oavsett könstillhörighet, könsuttryck eller sexuell läggning ska ha samma rättigheter och möjligheter. Frågan är om homosexuella män verkligen har samma *rättigheter* och *möjligheter* som majoritetsbefolkningen i vår samtid. Denna studie visar att det tyvärr inte är så. Homofobi och svårigheter med att leva ickeheterosexuellt genomsipprar alla samhällsklasser och olika livssfärer vilket negativt påverkar individen på flera olika sätt, vilket även medför svårigheter med att passera som man och homosexuell.

Vidare forskning

Socialt arbete som forskningsfält har en tradition av att studera marginaliserade grupper i samhället, exempelvis ekonomiskt utsatta individer. Idag är intersektionalitet ett vanligt teoretiskt hjälpmedel för att studera hur olika förtryckande mekanismer samverkar. Inom detta forskningsfält har man dock inte i så stor utsträckning undersökt hur konsekvenserna är för de som har en annan sexuell läggning än den heterosexuella, i ett majoritetssamhälle som till största delen just består av heterosexuella. Heterosexueliteten, eller snarare normen kring den, sätter även sin prägel på andra sexualiteter, vilka även får rätta sig efter denna norm.

Under genomgången av kunskapsfältet kring manlig homosexualitet kom jag i kontakt med forskning som belyste det fenomen som brukar kallas "komma ut ur garderoben". Däremot handlade inga studier om åren före individen "kom ut ur garderoben". Just denna period gav dock ett avsevärt avtryck i studiens empiri. Studiens resultat visade på hur avsaknad av språk och positiva förebilder kring manlig homosexualitet påverkade identiteten. Det känns därför angeläget att i vidare studier undersöka hur avsaknad av språk och positiva förebilder för manlig homosexualitet, eller ickeheterosexualitet, påverkar individen under uppväxten.

Det finns flera aspekter i studiens resultat som också skulle vara relevanta att bygga vidare på. En av dessa aspekter är hur informanterna delvis var beroende av hur accepterade deras omgivning var tillsammans med att de också själva kunde påverka hur de passerade. Hur kommer den homosexuelle mannen att passera som man och homosexuell på ålderns höst? Det skulle vara betydelsefullt med kunskap om hur den homosexuelle mannen passerar som man och homosexuell då denne blir mer beroende av omgivningen och samhällets instanser i vardagen.

En annan aspekt som skulle vara viktig att undersöka är hur homosexuella mäns ekonomiska och sociala status påverkar huruvida de kan välja att vara öppna eller inte med sin sexuella läggning. Är det exempelvis lika enkelt för en invandrad arbetare i en svensk småstad att vara öppen och ingå i en samkönad relation, som för en välbetald svensk akademiker i Göteborg. Frågan är hur stor påverkan samhällsklass, geografisk plats och etnicitet har när det kommer till hur öppet respektive dolt individen kan eller vågar leva.

Denna studie belyser även delvis ett fenomen som på grund av att det "osynliggör" sig själv är svårt att undersöka. Fenomenet innebär att en individ *osynliggörs* genom att denna är homosexuell. Individen själv tillsammans med omgivningen medverkar till detta. Detta kan innebära att individen håller tyst om sitt kärleksliv inför omgivningen, och att omgivningen i sin tur låter bli att ställa frågor kring individens kärleksliv. En växelverkan av osynliggörande mekanismer uppstår på så vis mellan individen och omgivningen. Detta skapar en växande distans som kan vara svår att bryta. Varför själva osynliggörandet uppstår kan det finnas flera förklaringar till. Osynliggörandet är svårt att undersöka eftersom det i sig skulle upphöra "existera" då det erkändes och kom upp till ytan. Osynliggörandets mekanismer är vanskliga företeelser, eftersom de vandrar runt likt ett spöke inom den utsatta individen, i dennas relationer och inom kulturen.

7. Litteratur och andra källor

Adam, Barry D. (2002) "From Liberation to Transgression: Gay, Lesbian and Queer studies at the turn of the Twnty-first Century" i Richardson, Diane & Seidman, Steven (red): *Handbook of Lesbian and Gay Studies*. SAGE Publications.

Adam, Bryan D. (1992) "Sex and Caring Among Men: Impacts of AIDS on Gay People" i Plummer, Kenneth (red): *Modern Homosexualities: Fragment of lesbian and Gay Experience*. Routledge: London and New York.

Ambjörnsson, Fanny (2011) "Jag skiter väl i vad de andra tycker" i Borgström, Eva (red): *Den moderna homofobin*. Charlie by Kabusa.

Ambjörnsson, Fanny (2006): *Vad är queer*. Stockholm: Natur och kultur.

Bech, Henning (1997): *When men meet – Homosexuality and Modernity*. Polity Press/Blackwell Publishers Ltd.

Billinger, Kajsa (2005) "Fokusgrupper - en datainsamlingsmetod" i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red): *Forskningsmetoder i socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur.

Borgström, Eva (2011) "Inledningen" i Borgström, Eva (red): *Den moderna homofobin*. Charlie by Kabusa.

Butler, Judith (1993): *Bodies that Matters*. Routledge.

Butler, Judith (2004): *Genus ogjort – kropp, själ, begär och möjlig existens*: Nordstedts Akademiska Förlag.

Connell, R. W.(2005): *Masculinities: second edition*. Polity Press.

Davies, Peter (1992) "The Role of Disclosure in Coming Out Among Gay Men" i Plummer, Kenneth (red): *Modern Homosexualities: Fragment of lesbian and Gay Experience*. Routledge: London and New York.

Edwards, Tim (1992) "The AIDS Dialectics: Awareness, Identity, Death, and Sexual Politics" i Plummer, Kenneth (red): *Modern Homosexualities: Fragment of lesbian and Gay Experience*. Routledge: London and New York.

Foucault, Michel (2002): *Sexualitetens historia: band 1 – viljan att veta*. Daidalos.

Freud, Sigmund Freud (2008): *Vi vantrivs i kulturen*. Natur och kultur

Gagnon, John H. and Simon, William (2005): *Sexual Conduct: The Social Sources of Human Sexuality – Second Edition*. ALDINETRANSACTION - A Division of Transaction Publishers New Brunswick (U.S.A.) and London (U.K.)

Goffman, Erving,(1971): *Stigma- Den avvikandes roll och identitet*: Nordstedts akademiska förlag.

- Gunlög, Fur (2011) "Hänsynens homofobi" i Borgström, Eva (Red): *Den moderna homofobin*. Charlie by Kabusa.
- Hogg, Michael A. & Vaughan, Graham M. (2011): *Social psychology – Sixth Edition*: Pearson Australia
- Halperin, David M. (2002): *How to do the history of homosexuality*. The University of Chicago Press.
- Håkansson, Per Arne (1987): *Längtan och livsform. Homosexuellas situation i ett heterosexuellt samhälle*: Lunds Universitet.
- Innala, Sune (2011): *Strategies of Deviance: Studies in Gay Male Representation*. Indiana University Press.
- Jackson, Earl jr. (1995): *Strategies of Deviance: Studies in Gay Male Representation* Indiana University Press.
- Johansson, Thomas (2003) "Feminismens andre – Om unga män, sexualitet och reflexivitet" i Johansson, Thomas & Kuosmanen, Jari (red): *Manlighetens många ansikten: fäder, feminister, frisörer och andra män*. Liber.
- Johansson, Thomas & Kuosmanen, Jari (2003) "Män, kärlek och sexualitet" i Johansson, Thomas & Kuosmanen, Jari (red): *Manlighetens många ansikten: fäder, feminister, frisörer och andra män*. Liber.
- Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar (2006): "Dominance Through Interviews and Dialogues" i *Qualitative Inquiry vol 12(3)*: London: Sage Publications. ss 480-500.
(<http://qix.sagepub.com/cgi/content/abstract/12/3/480>)
- Kvale, Steinar/Brinkmann, Svend (2009): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund. Studentlitteratur; 2:a upplagan.
- Stahre, Ulrika (1999) "Olika liv för bögar och lesbiska" i Olsson, Lena (red): *Genus*.
- Laskar, Pia (2005) "Abnorma kroppar och europeisk heterosexualitet" i Kulic, Don (red): *Queersverige*. Natur och kultur.
- Larsson, Sam (2005) "Teori, metod och empiri" i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, Sam (2005) "Kvalitativ metod" i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lilja (2005) "Problemformulering" i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Liljequist, Jonas (1997) "Staten och sodomiten" i Bergenheim, Åsa & Lennerhed, Lena (red): *Seklernas sex*. Carlsson Bokförlag.

Lützen, Karin (1998) "Gay and lesbian Politics: Assimilation or Subversion: A Danish Perspective" i Löfström, Jan (red): *Skandinavian Homosexualities – Essays on a Gay and Lesbian*. Harrington Park Press.

Mac an Ghail, Máirtín (1994): *The making of men: masculinities, sexualities and schooling*. Open University Press.

Nardi, Peter M. (1992) "That's What Friends are for: Friends as a family in the gay and lesbian community" i Plummer, Kenneth (red): *Modern Homosexualities: Fragment of lesbian and Gay Experience*. Routledge: London and New York.

Nilsson, Arne (1998) "Forskning om homosexualitet" i Ekenstam, Claes (red): *Rädd för att falla – en studie i manlighet* Gidlunds förlag.

Nilsson, Arne (1998) "Modernisering och manlig homosexualitet: Svenska storstadsmän i mitten av 1990-talet" i Ekenstam, Claes (red): *Rädd för att falla – en studie i manlighet*. Gidlunds förlag.

Nilsson, Arne (2003) "Homosexuella män –urbanitetens förtrupp" i Johansson, Thomas & Kuosmanen, Jari (red): *Manlighetens många ansikten: fäder, feminister, frisörer och andra män*. Liber.

Price, Jamie (1999); *Navigating Differences – Friendships Between gay and Straight Men*. Harrington Park Press.

Richardson, Diane & Seidman, Steven (2002): *Handbook of Lesbian and Gay Studies*. SAGE Publications.

Rydström, Jens (2005) "Tvåsamhetens brunn: Registrerat partnerskap i Norden" i Kulic, Don (red): *Queersverige*. Natur och kultur.

Rydström, Jens (1997) "Panoptikon – Övervakning och kontroll av manlig homosexualitet i Sverige På 1930- och 1940-talet" i Bergenheim, Åsa & Lennerhed, Lena (red): *Seklernas sex* Carlsson Bokförlag.

Segal, Alan. (2001) "Homosexuella jag: en delstudie av normalisering i Sverige, i Sexuella liv" i Söderström, Gunnar & Lena, Nilsson (red): *Populärvetenskaplig tidskrift om homosexualitet*. Lambda nordica

Stahre, Ulrika (1999) "Olika liv för bögar och lesbiska" i Olsson, Lena (red): *Genus*.

Svensson, Ingeborg (2007): *Liket i garderoben – en studie av sexualitet, livsstil och begravning*. Normal förlag.

Sveningsson, Malin/Lövheim, Mia/Bergqvist, Magnus (2003): *Att fånga nätet – kvalitativa metoder för internetforskning*. Lund: Studentlitteratur.

Thomassen, Magdalene (2007): *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning.

Tiby, Eva (1999): *Hatbrott? Homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott*. Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet: Akademitryck

Thurén, Torsten (2007): *Vetenskapsfilosofi för nybörjare*, Lund: Studentlitteratur

Internetkällor

vetenskapsrådet/HSFR: (elektronisk) <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (20130104)

8. Bilagor

Bilaga 1

Informationsblad och förfrågan till intervjupersoner

Hej!

Mitt namn är Johan Persson. Jag är student vid Göteborgs universitet, vid Mastersprogrammet i socialt arbete. I denna stund är jag i färd med att skriva en uppsats som även är mitt examensarbete. Min intention med denna uppsats är att förmedla och beskriva de upplevelser som män, vilka själva anser sig vara homosexuella, har kring att leva och bli bemötta som man och homosexuell.

Om du upplever att ovanstående stämmer in söker jag kontakt med dig som även kan tänka dig att dela med dig av dina egna unika erfarenheter kring detta genom personliga intervjuer. Du bör vara mellan 20 och 65 år och bo inom Göteborgsområdet.

Eftersom jag vill fånga och lyfta fram så mycket som möjligt av dina egna unika upplevelser är min önskan att använda mig av bandspelare under intervjutillfället. Intervjun kommer sedan att skrivas ned, ord för ord, för att i så stor utsträckning som möjligt förmedla din berättelse. Materialet kommer sedan förvaras så att inga utomstående kan komma åt detta. Intervjuerna kommer att ske mellan fyra ögon och beräknas ta cirka en till max två timmar. Platsen för intervjun sker enligt överenskommelse.

Jag vill också försäkra dig om att allt som sägs kommer att vara konfidentiellt och behandlas anonymt i studien. Eventuella citat och referat av intervjuerna kommer att presenteras på ett sådant sätt att de intervjuades identitet inte röjs.

Jag kommer att utgå från vetenskapsrådets etiska regler under hela processen av denna studie. Detta innebär att det material som samlas in endast kommer att användas till detta specifika forskningsändamål. Studien kommer sedan presenteras i form av en uppsats. Den kommer även bli tillgänglig för allmänheten (www.uppsatser.se). Jag vill även betona att ditt medverkande är frivilligt och att du när som helst under studiens gång kan meddela mig om du inte längre önskar delta i studien.

Är du intresserad av att delta i min studie eller har du några frågor kontakta gärna mig:

Johan Persson, socionom/student vid Mastersprogrammet i socialt arbete.

e-mail : xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

telefon: xxxx-xxxxxx

Bilaga 2

Intervjuguide

Intrapsykisk nivå:

Hur tänker du kring att passera som man och homosexuell ur ett själsligt perspektiv?

Exempelvis kring identitet, sexualitet, språk, rädsla, reaktioner, fördomar, stereotypisering, hot, våld, sex, romantik och kärlek.

Interpersonell nivå:

Hur tänker du kring att passera som homosexuell och man ur ett relationellt perspektiv?

Exempelvis kring konformitet, makt, inflytande, underkastelse, fördomar, diskriminering, mobbing, stereotypisering, våld, influering, sexism, subgrupper, sociala kategorier, sociala konflikter, språk och kommunikation, vänskap, familj, sex, romantik och kärlek,

Strukturell nivå:

Hur tänker du kring att passera som homosexuell och man i ett strukturellt perspektiv?

Exempelvis kring makt, inflytande, underkastelse, fördomar, diskriminering, stereotypisering, våld, influering, sexism, subgrupper, språk och kommunikation, vänskap, familj, sex, romantik och kärlek.